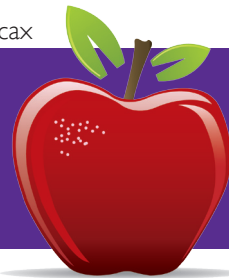

Будьмо разом!

Серія «Будьмо!» Ресурси для планування та навчальні матеріали для розвитку української мови у вищих класах

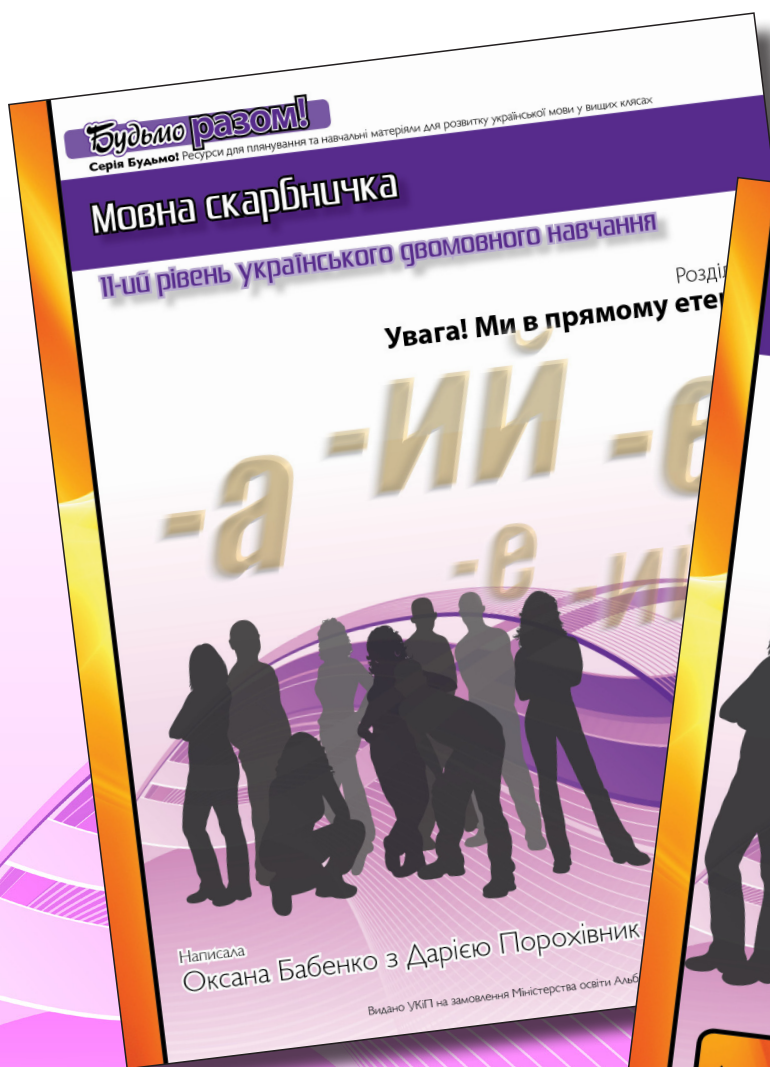
Учительські матеріали для планування навчальних занять

II-ий рівень українського двомовного навчання

Розділ 1

Увага! Ми в прямому етері!

Написали

Дарія Порохівник • Шерел Луис

Видано УКІП на замовлення Міністерства освіти Альберти

Teacher's UNIT PLANNING MATERIALS

Ukrainian Language Arts : Level II

Unit 1
We're on the air!

Written by
Daria Porochiwnyk • Cheryl Lewis

© 2012 Міністерство освіти Альберти. Усі права застережені.

Подяка спонсорам

*Висловлюємо щирю подяку за підтримку нашим спонсорам,
що уможливило Інтернет-видання серії «Будьмо»:*

Альбертській фундації сприяння українській освіті,
Українсько-канадській фундації ім. Тараса Шевченка,
Фундації «Тисячоліття хрещення України»,
д-рові Богдану Медвідському та
д-рові Зенону Когутові

*Спонсором розроблення серії «Будьмо» було
Міністерство освіти Альберти*

Робоча група

Керівник проєкту від
Канадсько-української фундації

Анна Биско

Нагляд від Канадсько-української фундації

д-р Роман Петришин

Нагляд від Міністерства освіти Альберти

Іван Соколовський, Ксеня Бубель

Відповідальний редактор

Маруся Петришин

Асистент відповідального редактора

Галина Клід

Редактор

Катерина Танчин, д-р Віталій Шиян

Науково-педагогічний рецензент

д-р Віталій Шиян

Дизайн та художнє оформлення

Марко Мальований, Галина Клід

Коректор

д-р Віталій Шиян

Робоча група розроблення вебсайту

Концептуальний дизайн

Маруся Петришин, Ким Робінсон,
Наталя Лубченко, Шон Бле Скиннер,
Марко Мальований

Розробник вебсайту

Шон Бле Скиннер, Марко Мальований

© 2012 The Crown in Right of Alberta as represented by the Minister of Education, Alberta Education. All Rights Reserved.

Financial Acknowledgements

The online publication of the «Budmo» series has been made possible by the financial support of

the Alberta Foundation for Ukrainian Education
the Ukrainian Canadian Foundation of Taras Shevchenko
Ukrainian Millennium Foundation
Dr. Bohdan Medwidsky and Dr. Zenon Kohut.

The development of the content of the «Budmo» series was sponsored by

Alberta Education

Project Team

Canada Ukraine Foundation Project Manager
Canada Ukraine Foundation Project Supervisor
Alberta Education Project Supervisor
Managing Editor
Assistant Managing Editor
Editor
Pedagogical Reviewer
Design
Copyeditor

Anna Biscoe
Dr. Roman Petryshyn
John Sokolowski, Xenia Bubel
Marusia Petryshyn
Halyna Klid
Kateryna Tanchyn, Dr. Vitaliy Shyyan
Dr. Vitaliy Shyyan
Mark Malowany, Halyna Klid
Dr. Vitaliy Shyyan

Web Development Team

Concept Development
Site Developer

Marusia Petryshyn, Kim Robinson, Natalia Lubchenko,
Shawn Blais Skinner, Mark Malowany
Shawn Blais Skinner, Mark Malowany

Зміст

ЧАСТИНА I ВАЖЛИВІ ПИТАННЯ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ, ПЕРШ НІЖ ПЛАНУВАТИ НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

1. ВСТУП	8
1.1 ЗВЕРНЕННЯ ДО ВЧИТЕЛІВ	8
1.2 ТЕМИ	8
2. ОЧІКУВАНІ НАВЧАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ	9
2.1 БАЖАНІ ВИСНОВКИ УЧНІВ	9
Концептуальні	9
Культурні	9
Мовні	9
2.2 СУТТЄВІ ЗАПИТАННЯ ДО ПРАЦІ НАД РОЗДІЛОМ	10
2.3 ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ОЧІКУВАНІ НАВЧАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ	10
3. ДОКАЗИ ДОСЯГНЕННЯ ОЧІКУВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	20
3.1 ОСНОВНЕ ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ. ПІДГОТОВА Й ЗАПИС РАДІОПРОГРАМИ ПРО СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ	20
3.2 СУТЬ ВИКОНАННЯ ОСНОВНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ (ОПЗ)	20
Мета ОПЗ	20
Роля учнів	20
Авдиторія	21
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	22
4.1 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОСНОВНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ	22
4.1.1 Оцінювання праці групи	22
4.1.2 Індивідуальні оцінювання	27
4.2 ДОДАТКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ	27
4.2.1 Основне практичне завдання	27
Публічна презентація	
Оцінка ровесниками	
Виставка сценаріїв як зразків письмових робіт	
4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання	28
5. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ	30
5.1 РЕСУРСИ ІЗ СЕРІЇ «БУДЬМО»	30
5.2 ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ З ІНШИХ ДЖЕРЕЛ	30

ЧАСТИНА II ПРОПОНОВАНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

6. ПРОПОНОВАНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

34

6.1 НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ ПЕРЕД ОСНОВНИМ ПРАКТИЧНИМ ЗАВДАННЯМ.....	34
Звернення до учнів	34
6.1.1 Презентація	34
Вправа «Мовна розминка»	34
Вправа «Визначення мети»	35
Вправа 2. Анкета стосовно засобів масової інформації (ЗМІ)	35
6.1.2 Пояснення	36
6.1.3 Практика	38
<i>Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане</i> <i>(для учнів середнього мовного рівня)</i>	38
Вправа 3. Деякі факти про радіо	38
Вправа 4. Радіо як засіб масової комунікації	38
Вправа 5. Спочатку було слово.....	38
Вправа 6. Знайдислово. Винахід — радіо.....	38
Вправа 7. Канада і Сполучені Штати Америки змагаються за першість у радіопередачі. Шукаємо головну ідею тексту	38
Вправа 8. Деякі факти про новини радіо	38
Вправа 9. Деякі факти про інтерв'ю на радіо	38
Вправа 10. Роля музики в радіопередачі	38
Вправа 11. Деякі факти про рекламу й оголошення в радіопередачі	38
Вправа 12. Реклама в засобах масової інформації (ЗМІ)	39
<i>Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане, оглядати й</i> <i>розуміти побачене (для учнів середнього мовного рівня)</i>	39
Вправа 13. Веб-сайти світових україномовних радіостанцій	39
Вправа 14. Радіо «Бі-Бі-Сі» по всьому світі	39
<i>Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане, слухати й</i> <i>розуміти почуте (для учнів середнього мовного рівня)</i>	39
Вправа 15. Уроки з курсу англійської мови	39
<i>Вправи для слухання (для учнів середнього мовного рівня)</i>	41
Вправа 16. Слухаю радіопрограми	41
Вправа 17. Відгукуючись на сучасні соціальні, політичні та економічні теми, почуті на радіо	41
<i>Вправи для розвитку умінь оглядати і слухати та розуміння побаченого</i> <i>й почутого (для учнів середнього мовного рівня)</i>	42
Вправа «Дивимось телебачення»	42
<i>Вправи для розуміння прочитаного та усної презентації</i> <i>(для учнів середнього мовного рівня)</i>	42
Вправа 18. Радіоп'єси	42
<i>Вправи для розвитку усного мовлення</i>	43
Вправа 19. Презентація інтерв'ю	43
Вправа 20. Веселе інтерв'ю	44
<i>Вправи для розвитку розуміння прочитаного. Письмові завдання</i> <i>(для учнів середнього мовного рівня)</i>	44

	Вправа 21. Аналізуємо та оцінюємо реклами та повідомлення . . . 44	
	<i>Граматичні вправи</i>	45
	Вправа 22. Пісня «Червона рута» 46	
	Вправа 23. Пісня «Я піду в далекі гори» 47	
	Вправа 24. Пісня «Несе Галя воду» 48	
6.2	ОСНОВНЕ ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ. ДОКАЗ ДОСЯГНЕННЯ ОЧІКУВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ. 49	
6.2.1	Ситуація 49	
6.2.2	Комунікативне та практичне завдання 49	
6.2.3	Кінцевий продукт ОПЗ 49	
6.2.4	Вимоги для задовільного виконання ОПЗ. 49	
6.2.5	Складові частини сценарію радіопрограми. 50	
6.2.6	Ефективне спілкування через аудіозапис 53	
6.2.7	Як краще ознайомитись із сучасною українською музикою. 54	
6.2.8	Як краще ознайомитись зі стилями проведення радіопрограми 55	
6.2.9	Як ознайомитись зі світом професійного радіомовлення 56	
6.2.10	Підготовка сценаріїв 56	
6.2.11	Як покращити працю у групі 57	
6.2.12	Етапи виконання ОПЗ 57	
	ОПЗ Етап 1. Створення творчих груп для розроблення плану радіопрограми	
	ОПЗ Етап 2. Визначення та вибір концепції радіопрограми	
	ОПЗ Етап 3. Написання сценарію	
	ОПЗ Етап 4. Аудіозаписування	
	ОПЗ Етап 5. Презентація	
6.3	ДІЯЛЬНІСТЬ ПІСЛЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСНОВНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ. 59	
6.3.1	Ситуативні вправи. 59	
	Вправи «Пісня на замовлення» 59	
	Вправи «Музична ведуча/Музичний ведучий української забави» 60	
	Вправи «Я ведуча/ведучий радіопрограми. Запрошую вас на мою веб-сторінку!» 61	
	Вправи «Пропоную вашій увазі українську музику» 61	
6.4	ОЦІНЮВАННЯ ТА МІРКУВАННЯ. 62	
	Вправи 1-11. Уміння активно відреагувати на програму наших ровесників і подати належний відгук 62	
	Вправи 1-12. Мої міркування про те, що я дізналася/дізнався 62	
	Вправи 1-13 Самооцінювання. Перегляд власних цілей та оцінювання досягнутого 62	
	Вправи 1-14 Самооцінювання рівня володіння українською мовою . . . 62	
	Вправи 1-15 Самооцінювання моєї праці над цим розділом 62	
	Вправи 1-16 Листок самооцінювання застосування навчальних стратегій 62	
	Вправи 1-17 Культурне самооцінювання 62	
	Вправа 25. Засоби масової інформації (ЗМІ) у змінному світі 62	

ДОДАТКИ

- Додаток А. Письмові правила в сучаній українській мові та толеранція
- Додаток Б. Відповіді до вправ у «Будьмо разом. Учнівський зошит вправ. 11 рівень українського двомовного навчання. Розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!»
- Додаток В. Читецький театр
- Додаток Г. Тренування голосу
- Додаток Ґ. Матеріяли для копіювання. Додаткові вправи
- Додаток Д. Форма для спостереження групової праці учнів під час ОПЗ
- Додаток Е. Радіоп'єси. Збірка текстів
- Додаток Є. Змісти компонентів Будьмо разом. Навчальний розділ 1

Частина I

Важливі питання для розгляду перш ніж плянувати навчальну діяльність

1. Вступ

1.1 Звернення до вчителів

У цьому навчальному розділі Ваші учні вивчать:

- нову лексику, пов'язану з засобами масової інформації;
- як написати сценарій до радіопрограми.

Нові знання їм допоможуть:

- висловлювати думки про своє повсякденне життя і ролію радіо у ньому;
- розуміти письмові та усні тексти, присвячені різним аспектам засобами масової інформації;
- виконувати ролію радіоведучої/радіоведучого;
- писати сценарії до радіопрограм;
- брати інтерв'ю.

Правопис використаний у цьому розділі — Харківський (див. додаток А).

1.2 Теми

- Радіо як засіб масової інформації
- Сучасна музика та виконавці
- Музика як засіб вираження культурної ідентичності

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

1.1 Звернення до вчителів

1.2 Теми

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

Концептуальні

Учні розумітимуть, що:

- Засоби масової інформації (ЗМІ) мали глибокий вплив на українську культуру та ідентичність і на те, як наша культура та ідентичність сприймалися іншими.
- ЗМІ надають нам можливість більш повніше відчутти нашу культурну ідентичність.
- ЗМІ потрібно сприймати обережно. Хоч вони мають змогу показати найкраще з культурного надбання, вони також спроможні увіковічнити міти й стереотипи.
- Відповідальне сприймання ЗМІ — це здатність відрізнити факт від переконання або думки.
- Тексти для ЗМІ, як і будь-які інші форми комунікації, повинні бути проаналізовані та оцінені щодо акуратності, призначення та впливу на призначену аудиторію.

Культурні

Учні розумітимуть, що:

- Через ЗМІ світ отримав багато слів та висловів, які властиві ЗМІ. Такі слова, як «мас-медія», «шоу», «шоу-бізнес», «ді-джей» та інші, поповнили міжнародний лексичний запас.
- Окрім запозичень з інших мов, українська культура має власні терміни та поняття, пов'язані зі сферою видовищно-концертної діяльності: естрада, гастролі, сценічний майданчик, концертно-гастрольна діяльність, естрадна виконавиця/естрадний виконавець, молодіжна естрада тощо.

Мовні

Учні розумітимуть, що:

Засвоєння мовних елементів, які подаються у «Мовній скарбниці» до цього навчального розділу, дасть їм змогу виявити комунікативні вміння, потрібні для опрацювання теми радіо та сучасної музики як носіїв української ідентичності та культури.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

- а) Яким чином радіо сприяє, щоб українська мова продовжувала розвиватися?
- б) Чим подібна сучасна українська музика до сучасної західної музики і в чому вони відрізняються?
- в) Як сьогодні Україна відгукується на решту світу, в якому панують ЗМІ?
- г) Якщо говорити про вживання ЗМІ, то чи Україна є більш європейською за характером чи північно-американською?
- ґ) Що саме сучасна українська музика розкриває слухачам про нашу спадщину та нашу ідентичність?
- е) Як ми можемо вживати ЗМІ для покращення нашого зв'язку з молоддю в Україні?

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

Навчальна програма українського мовлення 10-20-30 Міністерства освіти Альберти (Alberta Education Program of Study: Ukrainian Language Arts 10-20-30, Edmonton, 2005.) – Загальні та конкретні очікувані результати. Дивіться Таблицю 1. Очікувані навчальні результати. Ця таблиця подає очікувані навчальні результати, які можна опрацювати і продемонструвати у виконанні Основного практичного завдання у цьому навчальному розділі.

Таблиця 1. Очікувані навчальні результати

Навчальна програма українського мовлення 10-20-30 Міністерства освіти Альберти (Alberta Education Program of Study: Ukrainian Language Arts 10-20-30, Edmonton, 2005.) – Загальні та конкретні очікувані результати.	
General Outcome 1 Students will listen, speak, read, write, view and represent in Ukrainian to explore thoughts, ideas, feelings and experiences.	
1.1 Discover and Explore	
1.1.1 Express ideas summarize and speculate about ideas, observations and opinions of themselves and others	✓
1.1.2 Consider others' ideas formulate and express personal understanding and interpretations	✓
1.1.3 Experiment with language expand self-expression in oral, print and visual forms	✓
1.1.4 Express preferences explain the value of pursuing personal preferences for a variety of texts and genres by various writers, artists, storytellers and filmmakers	✓

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

1.1.5 Set goals demonstrate self-direction, self-appraisal and open-mindedness in language learning and use	✓
1.2 Clarify and Extend	
1.2.1 Develop understanding analyze connections between new and prior knowledge, ideas and experiences to clarify and shape understanding	✓
1.2.2 Explain opinions reflect on changing personal viewpoints, and anticipate possible consequences	✓
1.2.3 Combine ideas expand their repertoire of organizational structure to clarify ideas and information and to bring order to their thinking	✓
1.2.4 Extend understanding explore divergent viewpoints for relevance and validity	✓
General Outcome 2 Students will listen, speak, read, write, view and represent in Ukrainian to comprehend and respond personally and critically to oral, print, visual and multimedia texts.	
2.1 General Comprehension Strategies	
2.1.1 Prior knowledge analyze and explain connections among diverse experiences, prior knowledge and a variety of texts	✓
2.1.2 Comprehension strategies apply and adjust strategies for comprehending a variety of texts, and use a personal repertoire of strategies to monitor interpretations	✓
2.1.3 Textual cues use textual cues and prominent organizational patterns within texts to construct and confirm meaning and interpret texts	✓
2.1.4 Cueing systems use semantic, morphological, phonological, graphophonetic and syntactic cueing systems to construct and confirm meaning and interpret texts	✓
2.2 Respond to Texts	
2.2.1 Experience various texts experience texts from a variety of genres and cultural traditions, and explain various interpretations of the same text	✓
2.2.2 Connect self, texts and culture compare the themes portrayed in a variety of oral, print, visual and multimedia texts; and apply personal perspective	✓
2.2.3 Appreciate the artistry of texts examine how word choice in oral, print, visual and multimedia texts alters and enhances mood or meaning and affects audience	✓
2.3 Understand Forms and Techniques	
2.3.1 Forms and genres recognize and apply unique characteristics of a variety of oral, literary and media forms and genres	✓
2.3.2 Techniques and elements analyze how plot, character, setting and mood enhance meaning; and evaluate the effectiveness of techniques used in oral, print, visual and multimedia texts	
2.3.3 Vocabulary recognize the derivation of specialized language and the role of culture and invention in word creation and usage; e.g., computer terminology, sports, arts and entertainment	✓
2.3.4 Experiment with language evaluate ways in which creative use of language develops a style, and evaluate the effectiveness of literary and media techniques and devices	✓

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

2.3.5 Create original texts create original texts to communicate and demonstrate understanding of forms and techniques	✓
General Outcome 3 Students will listen, speak, read, write, view and represent in Ukrainian to manage ideas and information.	
3.1 Plan and Focus	
3.1.1 Personal knowledge and experience reflect on their own expertise and information and that of others to identify topic interests, depth of knowledge and information needs for inquiry and research	✓
3.1.2 Ask questions formulate and adjust inquiry or research questions to focus a topic and purpose	✓
3.1.3 Participate in group inquiry collaborate to identify group knowledge base, and determine inquiry or research topic focus	✓
3.1.4 Create and follow a plan prepare, use and revise an inquiry or research plan; and locate, access and record relevant information from a variety of sources	✓
3.2 Select and Process	
3.2.1 Identify personal and peer knowledge access, record and appraise personal and peer expertise on an inquiry or research topic; and focus inquiry or research according to pre-established organization of a project	✓
3.2.2 Identify sources identify a range of diverse information sources on an inquiry or research topic	✓
3.2.3 Evaluate sources evaluate the reliability and credibility of information sources	✓
3.2.4 Access information use a combination of information retrieval knowledge and skills for particular topics and purposes, and expand and use a variety of skills to access information and ideas from a variety of sources	✓
3.2.5 Make sense of information identify and analyze a variety of factors that affect meaning; skim and scan for required information; and use effective listening, reading and viewing techniques	✓
3.3 Organize, Record and Assess	
3.3.1 Organize information develop flexibility and independence in organizing information and ideas, using a variety of strategies selected for specific purposes	✓
3.3.2 Record information record and summarize facts and information from a variety of sources, and reference sources	✓
3.3.3 Evaluate information evaluate collected information for completeness, accuracy, currency and relevance for particular forms, audiences and purposes	✓
3.3.4 Develop new understanding synthesize a variety of perspectives, and consider alternative methods of reaching inquiry or research goals	

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

General Outcome 4
Students will listen, speak, read, write, view and represent in Ukrainian to enhance the clarity and artistry of communication.

4.1 Generate and Focus

4.1.1 Generate ideas generate, evaluate and select ideas to achieve personal communication purposes; and choose a form appropriate to audience and purpose	✓
4.1.2 Choose forms use and adapt a variety of text forms to match content, audience and purpose	✓
4.1.3 Organize ideas use organizational structures and techniques encountered in listening, reading and viewing experiences to enhance their own oral, print and visual texts	✓

4.2 Enhance and Improve

4.2.1 Appraise own and others' work share their work in a variety of forums; and appraise their own ideas, language use and forms, and those of others, relative to purpose and audience	✓
4.2.2 Revise content use words that are precise, use vivid adjectives and adverbs, and experiment with figurative language	
4.2.3 Enhance legibility use a combination of technological and nontechnological forms to create multimedia presentations and documents	✓
4.2.4 Enhance artistry analyze drafts, and revise to ensure coherence and unity	✓
4.2.5 Enhance presentation use a variety of styles and formats for descriptive, narrative and expository compositions; and use research to support and enhance description	✓

4.3 Attend to Conventions

4.3.1 Grammar and usage proofread for errors in language usage and grammar	✓
4.3.2 Spelling apply spelling conventions consistently when editing and proofreading	✓
4.3.3 Capitalization and punctuation apply writing conventions for stylistic effect when editing and proofreading	✓

4.4 Present and Share

4.4.1 Share ideas and information plan and present or facilitate sessions on particular topics, using a variety of techniques	✓
4.4.2 Effective oral and visual communication use voice production factors and nonverbal cues to communicate meaning, mood and interest; use tone and tempo for dramatic effect; give prepared talks from notes or memory; participate effectively in interviews; and participate in personal and public communication, such as giving speeches and reading poetry	✓
4.4.3 Attentive listening and viewing demonstrate critical listening and viewing behaviors, and show respect for the presenter	✓

General Outcome 5
Students will listen, speak, read, write, view and represent in Ukrainian to celebrate and build community.

5.1 Develop and Celebrate Community

5.1.1 Share and compare responses identify situations that require discussion to achieve mutual understanding, and act accordingly	✓
---	---

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

5.1.2 Relate texts to culture recognize and discuss the impact of historical setting, culture and literary tradition on a variety of oral, print, visual and multimedia texts	✓
5.1.3 Appreciate diversity analyze how language and oral, print, visual and multimedia texts define personal roles and experiences	
5.1.4 Celebrate special occasions recognize and use the influence of language to signify the importance of special events that celebrate human experiences	✓
5.2 Encourage, Support and Work with Others	
5.2.1 Cooperate with others build and maintain cooperative relationships with others, and engage in peer coaching	✓
5.2.2 Work in groups demonstrate facility in functioning as group members and group leaders	✓
5.2.3 Use language to show respect support group members in addressing exploitative or discriminatory situations, and explore and value diverse perspectives	✓
5.2.4 Evaluate group process monitor and assess personal efforts and products regularly within a group context	✓
<p>General Outcome 6 Students will acquire Ukrainian to understand and appreciate languages, and use Ukrainian confidently and competently in a variety of situations for communication, personal satisfaction and further learning.</p>	
6.1 Linguistic Elements	
6.1.1 Sound–symbol system apply knowledge of the Ukrainian sound–symbol system accurately in a variety of contexts	✓
6.1.2 Lexicon use vocabulary and expressions with increasing accuracy and appropriateness in a variety of contexts	✓
6.1.3 Grammatical elements use, in modeled situations, ³ the following grammatical elements:	
Verbs – spatial verbs of motion; e.g. зайти, увійти, вийти, підійти, перейти	
Conjunctions – conditional; e.g., якщо, якби, коли – adversative; e.g., проте, зате	✓
Sentence Structure – conditional mood; e.g., Якщо буде гарна погода, ми підемо до парку., Якби була гарна погода, ми пішли б до парку. – relative clauses requiring case	✓
change; e.g., Книжка, яку ми купили, ..., Ми розмовляли з учнями, про яких ми багато знаємо. – direct/indirect speech; e.g., Наталка сказала: «Усе буде гаразд.», Наталка сказала, що все буде гаразд.	
use, in structured situations, ⁴ the following grammatical elements:	✓
Nouns – prepositions governing cases	

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

<ul style="list-style-type: none"> - irregular declensions - irregular plurals, including pluralia tantum, all cases <p>Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrative, possessive, interrogative • instrumental plural • dative plural 	✓
<ul style="list-style-type: none"> - reflexive, all cases - possessive, all cases <p>Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - instrumental plural - dative plural <p>Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - perfective/imperfective (formation patterns) - verbs of motion; e.g., нести 	✓
<ul style="list-style-type: none"> - simple future <p>Expressions</p> <ul style="list-style-type: none"> - of opinion; e.g., на мою думку, по-моєму 	✓
<p>Numerals</p> <ul style="list-style-type: none"> - fractions - percentages - cardinals (cases) <p>Sentence Structure</p> <ul style="list-style-type: none"> - simple subordinate and relative clauses <p>use, independently and consistently, the following grammatical elements:</p> <p>Pronouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrative, possessive, interrogative • accusative plural • genitive plural <p>Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - accusative plural animated - genitive plural <p>Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbs governing cases 	✓
<ul style="list-style-type: none"> - simple verbs of motion; e.g., летіти <p>Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - comparative and superlative <p>Conjunctions</p> <ul style="list-style-type: none"> - disjunctive - copulative 	
6.1.4 Mechanical features use mechanical features correctly and effectively	
6.1.5 Discourse features use basic discourse features correctly and effectively	✓
6.2 Language Competence	

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

6.2.1 Listening understand the main points and supporting details of oral lectures, presentations and media texts on familiar and unfamiliar topics, which represent familiar and some unfamiliar speaking styles	✓
6.2.2 Speaking present and support thoughts and ideas, with coherence, on familiar and unfamiliar topics	✓
6.2.3 Reading understand the main points and supporting details of texts of varying complexity on familiar and unfamiliar topics	✓
6.2.4 Writing organize and develop ideas coherently and effectively, with limited preparation, in writing on a range of topics	✓
6.2.5 Viewing view and understand a variety of complex representations of ideas, events and/or information	✓
6.2.6 Representing create coherent and effective representations of ideas, events and information	✓
6.3 Sociocultural/Sociolinguistic Competence	
6.3.1 Register adjust language to suit audience and purpose	✓
6.3.2 Idiomatic expressions explore and interpret idiomatic expressions in popular, contemporary culture	✓
6.3.3 Variations in language experiment with some variations in language	✓
6.3.4 Social conventions use politeness conventions in a variety of contexts	✓
6.3.5 Nonverbal communication use nonverbal communication techniques in a variety of contexts	
6.4 Language Learning Strategies	
6.4.1 Cognitive use appropriate cognitive strategies effectively to enhance language learning in a variety of situations; e.g., use induction to generate rules governing language use, seek out opportunities outside of class to practice and observe	
6.4.2 Metacognitive use appropriate metacognitive strategies effectively to enhance language learning in a variety of situations; e.g., monitor their own speech and writing to check for persistent errors	✓
6.4.3 Social/affective use appropriate social and affective strategies effectively to enhance language learning in a variety of situations; e.g., work with others to solve problems, get feedback on tasks	✓
6.5 Language Use Strategies	
6.5.1 Interactive use appropriate interactive strategies effectively in a variety of situations; e.g., ask follow-up questions to check for understanding	
6.5.2 Interpretive use appropriate interpretive strategies effectively in a variety of situations; e.g., assess their own information needs before listening, viewing or reading	
6.5.3 Productive use appropriate productive strategies effectively in a variety of situations; e.g., use circumlocution and definition to compensate for gaps in vocabulary	

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

6.6 General Learning Strategies	
6.6.1 Cognitive select and use appropriate cognitive strategies to enhance general learning in a variety of situations; e.g., seek information through a network of sources, including libraries, the Internet, individuals and agencies	✓
6.6.2 Metacognitive select and use appropriate metacognitive strategies to enhance general learning in a variety of situations; e.g., reflect upon their thinking processes and how they learn	✓
6.6.3 Social/affective select and use appropriate social and affective strategies to enhance general learning in a variety of situations; e.g., monitor their own level of anxiety about learning tasks and take measures to lower it if necessary	
General Outcome 7 Students will explore, understand, appreciate and value Ukrainian culture in Canada and the world for personal growth, enrichment and satisfaction and for participating in and contributing to an interdependent and multicultural global society.	
7.1 Self-identity	
7.1.1 Understanding self-identity recognize that self-identity and self-concept can change over time and in various contexts	✓
7.1.2 Developing positive self-identity explore the alignment of personal strengths with possible future and career opportunities	✓
7.1.3 Valuing Ukrainian language and culture participate in and contribute to intercultural interactions, such as exchanges, visitations and pen-pal activities, with members of the Ukrainian culture	✓
7.1.4 Valuing bilingualism/multiculturalism participate in and contribute to intercultural interactions, such as exchanges, visitations and pen-pal activities	✓
7.2 Ukrainian Culture	
7.2.1 Historical elements examine various perspectives regarding the influence and contributions of major historical events, historical figures and cultural developments	✓
7.2.2 Contemporary elements examine various perspectives regarding the influence and contributions of major contemporary events, contemporary figures and cultural developments of the Ukrainian language and culture	✓
7.2.3 Diversity explore various aspects of diversity at the international level	✓
7.2.4 Change examine contemporary influences that have affected Ukrainian language and culture	✓
7.3 Building Community	
7.3.1 Positive group membership demonstrate respect for the rights and opinions of others; focusing on social, political and economic issues	✓
7.3.2 Appreciating diversity analyze and understand the significance of diversity in shaping contemporary and future opportunities for growth	✓
7.3.3 Appreciating similarity examine how common human experiences and needs are reflected in the culture, social structure and day-to-day patterns of behavior in different societies	✓

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

7.3.4 Contributing to community participate in various school and community and Canadian events to promote intercultural understanding	✓
7.4 Global Citizenship	
7.4.1 Responsible citizenship participate in group decision making and problem solving in ways that demonstrate concern for others and an understanding of responsibilities as citizens	✓
7.4.2 Interdependence explore how global links and interdependency affect one's role as a citizen in one nation among many others	✓
7.4.3 Intercultural skills identify how intercultural and multicultural organizations have influenced global citizenship	✓
7.4.4 Future opportunities apply bilingual and multicultural skills in specific activities that will further develop the skills required for effective participation in the global workplace	✓

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

Деякі результати навчання за Альбертською програмою з української мови Ukrainian Language Arts 10–20–30 (Program of Studies (6.4, 6.5 and 6.6) звертають нашу увагу на те, що учні повинні підбирати і використовувати відповідні когнітивні, метакогнітивні та соціально-емоційні стратегії, щоб підвищувати ефективність свого навчання.

Є кілька посібників, що можуть допомогти вчителям у розробці їхнього власного шляху для ознайомлення учнів з цими стратегіями.

- Посібник «Ukrainian Language Arts Grade 4 to Grade 6: Guide to Implementation 2008» (с. 61-102) містить у собі інформацію про впровадження у класі викладання стратегій. Цим посібником можна буде користуватися аж поки не опублікують запланований посібник із вживання програми з української мови для середньої школи (Guide to Implementation for Ukrainian Language Arts 10-20-30).

<http://www.education.alberta.ca/teachers/program/interlang/ukrainian/ukla102030.aspx>

- П'ять онлайнових модулів «Learning Strategies» подають моделі докладного інструктажу з доступних учителям і учням стратегій, які містять у собі стратегії запам'ятовування, практикування, зняття напруги, ведення навчального щоденника та впровадження читання. <http://www.oomroom.ca/resources/strategies/>
- Іншим корисним джерелом для вчителів, що хочуть дізнатись більше про застосування стратегій, є книга

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

«Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know», автором якої є Rebecca L. Oxford (Boston: Heinle and Heinle, 1990).

Учителі подаватимуть зразки різних стратегій, які можуть переглянути як учителі, так і учні. Подання зразків різних стратегій має на меті нагадати учням використовувати ці стратегії під час навчального процесу в цьому навчальному розділі. Для того, щоб учні мали можливість висловити свої враження від використання стратегій слід час від часу планувати групові дискусії на цю тему.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

2.1 Бажані висновки учнів

2.2 Суттєві запитання до праці над розділом

2.3 Загальні та конкретні очікувані навчальні результати

2.4 Вивчення мови, вживання мови і загальні навчальні стратегії

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

3. Докази досягнення очікуваних навчальних результатів

3.1 Основне практичне завдання. Підготовка й запис радіопрограми про сучасну українську музику

Учні матимуть нагоду продемонструвати Очікувані навчальні результати, коли виконуватимуть Основне практичне завдання. Увесь навчальний розділ запланований так, щоб добре підготувати учнів до успішного виконання цього завдання.

Примітка. У підрозділі 6.4 Основне практичне завдання (ОПЗ). Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів. подано:

- Ситуацію
- Комунікативне та практичне завдання
- Кінцевий та практичне завдання
- Кінцевий продукт (ОПЗ)
- Вимоги для задовільного виконання ОПЗ
- Навчальні заняття перед ОПЗ
- Етапи виконання ОПЗ
- Ситуативні вправи
- Оцінювання та міркування

3.2 Суть виконання Основного практичного завдання (ОПЗ)

Мета ОПЗ

Навчитись вживати радіо як засіб для ознайомлення та кращого пізнання сучасної української музики, збагачення української ідентичності та національного самообразу і поширення даних про україномовне навчання у системі державної освіти.

Роля учнів

Ознайомлення з радіопрофесіями відбувається через участь у творчих групах, виконання ролей ведучих та

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. **Докази досягнення очікуваних результатів**

3.1 Основне практичне завдання. Підготовка й запис радіопрограми про сучасну українську музику

3.2 Суть виконання Основного практичного завдання (ОПЗ).

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

гостей радіопрограми.

Аудиторія

Однокласники, ровесники з інших шкіл, громадськість.

Примітка. Поширені матеріали про основне практичне завдання подані у підрозділі 6.4.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

3.1 Основне практичне завдання. Підготовка й запис радіопрограми про сучасну українську музику

3.2 Суть виконання Основного практичного завдання (ОПЗ).

4. Критерії оцінювання

5. Навчальні ресурси

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦІ ГРУПИ

Групова оцінка складається з таких компонентів: «Сценарій. Комунікативний та культурний зміст»; «Сценарій. Мовний зміст» та «Аудіозапис»

У процесі оцінювання групової праці будуть використані наступні вправи подані в учнівському зошиті вправ до цього навчального розділу:

- Вправа 1-1 Проведення «мозкової атаки» для визначення концепції радіопрограми
- Вправа 1-2 Вибір концепції програми, визначення ролей головних ведучих
- Вправа 1-3 Перевірка чернетки «Вступ до сценарію» за контрольним списком
- Вправа 1-4 Запис та оцінювання даних досліджень
- Вправа 1-5 Остаточний вибір пісень
- Вправа 1-6 Пошук інформації для трьох оголошень
- Вправа 1-7 Підготовка інтерв'ю з гостею/гостем програми
- Вправа 1-8 Перевірка проведення інтерв'ю за контрольним списком
- Вправа 1-9 Перевірка завершення написання сценарію за контрольним списком
- Вправа 1-10 Перевірка підготовки до аудіозаписування
- Вправа 1-11 Уміння активно відреагувати на програму наших ровесників і подати належний відгук

Учителі можуть і користуватися формою у додатку Д для спостереження праці груп учнів.

Оцінювання сценарію. Комунікативний та культурний зміст

Вступ

1 бал за вживання належного вислову привітання	/1
1 бал за вживання належного запрошення слухати програму	/1
1 бал за подачу назви радіопрограми у вітанні	/1
2 бали за вживання належного гасла/музичної заставки до програми	/2

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ
2. Очікувані навчальні результати
3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

1 бал за представлення кожної гості/кожного гостя чи ведучої/ведучого програми, щонайбільше дві особи	/2
---	----

Головна частина програми: Вибір музики

Пісня 1

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає або може викликати ця пісня	/2

Пісня 2

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає/може викликати ця пісня	/2

Пісня 3

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає/може викликати ця пісня	/2

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ
2. Очікувані навчальні результати
3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропонуване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

Пісня 4

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає/може викликати ця пісня	/2

Пісня 5

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає/може викликати ця пісня	/2

Пісня 6

1 бал за подачу назви пісні	/1
1 бал за подачу назви компактного диску, на якому знаходиться ця пісня	/1
1 бал за подачу імені/імен виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні	/1
1 бал за подачу подробиці життя чи кар'єри виконав(-иці, -ця, -ців) цієї пісні, щонайменше 5 подробиць	/5
2 бали за подачу стислого змісту тексту пісні	/2
2 бали за опис настрою та відчуттів, які викликає/може викликати ця пісня	/2

Оголошення 1

2 бали за подачу правильної форми запрошення вашим слухачам відвідати День відкритих дверей у вашій школі	/2
2 бали за опис конкретних занять, з якими виступить україномовна програма у вашій школі під час Дня відкритих дверей	/2
2 бали за опис двох захоплюючих занять/подій, в яких узяли участь учні україномовної програми у вашій школі	/2
2 бали за опис двох захоплюючих занять/подій, які відбулися у рамках україномовної програми у вашій школі	/2

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

2 бали за подачу конкретних прикладів користі навчання, яку отримують ті учні вашої школи, які вчаться в українській програмі	/2
2 бали за подачу конкретних прикладів інших переваг від вивчення української мови у вашій школі	/2

Оголошення 2

2 бали за подачу даних про радіостанцію, яка транслює в етері вашу програму, та висловлення подяки за це	/2
2 бали за звертання до слухачів з проханням слухати радіопередачі цієї станції	/2

Оголошення 3

2 бали за рекламне просування інших радіопрограм, які створили ваші однокласники, щонайменше 2 програми	/4
---	----

Інтерв'ю

2 бали за те, що було належним чином представлено гостю/гостя/гостей програми	/2
2 бали за кожен подану подробицю про гостю/гостя/гостей програми (щонайменше 2 подробиці)	/4
2 бали за належну форму запрошення гості/гостя/гостей до студії та слова вітання	/2
4 бали за обговорення з гостю/гостем/гостями декілька тем, з яких будуть обрані три найголовніші в цій категорії	/4
3 бали за визначення трьох остаточних виборів в обраній категорії	/3
2 бали за належний вислів захоплення (зроблений комплімент) гості/гостю/гостям радіопроеграми за її/його/їхні фахові знання у ділянці, яка обговорювалася, або за зроблений внесок у радіопроеграму	/2
1 бал за належну подяку вашій гості/вашому гостю/вашим гостям	/1
1 бал за належний вислів прощання з гостю/гостем/гостями	/1

Завершення програми

2 бали за підсумок суті/змісту цього випуску радіопроеграми	/2
1 бал за висловлення подяки на адресу вашої гості/вашого гостя/ваших гостей за їхній час та їхню участь у вашій радіопроеграмі	/1
1 бал за висловлення подяки на адресу радіостанції, яка уможливила трансляцію вашої програми	/1
1 бал за висловлення подяки слухачам за те, що вони слухали вашу радіопроеграму в етері	/1

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

2 бали за звернення до слухачів з проханням подати їхні відгуки, зауваги та коментарі про радіопрограму	/2
2 бали за подання адресних даних про вашу радіостанцію для зворотнього зв'язку	/2
2 бали за належний вислів прощання зі слухачами радіопрограми	/2

ВСЬОГО ЗА «ОЦІНЮВАННЯ СЦЕНАРІЮ. КОМУНІКАТИВНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ ЗМІСТ»:	/127
--	------

Оцінювання сценарію. Мовний зміст

Мовні елементи

10 балів за користування належним запасом слів	/10
10 балів за правопис (дотримання правильного написання слів)	/10
5 балів за правильне узгодження підмета з присудком	/5
8 балів за правильне вживання форм дієслова	/8
8 балів за за правильне узгодження іменника з прикметником	/8
10 балів за правильне вживання відмінків іменника	/10
4 балів за правильну побудову речення	/4
5 балів за правильне вживання вищого та найвищого ступенів прикметників	/5

Соціокультурний/соціомовний елементи

5 балів за правильне вживання належних форм ввічливого міжлюдського спілкування	/5
5 балів за правильне вживання соціального реєстру	/5

ВСЬОГО ЗА «СЦЕНАРІЙ. МОВНИЙ ЗМІСТ»:	/60
-------------------------------------	-----

Оцінювання аудіозаписування

5 балів за подання повного аудіозапису (аналогового чи цифрового) підготовленої радіопрограми	/5
5 балів за якість запису: виразність звуку та зрозумілість	/5
5 балів за дотримання вимог щодо довжини запису (30-40 хвилин)	/5

ВСЬОГО ЗА «АУДІОЗАПИСУВАННЯ»:	/15
-------------------------------	-----

ВСЬОГО ЗА «ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦІ ГРУПИ»:	/202
-------------------------------------	------

Частина I
Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ
2. Очікувані навчальні результати
3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

4.1.2 ІНДИВІДУАЛЬНІ ОЦІНЮВАННЯ

Розроблення та підготовка радіопроеграми

3 бали за виповнення кожної вправи 1.1-1.12 /36

Читання уголос

5 балів за правильну вимову /5

3 бали за виразність читання /3

2 бали за ясність /2

5 балів за читання з почуттям /5

3 бали за природність подачі тексту /3

5 балів за швидкість читання /5

5 балів за подання доказів підготовчої праці до та пробних аудіозаписів /5

УСЬОГО ЗА «ІНДИВІДУАЛЬНІ ОЦІНЮВАННЯ» /59

УСЬОГО БАЛІВ: /261

4.2 Додаткове оцінювання

4.2.1 ОСНОВНЕ ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Публічна презентація

Учні подають свої радіопроеграми до місцевих україномовних чи етнічних радіостанцій для трансляції в етері. Ці радіопроеграми можна також дати послухати при нагоді батькам, учителям та іншим учням. Ще одна можливість — це застосувати подкасти на шкільному веб-сайті чи сайті української програми.

Оцінка ровесниками

Учні слухають радіопроеграми, які підготували їхні ровесники. Після цього вони подають свої відгуки та оцінку, використовуючи відповідні форми з розділу. (див. вправа 1-11)

Виставка сценаріїв як зразків письмових робіт

Підготовлені сценарії радіопроеграм можуть стати добрими зразками письмових робіт учнів. Ці сценарії можуть виявити процес планування праці, якщо їхні частини були позначені належним чином для полегшення читання при аудіозаписуванні.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індівідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

4.2.2 ІНШІ РЕКОМЕНДОВАНІ ОЦІНЮВАННЯ

- а. Тестування на основі запитань, які вимагають коротких відповідей, або завдань із вибором правильної відповіді

Таке тестування може підтвердити вивчення учнями належного словникового запасу, необхідного для праці над цим навчальним розділом, а саме:

- історія радіо;
- радіо як засіб масової інформації;
- радіотрансляція;
- сучасна музика.

Ці тести можуть бути використані, щоб виявити вміння учнів вживати:

- вибрані слова, наприклад, «виступати», «виконувати», «співати», «грати»;
- вислови про музичні вподобання або відгуку про враження;
- вислови, якими можна описувати музику.

- б. Самооцінювання учнів та щоденники навчання

Учні оцінюють свій поступ у міру того, як вони вивчають такі теми:

- радіо як один із видів ЗМІ;
- радіо як засіб підтримки української культури та її розвитку;
- сучасна українська музика як засіб прояву живої української культури;
- процес написання сценарію;
- процес групової праці;
- особисті навички спілкування.

При самооцінюванні праці та навичків, учні можуть використати такі форми:

- BLM-33 Визначте свою мету
- BLM-34 Ми досягли своєї мети!
- BLM-36 Співпраця в групі — форма А.
- BLM-42 Як працювала моя група?
- BLM-56 Мої навчальні навички

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропонуване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

в. Спостереження вчительки/вчителя за працею учнів або співбесіди з учнями

Для оцінювання групової праці та участі учнів, можна скористатися такими формами:

- VLM-31 Групове обговорення
- VLM-55 Перевірка праці в групі
- VLM-57 Виконання групового завдання
- VLM-60 Групова дискусія. Таблиця спостерігання
- VLM-89 Колективне навчання (Оцінка вчителя/вчительки)

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teacher's Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

г. Письмовий, усний чи зоровий твір, створений на основі коротких даних на певну тему

Користуючись вихідними короткими даними, учні формулюють вступне слово про гостю/гостя/гостей або пісню чи програму. Інший варіант — учні готують оголошення чи рекламне повідомлення.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Критерії оцінювання

4.1 Критерії оцінювання Основного практичного завдання

4.1.1 Оцінювання праці групи

4.1.2 Індивідуальні оцінювання

4.2 Додаткове пропоноване оцінювання

4.2.1 Основне практичне завдання

4.2.2 Інші рекомендовані оцінювання

5. Навчальні ресурси

5. Навчальні ресурси

Ресурси для цього розділу були вибрані відповідно до завдань та вимог «Очікуваних навчальних результатів», «Важливих запитань до розділу» та «Основного практичного завдання».

5.1 Ресурси із серії «Будьмо»

1. Будьмо разом! Учнівський зошити вправ. Розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!
2. Будьмо разом! Мовна скарбничка. Розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!
3. Будьмо разом! Учительські матеріали для планування навчальних занять. Розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!:
 - Додаток А. Правопис сучасної української літературної мови та толерантність
 - Додаток Б. Відповіді до вправ у зошиті «Будьмо разом. Учнівський зошит вправ. Розділ 1»
 - Додаток В. Частина І. Читецький театр
 - Додаток Г. Тренування голосу
 - Додаток Ґ. Матеріали та додаткові вправи до копіювання для учнів
 - Додаток Д. Форма для спостереження групової праці учнів
 - Додаток Е. Радіоп'єси. Збірка текстів
 - Додаток Є. Змісти компонентів «Будьмо разом! Навчальний розділ 1»

5.2 Додаткові матеріали з інших джерел

- ВЛМ-28а Перевірка письмової праці
- ВЛМ-28б Перевірка письмової праці (продовження)
- ВЛМ-29 Перевірка незавершеної письмової праці
- ВЛМ-30 Перевірка праці одноклясника /одноклясниці
- ВЛМ-31 Групове обговорення
- ВЛМ-34 Ми досягли своєї мети! Перевірмо!
- ВЛМ-36 Співпраця в групі — форма А
- ВЛМ-39 Як працювала наша група

Частина І

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Оцінювання

5. Навчальні ресурси

5.1 Ресурси із серії «Будьмо!»

5.2 Додаткові матеріали з інших джерел

- BLM-40 Аналіз групової праці
- BLM-42 Як працювала моя група?
- BLM-56 Мої навчальні навички
- BLM-60 Групова дискусія. Таблиця спостереження
- BLM-93 Визначення мети та прийняття обов'язків
- BLM-94 Визначення мети

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

1. Круковська В. І. Святкуймо Різдво / В. І. Круковська. - Львів: Євросвіт, 2001.
2. Круковська В. І. Святкуймо Великдень / В. І. Круковська. - Львів: Євросвіт, 2001.
3. Нестайко Всеволод. Тореадори з Васюківки. Трилогія про пригоди двох друзів. Для середнього шкільного віку. Київ: Веселка, 2002.
4. Ломакович С. В. Українська мова в схемах і таблицях. Харків: Світ дитинства, 1998.
5. Пасічник Євген, Слоньовська Ольга. Українська література. Підручник для 5 класу. Київ: Освіта, 2005.
6. Дмитренко Галина, Росоха Юлія. Українська мова. Навчальний посібник для 8 класу. Київ: Народознавство, 2002.
7. Дмитренко Галина, Росоха Юлія. Українська мова. Навчальний посібник для 5 класу. Київ: Народознавство, 2002.
8. Дмитренко Галина. Українська мова. Навчальний посібник для 7 класу. Київ: Народознавство, 2002.
9. Дмитренко Галина. Українська мова. Навчальний посібник для 6 класу. Київ: Народознавство, 2002.
10. Керфолі Фульвіо, Ферарі Марко. Велика ілюстрована енциклопедія тварин. Київ: Махаон-Україна, 2002.
11. Рогозинський В. В., Письменна Н. І. Зарубіжна література. Робочий зошит учня. 7 клас. Київ: Абрис, 2000.
12. Мілянська Ніна, Соколовська Н. Зарубіжна

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Оцінювання

5. Навчальні ресурси

5.1 Ресурси із серії «Будьмо!»

5.2 Додаткові матеріали з інших джерел

- література. 8 клас. Посібник-хрестоматія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002.
13. Щавурський Борис. Зарубіжна література. 5 клас. Посібник-хрестоматія. (Окремий додаток — фонохрестоматія (касета) до посібника «Зарубіжна література». 5 клас.) Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2002.
 14. Рогозинський Віктор. Зарубіжна література. Робочий зошит для учнів 5 класу. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2002.
 15. Круковська Володимира. Святкуймо Зелені свята. Львів: Євросвіт, 2001.
 16. Денисова Тамара, Сиваченко Галина. Зарубіжна література ХХ століття. Хрестоматія-посібник. 11 клас. Київ: Генеза, 2000.
 17. Українська література. Стислий виклад змісту всіх творів за новою шкільною програмою. Тексти всіх віршів. 7-9 класи. Харків: Ранок, 2001.
 18. Гудзик. І. П. Українське слово. Дидатктичні матеріали з розвитку мовлення. Київ: Освіта, 1998.
 19. Воскресенська Н. О., Свашенко А.О, Воскресенська К. О. Тлумачний словник лексичних труднощів для учнів початкових класів. Харків: Логос, 1999.
 20. Ферреро Бруно. Троянда також важлива. Короткі історії для душі. Львів: Свічадо, 2004.

Частина I

Важливі питання для розгляду, перш ніж планувати навчальну діяльність

1. Вступ

2. Очікувані навчальні результати

3. Докази досягнення очікуваних результатів

4. Оцінювання

5. Навчальні ресурси

5.1 Ресурси із серії «Будьмо!»

5.2 Додаткові матеріали з інших джерел

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням

Звернення до учнів

У цьому розділі ви не тільки познайомитесь із видами сучасних засобів масової інформації та їхніми інформаційними функціями, але й зможете розвинути свої вміння знаходити потрібну інформацію та користуватись нею, аналізувати її, розвивати критичне ставлення до методів та форматів подачі інформації.

Весь розділ запланований так, щоб добре підготувати вас до успішного виконання Основного практичного завдання. Опрацювавши його, ви зможете не тільки продемонструвати очікувані навчальні результати, але й здобути нові професійні навички, які можна застосувати у майбутньому.

Основне практичне завдання цього розділу це підготовка запису (див 6.4 за дальшими інформаціями) радіопрограми про сучасну українську музику.

6.1.1 Презентація

Вправа «Мовна розминка»

Щоб підготувати учнів до теми цього розділу, було б варто освіжити знання учнів про радіо. Ви можете розпочати попереднє обговорення з таких запитань:

- Хто слухає радіо?
- Як часто ти слухаєш радіо?
- Коли і де ти слухаєш радіо?
- Коли ти слухаєш радіо. Чому ти надаєш перевагу?
- Які цілі має радіо?
- Чи тобі бракувало б радіо, якби в тебе не було можливості слухати його?
- Яку роль відіграє україномовне радіо в твоєму житті?
- Як ти гадаєш, чи україномовні радіо та телебачення займають важливі місця у житті української громади? Якщо «так», то чому? Якщо «ні», то чому?

Далі обговорення можна продовжувати таким чином:

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

- назвати місцеву україномовну радіoproграму або етнічну програму з програмою українського змісту;
- назвати місцеві радіостанції, які транслюють україномовні програми;
- назвати ведучих місцевих україномовних радіoproграм, а також представників інших україномовних ЗМІ;
- назвати сучасних українських музичних виконавців;
- назвати українських «зірок» або відомих осіб, які працюють у різних ЗМІ.

Вправа «Визначення мети»

Дайте учням нагоду визначити свої мети стосовно їхньої індивідуальної праці

Зробіть копії «BLM-94 Визначення мети» (див. підрозділ 5.2) і роздайте учням.

Коли будети вважати доцільним, можна роздати форму, де групи можуть визначити. Для цього з свої мети робіть копії форми «BLM-33. Визначте свою мету» і роздайте групам.

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

Вправа до презентації розділу

Вправа 2. Анкета стосовно засобів масової інформації (ЗМІ)

Ця вправа подає обширний огляд особистих смаків та переваг, а також конкретні запитання стосовно таких ЗМІ, як радіо, телебачення, преса та рекламування. У кінці подаються запитання для відповідей.

Це опитування служить добрим зразком для порівняння результатів, аналізу тенденцій серед учнів та для узагальнення спостережень. Опрацювавши свої опитування, учні можуть оприлюднити результати. Після цього, учням пропонується проаналізувати всі результати і на основі їхніх даних зробити узагальнення.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням

6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів

6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання

6.4 Оцінювання та міркування

Варіант 1.

Вживаючи ті ж самі запитання, учні можуть зробити ширше опитування серед інших груп, як учителі, батьки, бабусі й дідусі та члени дальших родин учнів або певні організації: танцювальні гуртки, молодіжні товариства тощо. Перед початком такого проєкту можна попросити учнів висловити їхні передбачення про можливі результати для кожної такої групи або як можна буде порівняти відповіді опитуваних з їхніми власними. Потім вони можуть перевірити свої передбачення, порівнюючи їх із результатами своїх опитувань.

6.1.2 Пояснення

Щоб ознайомитися з відповідним лексичним та граматичним матеріалом, який потрібний для виконання поданих занять, звертайтеся до матеріалів видання «Будьмо разом! Мовна скарбничка. Розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!»:

1. Засоби масової інформації (ЗМІ) / Mass media

- 1.1 Дещо про радіостанції в Україні і Канаді / About radio stations in Ukraine and Canada
- 1.2 Говоримо про радіо / Talking about radio
- 1.3 Говоримо про жанри радіопередач / Talking about types of radio programs
- 1.4 Говоримо про види радіопрограм / Talking about genres of radio format
- 1.5 Говоримо про складові частини або компоненти радіопроеграми / Talking about the parts of a radio program
- 1.6 Говоримо про професії працівників радіо / Talking about radio professionals
- 1.7 Говоримо про радіоприлади й обладнання / Talking about radio equipment
- 1.8 Говоримо про працю на радіо / Talking about working in radio
- 1.9 Говоримо про новини / Talking about the news

2. Сучасна музика і виконавці / Contemporary music and performers

- 2.1 Говоримо про музичні жанри і тенденції / Talking about musical genres and trends
- 2.2 Говоримо про музику, яка звучить на радіохвилях / Talking about playing music
- 2.3 Говоримо про вплив музики на людину / Talking about how music affects people
- 2.4 Говоримо про звукозаписування / Talking about a recording session

3. Дієслова, пов'язані з музикою / Action words connected to music

- 3.1 Граматична довідка. Доконаний та недоконаний вид / Grammatical information. Perfective and Imperfective

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Aspects of Verbs

- 3.2 Виступати / to perform — виступити / to have performed
- 3.3 Виконувати / to do, to complete, to perform — виконати / to have done, to have completed, to have performed
- 3.4 Співати / to sing — заспівати / to have sung, to begin singing

4. Творимо радіопрограму! Дієслова / Creating a Radio Program! Verbs

- 4.1 Представляти / to introduce — представити / to have introduced
- 4.2 Грати / to play — заграти / to have played, to begin playing
- 4.3 Пропонувати / to offer, suggest — запропонувати / to have offered, suggested
- 4.4 Записувати / to record — записати / to have recorded
- 4.5 Пояснювати / to explain — пояснити / to have explained
- 4.6 Висловлювати / to express — висловити / to have expressed
- 4.7 Вмикати / to turn on, plug in — увімкнути / to have turned on, plugged in
- 4.8 Вимикати / to turn off, unplug — вимкнути / to have turned off, unplugged

5. Музичні смаки / Musical tastes

- 5.1 Говоримо про власні смаки / Talking about personal tastes
- 5.2 Говоримо про смаки й уподобання інших людей / Talking about tastes and preferences of others
- 5.3 Дієслова «любити» — «полюбити» / The verb(s) «to love»
- 5.4 Дієслова «подобатися» — «сподобатися» / The verb(s) «to like»
- 5.5 Дієслово «подобатися» та давальний відмінок / The verb «to like» and the dative case
- 5.6 Чим відрізняються вживання дієслів «любити» — «полюбити», «подобатися» — «сподобатися» / Compare using verbs «to love» and «to like»

6. Музичні смаки та вподобання / Musical tastes and preferences

- 6.1 Говоримо про музичні вподобання / Talking about musical preferences and interests

7. Як виражати, що дієслово залежне від якоїсь умови / How to indicate that there are conditions tied to an action

- 7.1 Граматична довідка / Grammatical information

8. Використовуємо вищий і найвищий ступені порівняння прикметників, коли описуємо іменники / Comparing things using adjectives of degree

- 8.1 Граматична довідка / Grammatical information
- 8.2 Шоста (складена) форма порівняння прикметників: вищий і найвищий ступені / Another way of expressing

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

- formation of comparative degrees: a sixth pattern
- 8.3 Ступені порівняння з прийменниками / Constructions required by adjectives in comparative degree
 - 8.4 Ступені порівняння зі сполучником «ніж» / Constructions required by adjectives in comparative degree

9. Вітаємося та звертаємося до слухачів / Greeting and addressing the audience

- 9.1 Уживані вирази / Useful expressions
- 9.2 Прийоми та засоби утримування уваги слухачів. Уживання складених сполучників з метою додати щось до тексту
- 9.3 Під час програми
- 9.4 Відмінювання іменників з дієсловом «присвятити»

10. Ведемо радіо передачу / Presenting a radio program

- 10.1 Уживані вирази ведучої/ведучого музичної програми / Useful expressions for a disc jockey
- 10.2 Висловлюємо подяку слухачам та гостям програми / Thanking the audience and program guests
- 10.3 Прощання зі слухачами радіопрограми / Saying farewell to the radio program audience

11. Телефонний етикет / Telephone etiquette

- 11.1 Телефонний етикет / Telephone etiquette

12. Телебачення / Television

- 12.1 Говоримо про передачі / Talking about television programs

6.1.3 Практика

Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане (для учнів середнього мовного рівня)

- **Вправа 3. Деякі факти про радіо**
- **Вправа 4. Радіо як засіб масової комунікації**
- **Вправа 5. Спочатку було слово...**
- **Вправа 6. Знайдислово. Винахід — радіо**
- **Вправа 7. Канада і Сполучені Штати Америки змагаються за першість у радіопередачі. Шукаємо головну ідею тексту**
- **Вправа 8. Деякі факти про новини радіо**
- **Вправа 9. Деякі факти про інтерв'ю на радіо**
- **Вправа 10. Роля музики в радіопередачі**
- **Вправа 11. Деякі факти про рекламу й оголошення в радіопередачі**

Див. додаток Г, де подані е-адреси деяких україномовних радіостанцій до копіювання для учнів.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Вправа 12. Рекляма в засобах масової інформації (ЗМІ)

Це — підготовче читання для розвитку розуміння прочитаного до вправи 21. Аналізуємо та оцінюємо реклями.

Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане, оглядати й розуміти побачене (для учнів середнього мовного рівня)

Вправа 13. Веб-сайти світових україномовних радіостанцій

Анкета для записування даних про відвідані учнями веб-сайти з інтернет-радіостанціями.

У додатку Г подані е-адреси деяких україномовних радіостанцій до копіювання для учнів.

Під час відвідування веб-сайтів, учні занотують, що саме об'єднує ці веб-сайти і чим саме вони відрізняються один від одного. Після цього спостереження учнів можуть бути занесені в анкету, яка подана у вправі 13. Веб-сайти світових україномовних радіостанцій.

Вправа 14. Радіо «Бі-Бі-Сі» по всьому світі

Анкета для записування даних про відвіданий учнями веб-сайт української програми радіо «Бі-Бі-Сі» (www.BBCUkrainian.com).

Варіант 1.

Учні можуть підписатися на розсилання новин на певний відтинок часу, скажімо, на тривалість праці над цим навчальним розділом. Учні можуть видрукувати отримані новини за якийсь один день і вибрати по одному повідомленню на свій смак. Після цього вони можуть підготувати по одному реченню, яким вони хотіли б зробити короткий виклад про новину.

Вправи для розвитку умінь читати та розуміти прочитане, слухати й розуміти почуте (для учнів середнього мовного рівня)

Вправа 15. Уроки з курсу англійської мови

Хоч серія цих уроків має на меті засвоєння англійської лексики в ділянці сучасної музики, вона також придатна для зворотніх вправ вивчення українських слів і висловів.

Ці уроки проводилися на українській службі Бі-Бі-Сі і можуть використовуватися так, як запропоновано нижче. Перш ніж розпочати, вчителька/вчитель має зазначити, що метою уроків було ознайомлення з лексикою англійської мови за допомогою рок-музики. У нашому випадку уроки будуть використовуватися з протилежною метою — вивчити українську лексику.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Виберіть навчальні вправи, які найкраще відповідають рівню підготовки та розвитку навичок учнів.

⇒ Використання уроків як ресурсів для розвитку читання

- Окремим учням можна призначити «ролі», які дозволять решті учнів слухати і записувати нові ключові слова. Згодом учні порівнюють свої записи і колективно укладають словник нових термінів.
- Така сама вправа, як і попередня, тільки інші учні стежать за роздрукованим матеріалом і підкреслюють нові для цієї частини уроку слова.
- Учні можуть прочитати урок заздалегідь, виділити ключові слова, далі представити урок усно у форматі телевізійного ток-шоу або телефонного інтерв'ю в етері.
- Використовуючи маркери різного кольору, учні можуть виділити:
 - споріднені та іншомовні слова;
 - сленг і жаргон;
 - українські ідіоми;
 - українські прислів'я.*

⇒ Використання уроків як вправ для слухання

- Учні можуть прослухати уроки і занотувати спеціальну лексику, включену до певної частини уроку. Згодом учні колективно можуть перевірити списки слів.
- Учителька/учитель укладає список різноманітних слів і виразів, які стосуються радіо (див: список слів у Мовній скарбниці). Після того просить учнів виділити ті слова, з якими вони ознайомилися на уроці.
- Учителька/учитель відтворює текст уроку з пропущеними ключовими словами. Учні прослуховують аудіозапис і записують пропущені слова.

⇒ Використання уроків як ресурсів для читання і слухання

- Учні слухають урок і одночасно читають текст Використовуючи маркери різного кольору, учні визначають:
 - споріднені та іншомовні слова;
 - сленг і жаргон;
 - українські ідіоми;
 - українські прислів'я.*

* Не всі уроки містять зазначені види лексики. Це добра вправа для визначення типів і жанрів мовлення.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Примітка. Друкований текст не відтворює урок повною мірою.

Урок 1. Перше знайомство ведучих курсу

Перший із п'яти уроків, у яких музиканти з українського рок-гурту «Танок на Майдані Конго», або «ТНМК», обговорюють основну лексику на тему рок-музики, музичних виступів, записування, гастролювання тощо.

Урок 2. Про менеджера та лейбли

Урок 3. Чи любите ви гастролі і хто з вами їздить?

Урок 4. Фагот співає пісню Е. Гампердінка

Урок 5. Мова Інтернету і файли для друзів

*Вправи для слухання
(для учнів середнього мовного рівня)*

Вправа 16. Слухаю радіопрограми

У вправі подається анкета для записування думок про сучасні теми, які обговорюються у прослуханих радіопередачах.

Примітка. Див. додаток Г для списку е-адрес деяких українських радіостанцій.

- Щоб зробити записи про те, що учні почують під час слухання радіопередач, вони можуть вживати анкету загального призначення «BLM-67 Щоденні новини. Останній випуск!»

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

Вправа 17. Відгукуючись на сучасні соціальні, політичні та економічні теми, почуті на радіо

Веб-сайт української програми «Бі-Бі-Сі» (www.BBCUkrainian.com) є добрим джерелом для слухання радіопередач на різні важливі теми, що стосуються України та українців. Учителям варто час від часу переглядати цей веб-сайт, щоб визначити проникливі дискусії на сучасні теми і запропонувати їх учням для прослуховування та обговорення. Анкети відгуку учнів на сучасні соціальні, політичні, економічні теми, почуті на радіо, можуть заохотити учнів виробити навички

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

слухання і спонукати їх бути зацікавленими важливими національними та міжнародними темами.

Примітка. Див. додаток Г для списку е-адрес деяких українських радіостанцій.

Вправи для розвитку умінь оглядати і слухати та розуміння побаченого й почутого (для учнів середнього мовного рівня)

Вправа «Дивимося телебачення»

Щоб мати змогу дивитися та слухати програми новин, інтерв'ю та інші види передач, учні можуть відвідувати веб-сайти телевізійних програм, як

<http://kontakt.infoukes.com>

Варто порадити учням зосередити увагу на тому, як ведучі починають та закінчують програму або як вони звертаються до глядачів/слухачів, як представляють ту чи іншу частину програми або як переходять від однієї частини програми до іншої тощо.

Щоб зробити записи про те, що учні побачать і почують на цих веб-сайтах, вони можуть вживати анкету загального призначення «BLM-67 Щоденні новини. Останній випуск!»

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

Вправи для розуміння прочитаного. Усна презентація (для учнів середнього мовного рівня)

Вправа 18. Радіоп'єси

Кілька радіоп'єс, що пропонуються у 10-й та 11-й класах як вправи для розуміння прочитаного, використовують сценічно-мовну педагогіку «Читецького театру» і рекомендуються як засіб розвитку ефективного читання, дикції та тлумачних навиків учнів. Серед них: «Пригода з мільйоном доларів»; «До чого бик привик», «Мій син — принц», «Тітонька» та інші. Окрім того, деякі прозові твори можуть бути використані для драматизування у вигляді п'єси.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Лекції для тренування голосу й вироблення мови подані у додатку Г.

Тексти і вказівки до радіоп'єс, подані у додатку Е.
Вказівки для проведення «Читецького театру» подаються у додатку В.

Примітка. Уривки записів деяких українських радіоп'єс за творами Лесі Українки можна послухати на веб-сторінці: <http://www.en.ukraudio.com/Netshop/audiobooks/ukraina/>.

Ще одна радіовистава подається тут: <http://odtrk.if.ua/2009/05/17/радіовистава-пам'ять-серця/>

Вправи для розвитку усного мовлення

Вправа 19. Презентація інтерв'ю

Новини з місця подій

Поділіть учнів на малі групи і розділіть між ними тексти газетних повідомлень які подаються у ці вправі. Одні учні уявляють, що вони ведучі радіопроеграми новин і читають свої повідомлення перед уявним радіомікрофоном. Інші учні імпровізують і готують інтерв'ю з місця подій згідно з порадами до кожної вправи.

19.1 Виделка на спогад

Газетне повідомлення про зростаючу проблему «клептоманії» туристів, які крадуть речі на спогад свого перебування чи подорожі.

19.2 Мавпа — помічник лікаря

Газетне повідомлення про мавпу, яка допомагає лікарю-ветеринарові доглядати за хворими тваринами.

19.3 Остерігайтесь бандитів!

Газетне повідомлення про зростання злочинності у Ріо-де-Жанейро, зокрема про широко розповсюджене грабування серед білого дня.

19.4 Стріляний Майкл

Газетне повідомлення про чоловіка, якого рекордну кількість разів пограбували з нанесенням тілесних ушкоджень.

19.5 Бабуся-лихач

Газетне повідомлення про пенсіонерку, яка круто їздить автом без водійських прав і перевищує швидкість їзди.

19.6 Міра пограбування

Газетне повідомлення про міжнародний з'їзд кишенькових злодіїв.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

19.7 Університет тугодумів

Газетне повідомлення про багача італійця, який купує університет, щоб його сини-тугодуми могли отримати — на папері — вищу освіту та подальші наукові звання.

Вправа 20. Веселе інтерв'ю

Заняття, в якому учні готують жартівливі інтерв'ю за поданою формою та методом.

Вказівки.

1. Поділіть учнів на пари.
2. Кожна пара визначає, хто буде «гостею/гостем» радіопрограми, а хто буде «ведучою/ведучим».
3. Анкети для виповнення усім «гостям» подані у вправі 20.
Учителька/Учитель роздає окремо заліплені клейкою стрічкою сценарії усім «ведучим» (із вказівкою не відкривати їх аж доки «гостя/гість» не виповнить анкету «гості/гостя»). Цей сценарій, поданий у додатку Г.
4. «Гості» виповнюють свої анкети і передають їх «ведучим». Після цього вони відходять у другу частину класу, де будуть очікувати запрошення на інтерв'ю.
5. «Ведучі» відкривають свої сценарії і заповнюють інформацію своїх «гостей» у текст сценарію, нічого не змінюючи, після чого роблять по одній копії свого сценарію для «гості/гостя».
6. Учителька/Учитель вибирає кілька пар, які по черзі виходять перед класом і читають своє інтерв'ю.

*Вправи для розвитку розуміння прочитаного.
Письмові завдання (для учнів середнього мовного рівня)*

Вправа 21. Аналізуємо та оцінюємо реклами

Ця вправа, окрім загальних знань про засоби масової інформації, розвиває творче мислення та навички графічного дизайну і маркетингу, які можуть придатися учням у майбутньому.

На розсуд учительки/учителя, можна зробити усні презентації у класі, коли кожна авторка/кожний автор робить презентацію своєї реклами чи свого повідомлення (пояснює, для якого саме кола людей вона/він призначає свій твір, чому вона вибрала/він вибрав певне графічне оформлення і чому саме вона обрала/він обрав цю радіопрограму, газету чи цей журнал). Після цього можна зробити виставку цих творчих робіт у класі або іншому

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

шкільному приміщенні.

21.1 Знайомимося із методом оцінювання реклами. Картка для аналізу й оцінювання реклами.

21.2 Читаємо й аналізуємо зразки реклам для радіо

21.3 Читаємо й аналізуємо зразки реклам для радіо

21.4 Аналізуємо справжню рекламу чи інформаційне повідомлення з україномовного радіо, україномовної преси

21.5 Читаємо й аналізуємо зразок повідомлення для преси. Виставка старовинних телефонів.

21.6 Готуємо рекламу для радіо чи інформаційне повідомлення для преси

Примітка. Див. додаток Г для списку е-адрес деяких українських радіостанцій та телебачення.

Граматичні вправи

«Засвоєння української граматики через пісні» включає три автеничні пісні та низку мовних занять у класі. Головна мета цих занять — допомогти поглибити в учнів знання граматики через українські пісні.

Кожна вправа складається з таких частин:

Вступ — У цій частині учні дізнаються про те, що саме вони почують в пісні та ознайомляться з короткими даними про виконавців та авторів текстів і музики. Тут вони знайдуть завдання для перевірки розуміння головних думок тексту пісні. Подається також розширений словничок вибраних слів та фразеологізмів.

Заняття для слухового сприйняття — Це заняття подає завдання для розширення слухового сприйняття учнів. Прикладами завдань для слухового сприйняття можуть бути: розуміння певної інформації через слухання, розпізнавання ключових слів через слухання, заповнення проміжків відповідними словами, працю з текстом пісні, встановлення правильного порядку рядків та слів.

Заняття для поглиблення лексичного запасу — Це заняття несе в собі завдання для поглиблення лексичного запасу, як наприклад, анаграми*, хрестиківки (кросворди), та різні лексичні ігри. Подається також словничок вибраних слів, загальних фраз та жаргонних слів із пісні.

* Анаграма — Нове слово, яке утворюється, коли міняються місцями літери іншого слова (напр.: літо – тіло).

Заняття з граматики — Ці заняття спрямовані на розвиток граматичних знань учнів. У цій частині пропонуються різні способи, за допомогою яких учні можуть думати й виконувати граматичні завдання

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

правильно. Серед них — зрозуміння значення та переклад, заповнення порожніх рядків або проміжків відповідними словами, внесення поправок, можливість зробити правильний вибір з кількох можливих відповідей, створення речень, змагально-пізнавальні ігри тощо.

Мовленнєві заняття — Ці заняття подані у додатку Г учительських матеріалах і вчителі вирішують, чи учням треба їх виконувати, чи ні.

Ця частина подає заняття для опанування учнями мовленнєвих умінь. Теми та питання, які піднімаються у пісні, враження, які включають особисті переконання і світобачення учнів та аналіз культурної й мовної суті, забезпечують багатий матеріал для обговорення у класі. Заохочуючи творче мислення учнів, учителька/учитель має нагоду поглибити засвоєння граматичних структур в автентичному контексті.

Поєднайте задоволення з користю від вивчення мови: збагатіть граматичні вміння учнів приємним і цікавим способом — через автентичні українські пісні.

Вправа 22. Пісня «Червона рута»

Зосередження на місцевому відмінку

Слова пісні для учнів подані в додатку Г.

*Ти признайся мені, звідки в тебе ті чари,
Я без тебе всі дні у полоні печалі.
Можє, десь у лісах ти чар-зілля шукала,
Сонце-руту знайшла і мене зчарувала?*

*Червону руту не шукай вечорами, —
Ти у мене єдина, тільки ти, повір.
Бо твоя врода — то є чистая вода,
То є бистрая вода з синіх гір.*

*Бачу я тебе в снах, у дібровах зелених.
По забутих стежках ти приходиш до мене.
І не треба нести мені квітку надії,
Бо давно уже ти увійшла в мої мрії.*

*Червону руту не шукай вечорами,
Ти у мене єдина, тільки ти, повір.
Бо твоя врода — то є чистая вода,
То є бистрая вода з синіх гір.*

Кліп: Chervona Ruta-Zinkevych, Yaremchuk, Ivasyuk.
[youtube.com](https://www.youtube.com/); Софія Ротару- "Червона рута" [youtube.com](https://www.youtube.com/).

22.2 Заняття для поглиблення словникового запасу

22.3 Заняття для слухового сприйняття

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Прослухайте пісню стільки разів, скільки учням потрібно, щоб записати слова. Робіть зупинку після кожного куплету пісні. Роздайте учням слова пісні для порівняння і виправлення їхніх версій тексту.

Де знайти: у додатку Г.

22.4 Заняття з граматики

22.5 Мовленнєві заняття

Див. додаток Г, де поміщені додаткові мовленнєві вправи на розсуд учительки/учителя їх можна копіювати та роздати учням як додаткові вправи.

Вправа 23. Пісня «Я піду в далекі гори»

Слова пісні до копіювання для учнів подані в додатку Г.

23.1 Вступ

Зосереджуємось на узгодженні прикметників з іменниками.

*Я піду в далекі гори, на широкі полонини
І попрошу вітру зворів, аби він не спав до днини.
Щоб летів на вільних крилах на кичери і діброви
І дізнавсь, де моя мила — карі очі, чорні брови.*

*Мила моя, люба моя, світе ясен цвіт.
Я несучу в очах для тебе весь блакитний світ.
Я несучу любов-зажуру, мрію молодю,
І сади цвітуть для мене, як до тебе йду.*

*А як вітер з полонини полетіти не захоче,
Все одно знайду дівчину — чорні брови, карі очі.
Перейду я бистрі ріки, і бескиди, і діброви,
І шляхи мені покажуть карі очі, чорні брови.*

*Мила моя, люба моя, світе ясен цвіт.
Я несучу в очах для тебе весь блакитний світ.
Я несучу любов-зажуру, мрію молодю,
І сади цвітуть для мене, як до тебе йду.*

Виконавиця: Квітка Цісик

Кліпи: www.ivasjuk.org. Я піду в далекі гори. Квітка Цісик — я піду в далекі гори [youtube.com](https://www.youtube.com).

Слова і музика: Володимир Івасюк

23.2 Заняття для слухового сприйняття

23.3 Заняття для поглиблення словникового запасу

23.4 Заняття з граматики

23.5 Мовленнєві заняття

Див. додаток Г з додатковими мовленнєвими

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

вправами, які вчителька/вчитель може використовувати на власний розсуд.

Вправа 24. Пісня «Несе Галя воду»

Слова пісні подані в додатку Г.

Зосереджуємося на наказовому способі.

*Несе Галя воду, коромисло гнеться,
За нею Іванко, як барвінок, в'ється.
За нею Іванко, як барвінок, в'ється.*

*— Галю ж моя Галю, дай води напиться,
Ти така хороша — дай хоч подивиться!
Ти така хороша — дай хоч подивиться!*

*— Вода у криниці, піди та й напийся,
Як буду в садочку — прийди подивися.
Як буду в садочку — прийди подивися.*

*— Прийшов у садочок, зозуля кувала,
А ти ж мене, Галю, та й не шанувала.
А ти ж мене, Галю, та й не шанувала.*

*— Стелися, барвінку — буду поливати,
Вернися, Іванку — буду шанувати.
Вернися, Іванку — буду шанувати.*

*— Скільки не стелився, ти не поливала,
Скільки не вертався, ти не шанувала.
Скільки не вертався, ти не шанувала.*

Виконавці: Тріо «Мареничі»

Слова і музика: Народна пісня

Кліпи: Несе галя воду (nese Halia vodu) — popular ukrainian folk song by Trio Marenych. youtube.com

Para Roach feat Oleg Skripka — Несе Галя Воду. youtube.com.

24.2 Заняття для поглиблення словникового запасу

24.3 Заняття для слухового сприйняття

24.4 Заняття з граматики

24.5 Мовленнєві заняття

Див. додаток Г з додатковими мовленнєвими вправами, які вчителька/вчитель може використовувати на власний розсуд.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням

6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів

6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання

6.4 Оцінювання та міркування

6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів

6.2.1 Ситуація

Одна з україномовних радіостанцій у вашій місцевості запросила вашу класу підготувати та провести серію вечірніх радіопрограм, які будуть транслюватися в етері впродовж кількох днів. Ваша класа погодилась, адже це надасть вам нагоду спілкуватися з радіослухачами українською мовою, забезпечить можливість підготувати молодіжну радіо програму про українську сучасну музику, а також допоможе поширити знання про українську програму двомовного навчання у вашій школі.

6.2.2 Комунікативне та практичне завдання

Підготувати сценарій та зробити аудіозапис 30–40-хвилинної радіо програми українською мовою, цілі та завдання якої будуть:

- демонстрація ваших знань і навиків спілкування українською мовою перед радіослухачами;
- розважання слухачів шляхом презентації сучасної української музики та виконавців;
- поширення за допомогою радіо програми досягнень та користи навчання в українській програмі двомовного навчання у вашій школі.

6.2.3 Кінцевий продукт ОПЗ

Аудіозапис радіо програми на 30-40 хвилин, створений на основі підготовленого сценарію.

6.2.4 Вимоги для задовільного виконання ОПЗ

Вимоги до написання сценарію радіо програми

Остаточний варіант сценарію має бути в завершеному вигляді, щоб полегшити процес студійного аудіозапису. Це включає:

- електронний формат;
- належні пропуски між рядками для полегшення читання перед мікрофоном;
- виділені або позначені кольором ролі (ведучої/ведучого, гості/гостя/гостей тощо);
- позначена тривалість у часі (секунди чи хвилини)

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

кожної частини радіопроеграми, звукових ефектів, музичних уривків та інших складових програми.

Вимоги до аудіозапису

- має дотриматися домовленого часу тривалості
- має ефективно представити сучасну українську музику та виконавців
- має ефективно виявити навикі розмовної української мови
- має поширити знання про українознавство у вашій школі

6.2.5 Складові частини сценарію радіопроеграми

Радіопроеграма буде повністю проводитися на основі наперед продуманого та написаного сценарію, який матиме такі складові частини:

а. Вступ

У цій частині сценарію радіопроеграми ви:

- подасте вихідні дані радіопроеграми, а саме:
 - коротку назву або логотип (наприклад, «Так!», «Джем ФМ» тощо) та повну назву радіопроеграми (наприклад, «Так! Радіопроеграма одинадцятій кляси української програми двомовного навчання»)
 - музичні позивні (Jingles)
 - корординати (адреса, телефон, факс, е-адреса, веб-сайт);
- представите ведучу/ведучого радіопроеграми;
- привітаєте й запросите слухачів послухати вашу радіопроеграму в етері;
- ознайомите слухачів з головною темою вашої радіопроеграми;
- подасте музичний уривок, який служитиме відповідним тлом до теми та передасть настрої радіопроеграми.

б. Головна частина програми

Ця частина радіопроеграми складається з трьох компонентів, до кожного з яких вам потрібно підібрати, підготувати чи написати матеріали.

б.1 Музичний компонент

- Підібрати щонайменше шість зразків сучасної української музики (без врахування музичних уривків, які будуть звучати на початку та вкінці вашої радіопроеграми)

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням

6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів

6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання

6.4 Оцінювання та міркування

- Підготувати дані про кожну музичну композицію:
 - назву кожної пісні
 - назву компактного диску, звідки взято цю пісню або музичну композицію
 - ім'я виконавиці/виконавця чи імена виконавців або назву музичного гурту
 - щонайменше 5 даних із життя чи кар'єри кожної виконавиці/кожного виконавця чи кожного гурту виконавців
 - стислий виклад змісту кожної пісні або суті музичної композиції
 - визначити щонайменше два види почуттів чи настрою, які викликає або може викликати кожна пісня чи музична композиція, і пояснити причини
- 6.2 Компонент публічних оголошень та повідомлень
 - Підготувати рекламний матеріал про українську програму двомовного навчання, у якій ви навчаєтесь:
 - запросіть радіослухачів відвідати День/Вечір відкритих дверей у вашій школі
 - назвіть два показові заняття або виступи, які українська програма двомовного навчання вашої школи представить під час Дня/Вечора відкритих дверей
 - назвіть два захоплюючі заняття, у яких взяли участь учні української програми двомовного навчання у вашій школі в цьому навчальному році
 - назвіть два захоплюючі заняття чи події, які відбулися у рамках української програми двомовного навчання у вашій школі взагалі
 - назвіть принаймні два конкретні приклади освітньої користі навчання, яку отримують ті учні вашої школи, які вчаться в українській програмі
 - назвіть принаймні два конкретні приклади інших переваг від навчання в українській програмі у вашій школі
 - Підготувати рекламний матеріал про радіостанцію, яка уможливила трансляцію вашої радіопрограми в етері
 - Підготувати рекламний матеріал про інші радіопрограми, які готують ваші ровесники
- 6.3 Компонент інтерв'ю

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Примітка. Зробіть лише один вибір з поданого нижче переліку.

- підготуйте запитання для інтерв'ю з музичним критиком, яка/який, разом з ведучою/ведучим програми, робить огляд та оцінює сучасну українську музику, а також робить припущення про те, які три пісні/виконавці повинні очолити «гіт-парад»
- підготуйте запитання для інтерв'ю з «ві-джеєм», яка/який, разом з ведучою/ведучим програми, робить огляд та оцінює сучасні українські відеокліпи та відеоряди*, а також робить припущення про те, які три з них є найкращими
- * Відеоряд (-у), відеоряди. Зображення на екрані (звичайно без звуку) для супроводу виступів музикантів або гуртів
- підготуйте запитання для інтерв'ю з кінокритиком, яка/який, разом з ведучою/ведучим програми, робить огляд та оцінює сучасні українські кінофільми, а також робить припущення про те, які три з них є найкращими
- підготуйте запитання для інтерв'ю з коментатором спорту, яка/який, разом з ведучою/ведучим програми, робить огляд та оцінює сучасні спортивні дружини й окремих спортсменів, а також робить припущення про те, які три зі спортивних дружин чи окремих спортсменів є найкращими

У компоненті інтерв'ю вам потрібно буде зробити таке:

- представити слухачам запрошену гостю/запрошеного гостя радіопрограми
- подати принаймні дві подробиці з життя чи кар'єри запрошеної гості/запрошеного гостя
- привітати та запросити гостю/гостя взяти участь у радіопрограмі
- обговорити з гостю/гостем низку претендентів на звання трьох кращих у тій ділянці, яку ви обрали для проведення інтерв'ю (тобто, сучасна українська музика, відеокліпи або відеоряди, кінофільми, спорт)
- вибрати і назвати трьох кращих претендентів
- висловити захоплення фаховими знаннями вашої гості/вашого гостя з питань, які обговорювалися під час інтерв'ю, або її/його внеском у вашу радіопрограму

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

- подякувати вашій гості/вашому гостю
- попрощатися з гостею/гостем і висловити побажання успіхів у її/його праці тощо.

в. Завершальна частина радіопрограми

У цій частині радіопрограми ви:

- підсумуєте тему і зміст вашої радіопрограми
- подякуєте вашій гості/вашому гостю за її/його участь у радіопрограмі
- подякуєте радіостанції та/або її постійній ведучій/постійному ведучому за те, що вони уможливили трансляцію вашої радіопрограми в етері
- подякуєте вашим радіослухачам за те, що вони слухали вашу програму
- попросите слухачів надіслати вам їхні відгуки про програму і подасте ваші контактні координати (адресу, телефон, факс, e-адресу, веб-сайт)
- попрощаєтесь зі слухачами та побажаєте їм гарного дня/вечора, успіхів у житті та праці

6.2.6 Ефективне спілкування через аудіозапис

Уміння говорити в мікрофон, щоб висловити свою думку чітко й виразно, вимагає практики та вироблення певних навиків. Щоб показати це на простому прикладі, учні можуть зробити короткий аудіозапис (без підготовки), а тоді дати прослухати цей текст і попросити слухачів записати, що вони зрозуміли з нього. Інший спосіб — це спільно обговорити, які з вправ для слухання були легші чи важчі для зрозуміння, і чому.

Щоб перебороти страх чи сором'язливість при користуванні мікрофоном або інші перешкоди для зрозумілого спілкування, учням будуть надані різні можливості вправляти дикцію, формулювання, виразність та інші сторони ефективного спілкування. Серед них:

- «Читецький театр» (див. вправу 18 та додаток В)
- Усні презентації за допомогою аудіозаписів (див.: виступ-огляд сучасної музики в Україні, презентація аналіз пісні, огляд-рецензія компактного диску на с. 52.)
- Скоромовки, жарти, загадки, які можна вживати при усному спілкуванні, щоб викликати відгук учнів
- Відвідини мовної лябораторії у вашій школі, щоб вправляти вміння аудіозапису через усне мовлення та читання текстів

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

- Додаток Г. Тренування голосу

6.2.7 Як краще ознайомитись із сучасною українською музикою

Потрібно відзначити, що рівень знань про сучасну українську музику в учнів пересічної класи української двомовної програми буде нерівномірним. Щоб підготувати учнів відповідним чином до завдання вибору музики та підготовки радіосценарію для їхніх радіопрограм, потрібно відвести належний час для ознайомлення з цією темою.

Серед інших порад — переглядати українські музичні відео/виднограї на таких веб-сайтах: www.YouTube.com; <http://kontakt.infoukes.com/> та інших. Під час перегляду цих відеокліпів/виднограїв, учні можуть робити короткі записи про ті пісні та тих виконавців, які їм подобаються.

Вправа «Виступ-огляд сучасної музики в Україні»

Заплануйте виступ у класі україномовної ведучої/україномовного ведучого місцевої радіопрограми або музичної програми, яка/який висвітлить свої погляди та думки про стан сучасної музики в Україні. Учні готують свої запитання до цього виступу.

Вправа «Презентація пісні»

Вибери пісню, що представляє сучасну українську музику. Щоб знайти слова до цієї пісні, відвідай веб-сайти, які подають тексти українських пісень:

- <http://nashe.com.ua/>
- <http://www.pisni.org.ua/>

Передрукуй слова на аркуші паперу. Підготуй презентацію про цю пісню, яка складатиметься з такої інформації:

- назва пісні
- ім'я авторки/автора слів
- ім'я композиторки/композитора
- ім'я виконавиці/виконавця або імена виконавців
- короткий зміст пісні
- пояснення літературних прийомів, які використала авторка/використав автор тексту пісні
- пояснення настрою пісні
- два факти про те, який настрій та який відгук ця пісня викликає особисто в тебе.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Вправа «Огляд-рецензія компактному диску»

Вибери на свій смак один компактний диск сучасної української виконавиці/сучасного українського виконавця або музичного гурту. Підготуй огляд-рецензію цього диску. Готуючи цей огляд, ти повинна/повинен врахувати такі дві вимоги:

- музика на диску має бути цікавою і приємною для слуху твоїх ровесників,
- дані про цей диск мають внести щось нове у ваші знання про сучасну українську музику і можуть бути використані при підготовці музичних радіопрограм.

Огляд-рецензія музичного диску повинна включати:

- слова вітання твоїм слухачам
- назву диску, який ти рецензуєш
- ім'я виконавиці/виконавця або імена виконавців
- рік випуску диску
- щонайменше 5 подробиць про виконавицю/виконавця/виконавців
- музичні уривки для прослуховування із щонайменше шести пісень цього диску, до яких підготувати:
 - короткий зміст кожної пісні
 - пояснення про настрій і почуття, які викликає кожна пісня
- загальну оцінку, з поясненням, музики на диску
- загальну оцінку, з поясненням, виконавиці/виконавця або виконавців
- твою рекомендацію: купувати чи не купувати цей диск; слухати чи не слухати інші диски цієї виконавиці/цього виконавця/цих виконавців; завантажувати чи не завантажувати її/його/їхні окремі пісні
- слова подяки твоїм слухачам за їхню увагу
- звернення до слухачів поставити тобі додаткові запитання чи висловити їхні думки про твій виступ
- слова, якими ти завершиш свій виступ.

6.2.8 Як краще ознайомитись зі стилями проведення радіопроеграми

Щоб допомогти ознайомитися з різними стилями ведучих, які відкривають та завершують свої радіопроеграми, оголошують окремі частини програми або представляють та спілкуються із запрошеними гостями, учням варто

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

послухати та переглянути декілька радіо і телевізійних передач. Це можуть бути місцеві радіопрограми або телевізійні передачі української програми «Контакт» (<http://kontakt.infoukes.com/>), Інтернет-телебачення «UkrainaTV» (<http://www.ukrainatv.com/>), www.YouTube.com та інших. При цьому учням потрібно робити записи тих загальних висловів, стилів ведення програми, вжитих прийомів та поведінки ведучих, які вони помітили. Ці прийоми та стилі можна вживати при опрацюванні в класі коротких вправ для розвитку усного мовлення.

6.2.9 Як ознайомитися зі світом професійного радіомовлення

Можна передбачити, що місцева українська радіопрограма охоче скористається нагодою транслювати в етері радіопрограму, підготовлену учнями. Саме тому учням варто було б ознайомитися з атмосферою справжньої професійної студії та з тим, як відбувається пряма трансляція в етері. Для цього учні повинні звернутися до ведучої/ведучого місцевої україномовної радіопрограми з такими проханнями:

- відвідати радіостанцію
- надати їм нагоду записати на студії одну з простих частин їхнього сценарію, як, наприклад, слова привітання слухачам, вступ до пісні або громадське оголошення
- надати їм нагоду зробити справжній професійний запис їхньої радіопрограми, вживаючи студійне обладнання
- дати їм нагоду бути присутніми й спостерігати пряму трансляцію в етері чи попередній запис інтерв'ю.

6.2.10 Підготовка сценаріїв

Щоб дізнатися, як треба готувати сценарій радіопрограми, варто порадитися з кимось, хто є фахівцем драматургії, радіомовлення або телебачення, наприклад, учителька/учитель драматургії у вашій школі; ведуча/ведучий місцевої радіопрограми тощо, або звернутися до довідкових публікацій на цю тему.

Існують два ключові етапи підготовки сценарію:

- етап написання сценарію
- етап читання сценарію

Щоб зробити сценарій найбільш ефективним (тобто, щоб було найменше репетицій та перезаписувань), на кожному етапі вживаються певні прийоми та технічні засоби. Деякі веб-сайти, як www.ruyasonic.com, пропонують зразки та шаблони сценаріїв.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

6.2.11 Як покращити працю у групі

Хоч учні можуть і знати в загальних рисах, як працювати в групі, на цьому етапі навчання важливим є те, щоб вони розуміли й дотримувались основних правил, які сприятимуть просуванню їхньої праці над завданням. Щоб допомогти у груповій праці над підготовою радіосценарію, члени робочої групи повинні звернутися до таких форм:

- VLM-33 Визначте свою мету
- VLM-35 Групова праця: вирішення проблем
- VLM-36 Співпраця в групі — форма А.
- VLM-37 Співпраця в групі — форма Б.
- VLM-38 Як працювала наша група?
- VLM-39 Як працювала наша група?
- VLM-40 Аналіз групової праці
- VLM-41 Як працювала моя група?
- VLM-96 Плян проєкту

Де знайти:

У документі «Програма української мови. Передшкілля — 12 класа. Електронний посібник з української мови для вчителів, 2004 / Ukrainian Language Arts: A Teachers Resource of Templates and Blackline Masters, 2004». У форматі PDF або MS Word.

Веб-сайт: oomroom.ca

Пошук ресурсу за ключовим словом: blackline

або: http://www.oomroom.ca/resources/blackline_masters/ULA%20Templates%20and%20BLMs%20v1.0.pdf

Окрім того, учні можуть звернутися за допомогою до розробленого плану підготовки радіопрограми і розробки сценарію, який складається із низки послідовних вправ (див. Основне практичне завдання. Вправи 1-1-1-17 в учнівському зошиті вправ)

6.2.12 Етапи виконання ОПЗ

Планування, підготовка, проведення та самооцінювання вашої радіопрограми складатиметься із шести етапів зазначених нижче. До кожного етапу подано вправи з детальними вказівками, поясненнями та допоміжними формами для вашої праці над програмою. Ці вправи починаються на сторінці 10 учні в сього із вправи 1-1. Зошиту вправ див. с. 18-19.

ОПЗ Етап 1 Створення творчих груп для розроблення плану радіопрограми

Дотримуйтеся вказівок вашої вчительки/вашого вчителя

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

щодо того, яким чином ваша кляса може сформувати творчі групи розроблення пляну радіопрограми.

ОПЗ Етап 2 Визначення та вибір концепції радіопрограми

 Вправа 1-1 Проведення «мозкової атаки» для визначення концепції радіопрограми

 Вправа 1-2 Вибір концепції програми, визначення ролей головних ведучих

ОПЗ Етап 3 Написання сценарію

Наступні вправи допоможуть учням у процесі написання сценарію:

 Вправа 1-3 Перевірки чернетки «Вступу до сценарію» за контрольним списком

 Вправа 1-4 Запис та оцінювання даних досліджень

 Вправа 1-5 Остаточний вибір пісень

 Вправа 1-6 Пошук інформації для трюх оголошень

 Вправа 1-7 Підготовка інтерв'ю з гостем/гостем програми

 Вправа 1-8 Перевірка проведення інтерв'ю за контрольним списком

 Вправа 1-9 Перевірка завершення написання сценарію за контрольним списком

Усні повині дотримуватися вказівок вчительки/вчителя щодо того, в якому напрямку рухатися, які стратегії використовувати при різних фазах написання сценарію, включаючи:

- Редагування
- Перероблення
- Написання остаточного варіанту

ОПЗ Етап 4 Аудіозаписування

 Вправа 1-10 Перевірка підготовки до аудіозаписування

ОПЗ Етап 5 Презентація

Вчителька вчитель подають вказівки щодо дати, часу та порядку презентацій радіопрограм.

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання

6.3.1 Ситуативні вправи

Вправа «Мій музичний гіт-парад»

Тобі запропонували підготувати для місцевої радіостанції, газети або веб-сайту список найбільш популярних сьогодні українських пісень (музичний «гіт-парад»). На твою думку, це можна найкраще зробити за допомогою опитування серед ровесників. Ти вирішуєш, що найлегший спосіб — це підготувати список, до якого ввійдуть принаймні 25 найбільш популярних пісень та виконавців, і дати своїм ровесникам вибрати десять їхніх найулюбленіших творів. Після цього ти готуєш остаточний список «гіт-параду» з десяти пісень та їхніх виконавців.

Вправа «Пісня на замовлення»

Варіант 1.

Замовлення пісні телефоном на прямоетерну програму

Учні готують імпровізовані діалоги для розігрування ролей ведучих музичних радіопрограм та радіослухачів, які телефонують ведучим, щоб замовити улюблену пісню чи музику. У діялогах учні повинні використати мовні засоби й дотримуватися порад, які подані в «Будьмо разом! Навчальний розділ 1: Увага! Ми в прямому етері! Мовна скарбничка», 8.1.5, 9.

Вказівки.

Уяви, що ти слухаєш музичну програму радіостанції, яка грає пісні та музику на замовлення радіослухачів. Ти телефонуєш, і просиш ведучу/ведучого заграти пісню твоєї улюбленої виконавиці/твого улюбленого виконавця/твоїх улюблених виконавців.

Розділившись на пари, підготуйте маленькі сценарії та по черзі розіграйте ролі ведучої/ведучого музичної програми радіостанції та слухачки/слухача, що телефонує, щоб замовити пісню для себе або для когось (наприклад, як подарунок на день народження, як привітання із закінченням шкільного року, як нагадування про якусь подію тощо) та/або присвятити комусь пісню чи передати вітання словами й музикою.

Використовуйте слова та вирази з «Будьмо разом! Мовна скарбничка Навчальний розділ 1. Увага! Ми в прямому етері!». Зверніть увагу, щоб ваші діалоги включали:

- засади етикету телефонної розмови;
- українські вирази для телефонної розмови та

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

звертань з проханнями;

- назви сучасних українських пісень чи музики та імена їхніх виконавців;
- ввічливі вирази прохання до диск-жокея зробити комусь музичну присвяту.

Варіант 2.

Замовлення пісні в письмовій формі для виконання у майбутній радіопрограмі

Ваша місцева радіостанція оголошує, що за тиждень в етері звучатиме нова програма, яка називатиметься «Пісня на замовлення», і пропонує своїм слухачам надіслати їхні замовлення електронною або звичайною поштою. Ти пишеш е-листа, в якому ти:

- звертаєшся до ведучої/ведучого майбутньої програми по імені (можна придумати якесь ім'я);
- називаєш пісню, яку ти б хотіла/ти б хотів послухати, та її виконавицю/виконавця/виконавців;
- даєш коротке пояснення, чому саме цю пісню ти хочеш почути, зокрема:
 - чим для тебе цікаві слова пісні і що вони тобі говорять
 - яке враження справляє на тебе ця пісня/музика ;
- висловлюєш наперед свою вдячність, якщо в етері прозвучить твоя улюблена пісня;
- висловлюєш слова вітання іншим слухачам радіопрограми;
- закінчуєш свій лист відповідними висловами прощання.

Вправа «Музична ведуча/Музичний ведучий української забави»

Ти — вільнонаймана музична ведуча/вільнонайманий музичний ведучий. Українська громада влаштовує велику забаву. Організатори шукають особу, яка могла б успішно провести музичну частину цієї забави, і запрошують тебе на пробу. Тебе це дуже зацікавило.

Щоб підготуватися до цієї проби, ти готуєш сценарій, у якому ти звертаєшся до учасників забави зі вступним словом, та готуєш список із восьми по-справжньому чудових пісень/мелодій, які, на твою думку, допоможуть тобі отримати цей контракт. Щоб справді забезпечити свій успіх на пробі, ти готуєш пояснення до кожної пісні/мелодії. Таким чином, твій сценарій матиме такі компоненти:

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

- належні вітання учасникам забави;
- належні звернення до учасників забави із запрошенням та заохоченням танцювати, втішатися музикою та гарно розважатися;
- відповідні дані про пісні/музичні твори, які ти гратимеш: назва пісні, виконавиця/виконавець/виконавці та назва компактного диску;
- цікава подробиця про кожну виконавицю/виконавця чи гурт виконавців;
- належні слова подяки учасникам забави за їхню участь;
- відповідні заключні слова, якими завершується вечір.

Вправа «Я ведуча/ведучий радіопроеграми. Запрошую вас на мою веб-сторінку!»

Ти — ведуча/ведучий відомої україномовної радіопроеграми. У рамках покращення зв'язків з громадськістю та слухачами, тобі потрібно підготувати про себе належні дані, які будуть розміщені на веб-сайті твоєї радіостанції.

Щоб підготуватися до цього та побачити, як це роблять інші, ти відвідуєш такі сторінки ведучих деяких українських радіостанцій, як Радіо «Львівська хвиля» (<http://www.lwr.com.ua/index.php?action=presenter>), або Радіо «Люкс» (<http://www.radiolux.com/index.php?nma=veduchi&fla=index>). Вживаючи дані на цих сторінках як зразки, ти готуєш таке:

- свою фотографію;
- своє ім'я;
- назву твоєї радіопроеграми;
- години звучання в етері твоєї радіопроеграми;
- шість цікавих подробиць про себе, які розкривають читачам сторінки та слухачам радіопроеграми те, хто ти є, які твої захоплення тощо;
- належний вислів, яким ти висловлюєш свою гостинність, дружелюбність чи музичний зв'язок зі своїми слухачами.

Вправа «Пропоную вашій увазі українську музику»

Варіант 1.

Ти — україномовна ведуча/україномовний ведучий радіопроеграм з Онтаріо. Ти щойно переїхала/переїхав жити в Альберту і шукаєш працю. На одній з радіостанцій відкривається посада, і ти вирішуєш взяти участь у конкурсі. Щоб підготуватися до проби, ти готуєш список

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

з десяти українських пісень, які, на твою думку, можуть привернути увагу слухачів програми. Ти також подаєш імена виконавців та по одній цікавій подробиці про кожну пісню.

Варіант 2.

До твоєї родини приїхали гості з України. Ви зараз у ресторані, де є дисковод з автоматичною зміною дисків (джук-бокс), який грає лише українські народні та англомовні пісні стилю «кантрі». Гості з України хочуть послухати трохи української музики, і просять тебе допомогти зробити вибір. Ти пояснюєш назви пісень та їхній зміст, а також подаєш імена виконавців.

6.4 Оцінювання та міркування

- Учителі повертаються до розділу 4.1 щоб оцінити ОПЗ.
- Учителі повертаються до розділу 4.2 для додаткового оцінювання.
- Учні вживають подані вправи для запису їхніх відгуків про радіопрограми однокласників, а також для запису їхніх міркувань про це Основне практичне завдання.

- **Вправа 1-11 Уміння активно відреагувати на програму наших ровесників і подати належний відгук**
- **Вправа 1-12 Мої міркування про те, що я дізналася/дізнався**
- **Вправа 1-13 Самооцінювання. Перегляд власних цілей та оцінювання досягнутого**
- **Вправа 1-14 Самооцінювання рівня володіння українською мовою**
- **Вправа 1-15 Самооцінювання моєї праці над цим розділом**
- **Вправа 1-16 Листок самооцінювання застосування навчальних стратегій**
- **Вправа 1-17 Культурне самооцінювання**
- **Вправа 25. Засоби масової інформації (ЗМІ) у змінному світі**
 - **25.1 Попередні особисті відгуки**
 - **25.2 Оприлюднення результатів**
 - **25.3 Міркування після заняття**

Частина II

Пропонована навчальна діяльність

6. Пропонована навчальна діяльність

- 6.1 Навчальні заняття перед Основним практичним завданням
- 6.2 Основне практичне завдання. Доказ досягнення очікуваних навчальних результатів
- 6.3 Діяльність після презентації Основного практичного завдання
- 6.4 Оцінювання та міркування

Додаток А

Правопис сучасної української літературної мови та толерантність

1.1 Правопис сучасної української літературної мови та толерантність

У діяспорі сьогодні можемо зустрінути кілька варіантів правил українського правопису. Для дискусії у громаді про ці варіанти добре знати, які вони і як вони з'явилися.

Завдання українського правопису, як і будь-якого правопису взагалі, визначити загальні принципи й норми стандартного слововживання на письмі на основі (1) графіки (тобто літер), (2) ортографії (системи загальноприйнятих правил написання слів певної мови) та (3) пунктуації (розділових знаків). У питаннях вироблення правопису потрібно розуміти, що мова — це насамперед живий організм, який постійно розвивається. Під впливом різних обставин — суспільного розвитку, ідеологічних тенденцій, літературних традицій, культурних впливів або колонізації — одні слова занепадають (напр., ланіти, тать, смерд), інші з'являються (напр., комп'ютер, грант, ваучер), змінюється вимова, а отже, й правила написання. Не дивно, що й сьогодні в українському суспільстві тривають запеклі дискусії щодо єдиних правописних норм в українській мові, відображаючи складну історію України, розташованої на перетині Східньої і Західньої цивілізацій.

Один варіант правил українського правопису базований на усній розмовній мові. Цей варіант орієнтується на одне правило: українська мова фонетична і треба писати тільки так, як говоримо. В українській мові переважає написання за фонетичним принципом. Але це відбувається не завжди, оскільки одна і та ж буква може позначати різні звуки. Тож цей варіант не бажаний в освіті.

У період українського відродження на початку ХХ ст. на основі поєднання східньо- й західньоукраїнських мовних норм був ухвалений соборний — харківський — правопис (1928 р.; опублікований у 1929 р.) та виданий правописний словник Григорія Голоскевича (1929 р.). У цьому правописі було, наприклад, усталене написання таких слів, як «матеріальний» (а не «матеріальний»), закінчення «-и» у родовому відмінку іменників III відміни (радості, любови), написання чужоземних слів (катедра, міграція, аероплян). Завдяки старанням української імігрантської інтелігенції, особливо мовознавця митрополита Іларіона (світське і'мя Іван Огієнко, перший міністр освіти в уряді Української національної Ради (1918-1919)), соборний правопис 1928 р. став найбільш авторитетним правописом в українській діяспорі. Люди, котрі користуються цим правописом, поділяють думку Митрополита Іларіона:

Уживайте в школі тільки соборної літературної мови й навчіть вихованців своїх не тільки цієї мови, але й глибокої пошани до неї.

*Лист Івана Огієнка
до вчителів української школи м. Торонта.*

Ті, хто поділяє думку Митрополита Іларіона, ставляться до нових версій правопису, що виникли в 1990-х роках, обережно. Вважається, що нові правописи ще недостатньо соборні та опрацьовані, щоб повернути мову від стану її пригнічення тоталітарною системою, яка мала на меті її насильно русифікувати, до стану вільного розвитку.

У період сталінської централізації влади харківський правопис скоро замінили. Головною ознакою українських радянських правописів (1933, 1946 і 1960 рр.) була тенденція до асиміляції з російською мовою, внаслідок чого, наприклад, була скасована літера «ґ». Деякі люди, виховані під впливом цього правопису, дотримуються його.

Лише в період незалежності України українська мова отримала сприятливіші умови для розвитку; були ухвалені нові правописи (1990 і 1993 рр.), й тривала робота над їхнім удосконаленням, що вилилася в низку проектів (1999 і 2003 рр.). З іншого боку, цьому періоду притаманне мовне безладдя, породжене спробами узгодити українську традицію з радянськими нормами та систематизувати нововведення, зумовлені раптовою відкритістю українського суспільства, його бурхливим розвитком та науково-технічним поступом глобалізованого світу. Правопис 2007 р. є останньою спробою унормувати письмові правила в сучасній українській мові.

Підготовлені підручники для двомовних програм Альберти — «Будьмо!» — використовують у певних розділах Харківський правопис і поділяють напрям, пропонує Мит. Огієнком. В інших розділах використовується сучасний український правопис, щоб учні мали нагоду з ним попрацювати. Вид правопису, використаний у кожному розділі, подано у вчительських матеріалах. Сучасний викладач української мови повинен розуміти всі ці мовні відмінності, бути толерантним до мовного вибору учнів і заохочувати їх до мовного збагачення.

Додаток Б

Відповіді до вправ у зошиті «Будьмо разом. Учнівський зошит вправ. Розділ 1»

Додаток Б.

Відповіді до вправ у зошиті «Будьмо разом. Учнівський зошит вправ. Розділ 1»

Вправи 1-1—1-17.

Основне практичне завдання

Відповіді індивідуальні.

Вправа 2.

Анкета стосовно засобів масової інформації (ЗМІ)

Відповіді індивідуальні.

Вправа 3.

Деякі факти про радіо

—

Вправа 4.

Радіо як засіб масової комунікації

—

Вправа 5.

Спочатку було слово...

5.1 Знайди найважливіші деталі тексту

Можливі відповіді:

- Реджинальд Авбрій Фессенден був канадським винахідником.
- Він винайшов радіо. Він першим передав людський голос на радіо.
- 24-го грудня 1906-го року, о 9-й годині вечора.
- З містечка Брант-Рок, що біля Бостона, Масачусетс, до кораблів у морі.
- Фессенден.
- Перший запис на першій радіопередачі.
- Запис Генделя «Ларго».
- Він грав колядку «Свята ніч».
- Дружина Фессендена Гелен Фессенден, і його секретарка панна Бент; вони мали прочитати кілька уривків з Біблії, які стосувалися різдвяних свят.
- Тому що вони перелякалися і не змогли вимовити жодного слова.
- Фессенден; він прочитав уривки з Біблії, серед яких були «Слава Богу на висоті, і на землі мир, у людях добра воля» (Лука, II Глава).
- Велика кількість листів, які йому прислали радіослухачі.
- Радіотелефонію, або те, що радіослухачі назвали би «правдивим» радіом.
- Ні.
- Він передав на радіо код Морзе.
- Ніхто його винахід не визнав; він утратив свої патенти, а інші здобули славу й розбагатіли.
- Його ім'я згадано в енциклопедії, в статті про його маму, Клементину Фессенден.
- Тому що вона запровадила День імперії в Канаді.
- Бездротовий телефон, радіокомпас, куля для кулемета, перший телевізор у Північній Америці.

5.2 Розуміння послідовності розвитку подій

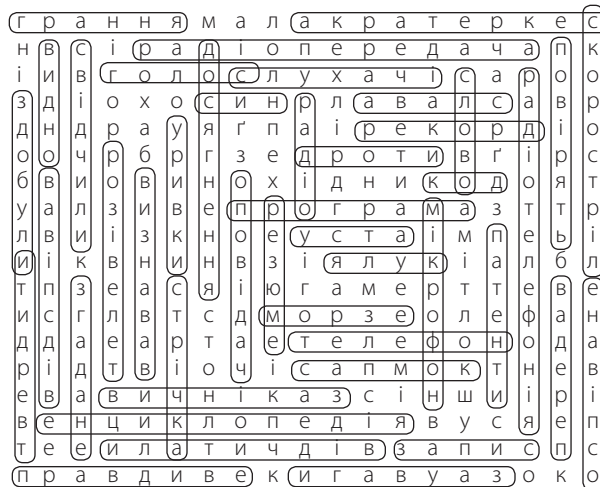
- запис Генделя «Ларго»
- співання останнього рядка колядки «Свята ніч»
- різдвяні побажання
- зміст програми
- читання уривків з Біблії

3 гра різдвяної колядки «Свята ніч» на скрипці

7 прохання до радіослухачів писати листи

Вправа 6.

Знайди слово. Винахід — радіо

Вправа 7.

Канада і Сполучені Штати Америки змагаються за першість у радіопередачі. Шукаємо головну ідею тексту

- Виникає запитання: «Яка країна мала першу радіостанцію: Канада чи Сполучені Штати Америки?»

Відповіді індивідуальні.

- Якщо взяти заплановану радіопередачу як відправний пункт, канадська станція «ХВА» випередила американську станцію «KDKA».

Відповіді індивідуальні.

- Наприкінці двадцятих років майже всі заможні люди в Північній Америці мали радіо. Вони слухали здебільшого передачі великих американських радіостанцій.

Відповіді індивідуальні.

- Гокей першим спонукав канадців слухати канадські радіопередачі.

Відповіді індивідуальні.

- Однак, хоча передачі гокейних ігор на радіо були популярними, канадці продовжували слухати всі інші програми на американських радіостанціях.

Відповіді індивідуальні.

- У 1929-му році канадське радіо отримало фінансову підтримку від несподіваного джерела — від церков.

Відповіді індивідуальні.

- Радіопрограми канадських радіостанцій до того часу не були регульовані урядом.

Відповіді індивідуальні.

Вправа 8.

Деякі факти про новини радіо

—

Вправа 9.

Деякі факти про інтерв'ю на радіо

—

Вправа 10.

Роля музики в радіопередачі

10.1 Запитання для перевірки розуміння прочитаного
Можливі відповіді:

- a. Музику використовують у радіопередачах наступним чином:
 - музичний супровід створює настрій під час трансляції новин, оголошень і реклам;
 - пісні/інструментальні твори розважають слухачів;
 - музичні уривки заповнюють час між різними радіопрограмами.
- b. Музика в радіотеатрі створювала настрій — допомагала викликати в слухачів відповідні емоції-почуття; звукові ефекти допомагали слухачам уявити місце й час дії.
- v. Музика (пісня або інструментальний твір) — це головна форма розваги на радіо.
- г. Існують такі музичні жанри: сучасна музика, рок музика, класична музика і стара популярна музика.
- г. Радіостанції, які транслюють музику, змагаються між собою, тому що хочуть привабити якнайбільше слухачів.
- д. Кожна станція шукає таких ведучих, які своїм стилем і характером зацікавили б більше слухачів.
- e. Коли ведуча/ведучий оголошує пісню, то може повідомити слухачам такі факти:
 - хто виконує пісню і як пісня називається;
 - стиль музики;
 - коли написано музичний твір;
 - дещо про життя музикантів;
 - що спонукало музикантів написати цей твір.
- e. Музичні програми розвивають такі головні теми:
 - музика одного артиста чи ансамблю;
 - музика певного року (напр., з 1984-го року);
 - музика певного періоду (напр., з 50-х років);
 - музика на певну тему (напр., літо, кохання);
 - найновіші вокально-інструментальні твори.
- ж. Найкращі ведучі мусять багато знати про музику й цікавитися найновішими подіями в музичному світі.
- з. Ні, деякі радіостанції воліють передавати музику лише одного жанру.

Вправа 11.

Деякі факти про рекламу й оголошення в радіопередачі

—

Вправа 12.

Рекляма в засобах масової інформації (ЗМІ)

—

Вправа 13.

Веб-сайти світових україномовних радіостанцій

Відповіді індивідуальні.

Вправа 14.

Радіо «Бі-Бі-Сі» по всьому світі

Відповіді індивідуальні.

Вправа 15.

Уроки з курсу англійської мови

—

Вправа 16.

Слухаю радіопрограми

Відповіді індивідуальні.

Вправа 17.

Відгукуючись на сучасні соціальні, політичні, економічні теми, почуті на радіо

Відповіді індивідуальні.

Вправа 18.

Радіоп'єси

—

Вправа 19.

Презентація інтерв'ю

—

Вправа 20.

Веселе інтерв'ю

Групові презентації.

Вправа 21.

Аналізуємо та оцінюємо реклами

Відповіді індивідуальні.

Вправа 22.

Пісня «Червона рута»

22.1 Заняття на перевірку зрозумілості вступу

	П	Н
a. «Червона рута» — відома українська пісня.	☒	☐
б. Автор пісні також написав легенду про квітку червону руту.	☐	☒
в. Рута зазвичай розквітає жовтим цвітом.	☒	☐
г. Дівчина, яка знайде й зірве червону руту, стане відьмою.	☐	☒
г. Герой пісні шукає магічну квітку.	☐	☒
д. Софія Ротару дебютувала 1971 р. пісню «Червона рута».	☒	☐
e. Автор пісні загинув за невідомих обставин.	☒	☐

22.2 Заняття для поглиблення словникового запасу

- а. чар-зілля, сонце-рута, квітка надії
 б. Можливі відповіді: це красива квітка; квітка щастя; загадкова квітка, що зачаровує; магічна квітка, яку дуже рідко можна побачити...
 в. Відповіді індивідуальні.
 г. магічна рута, чарівна рута, рідкісна рута, сонячна рута, таємнича рута, прекрасна рута, загадкова рута, гарна рута

22.3 Заняття для слухового сприйняття

Ти признайся мені, звідки в тебе ті чари,
 Я без тебе всі дні у полоні печалі.
 Може, десь у лісах ти чар-зілля шукала,
 Сонце-руту знайшла і мене зчарувала?

Червону руту не шукай вечорами, —
 Ти у мене єдина, тільки ти, повір.
 Бо твоя врода — то є чистая вода,
 То є бистрая вода з синіх гір.

Бачу я тебе в снах, у дібровах зелених.
 По забутих стежках ти приходиш до мене.
 І не треба нести мені квітку надії,
 Бо давно уже ти увійшла в мої мрії.

Червону не шукай вечорами,
 Ти у мене єдина, тільки ти, повір.
 Бо твоя врода — то є чистая вода,
 То є бистрая вода з синіх гір.

22.4 Заняття з граматики

- а. Я без тебе всі дні у **полон/полоні/полоном** печалі,
 Може, десь у **лісах/лісі/лісами** ти чар-зілля шукала,
 Бачу я тебе в **сні/снів/снах**, у **дібровах/діброві/діброви**
 зелених,
 По забутих **стежки/стежці/стежках** ти приходиш до мене.

б.

Іменники		Іменник у називному відмінку (хто? що?)	Іменник у місцевому відмінку (на/у/по кому? на/у/по чому?)	Зміни місцевий відмінок множини на місцевий відмінок однини
в однині	у множині			
	тижнями	тижні	(на/у/по) тижнях	(на/у) тижні
книжкою		книжка	книжці	
	чари	чари	(на/у) чарах	(на/у) чарі, (по) чару
	дні	дні	(на/у) днях	(на/у) дні
полоні		полон	(у) полоні	
печалі		печаль	(у) печалі	
	лісах	ліси	(у) лісах	(у) лісі
чар-зілля		чар-зілля	(на) чар-зіллі	
сонце-руту		сонце-рута	(на) сонце-руті	
руту		рута	(на) руті	
	вечорами	вечори	(на) вечорах	(на) вечорі
врода		врода	(у) вроді	
вода		вода	(у) воді	
	гір	гори	(на) горах	(на) горі

	снах	сни	(у) снах	(у) сні
	дібровах	діброви	(у) дібровах	(у) діброві
	стежках	стежки	(на) стежках	(на) стежці
квітку		квітка	(на) квітці	
надії		надія	(у) надії	
	мрії	мрія	(у) мріях	(у) мрії

в.

- і. У полоні, у лісах, в снах, у дібровах, в мої мрії.
 ii. Відповіді індивідуальні.
 iii.

	Місц.	Знах.
1. У молодих літах блукав я лісами, шукав чар-зілля.	☒	☐
2. В одну мить з'явилася переді мною червона рута.	☐	☒
3. У таку ніч магічна квітка розквітає.	☐	☒
4. Сонце-руту слід шукати в червні.	☒	☐
5. Не шукай червону руту в цю пору.	☐	☒

Вправа 23.

Пісня «Я піду в далекі гори»

23.1

- і. Українка Квітка Цісик співала в опері, виконувала соло і бек-вокал у джазових і поп-композиціях, озвучувала рекляму, співала українські пісні.
 ii. Квітка Цісик не виконувала пісню «Я піду в далекі гори», яку написав Володимир Івасюк.
 iii. Пісня «Я піду в далекі гори» — це гімн України і гімн красі Карпат.
 iv. Коли слухаєш пісню «Я піду в далекі гори», уявляєш високі гори, зелені ліси, стрімкі річки і широкі моря.
 v. Можемо лише пожалкувати, що пісні, які виконала Квітка Цісик, продовжують жити в душі українців.

23.2 Заняття для слухового сприйняття

Я піду в далекі гори, на широкі полонини
 І попрошу вітру зворів, аби він не спав до днини.
 Щоб летів на вільних крилах на кичери і діброви
 І дізнавсь, де моя мила – карі очі, чорні брови.
 Мила моя, люба моя, світе ясен цвіт.
Я несучу в очах для тебе весь блакитний світ.
Я несучу любов-зажуру, мрію молоду.
 І сади цвітуть для мене, як до тебе йду.

А як вітер з полонини полетіти не захоче,
 Все одно знайду дівчину – чорні брови, карі очі.
 Перейду я бістрі ріки, і бескиди, і діброви,
 І шляхи мені покажуть карі очі, чорні брови.

23.3 Заняття для поглиблення словникового запасу

а-г.

23.4 Заняття з граматики

Прикметники	Рід/Роди				Число		Синонім	Антонім	Іменники, з якими можна вживати цей прикметник	Вищий ступінь прикметника	Найвищий ступінь прикметника
	Чол.	Жін.	Сер.	Чол., жін., сер.	Однина	Множина					
далекі	☐	☐	☐	☒	☐	☒	неблизькі, віддалені	близькі, ближні	далекі гори; – далека країна, – далекі родичі, – далекий Китай, – далеко місто	– дальші, – більш далекі	– найдальші, – найбільш далекі
широкі	☐	☐	☐	☒	☐	☒	безмежні, неосяжні, просторі	вузькі, неширокі	широкі полонини; – широка підтримка, – широкий ряд, – широкі плечі, – широке поле	– ширші, – більш широкі	– найширші, – найбільш широкі
вільних	☐	☐	☐	☒	☐	☒	незалежних, необтяжених	зв'язаних, обтяжених	вільних крилах; – вільний день, – вільна душа, – вільні місця, – вільне місце	– вільніших, – більш вільних	– найвільніших, – найбільш вільних
карі	☐	☐	☐	☒	☐	☒	коричневі, темно-брунатні	—	карі очі; – карий кінь, – каре око	—	—
чорні	☐	☐	☐	☒	☐	☒	темні	білі	чорні брови; – чорний кінь, – чорне волосся, – чорна земля	– чорніші, – більш чорні	– найчорніші, – найбільш чорні
ясен = ясний	☒	☐	☐	☐	☒	☐	світлий	темний	ясен (ясний) цвіт; – ясна зірка, – ясні дні, – ясне небо	– ясніший, – більш ясний	– найясніший, – найбільш ясний
блакитний	☒	☐	☐	☐	☒	☐	голубий, небесно-голубий	—	блакитний світ; – блакитна сукня, – блакитне небо, – блакитні озера, – блакитні очі	– блакитніший, – більш блакитний	– найблакитніший, – найбільш блакитний
молоду	☐	☒	☐	☐	☒	☐	не стару, юну	стару, немолоду	молоду мрію; – молоді тварини, – молода жінка, – молодий місяць, – молоде обличчя	– молодшу, – більш молоду	– наймолодшу, – найбільш молоду
бистрі	☐	☐	☐	☒	☐	☒	швидкі	– повільні, – небистрі	бистрі ріки; – бистра вода, – бистрий струмок, – бистре око	– бистріші, – більш бистрі	– найбистріші, – найбільш бистрі

а.

Іменники	Прикметники, узгоджені з іменником
гори	скелясті, стрімкі, пологі, недосяжні
полонини	просторі, безкраї
вітру	холодного, шаленого
звори	глибокі, стрімкі, круті
днини	далекої
крилах	легких, широких
кичери	дикі, високі
діброви	затишні, зелені
мила	привітна, щира
очі	відверті, блакитні
брови	густі, руді
люба	красива, ніжна
світе	безмежний, ясний
цвіт	привабливий, пахучий
очах	чорних, веселих
любов-зажуру	сумну, палку
мрію	заповітну, жадану
сади	вишневі, квітучі
вітер	північний, сухий
дівчину	молоду, вродливу
ріки	чисті, гірські
бескиди	низькі, чарівні
шляхи	довгі, короткі

б.

Партнерка/Партнер 1	Синоніми
Він просто мила людина.	хороша, гарна, приємна, люб'язна
Люба, яка ти чарівна сьогодні!	Кохана, Дорога, Мила
Милий, їдьмо цього року на відпочинок окремо.	Коханий, Дорогий, Любий
Ти завжди для мене любий гість.	приємний, дорогий жаданий
У нього/неї милий голос.	приємний, гарний, хороший

Партнерка/Партнер 2	Синоніми
Вона дуже мила в стосунках.	хороша, гарна, приємна, люб'язна
Любий, який ти палкий сьогодні!	Коханий, Дорогий, Милий
Мила, не сердься, якщо я повернуся сьогодні опівночі.	Кохана, Дорога, Люба
Це любий серцю подарунок.	приємний, дорогий, жаданий

У нього/неї милий профіль.	гарний, приємний
----------------------------	------------------

в.

1. Я згоден/згодний з тобою, мила.
2. Обіцяю, що жоден/жодний наш день не мине без слів «Я тебе кохаю!»
3. Будь ласкав/ласкавий, коханий, зроби мені чаю.
4. Будь здоров/здоровий, любий!
5. Кожен/Кожний день з тобою — неповторний!
6. Я ладен/ладний зірку для тебе дістати.

Вправа 24.

Пісня «Несе Галя воду»

24.1

Відповіді індивідуальні.

24.2 Заняття для поглиблення словникового запасу
Гра «Шибениця». Аркуш із відповідями для розрізування

Відповіді до завдання
Партнерки/Партнера 1

1. д[ві]р

2. к[риниц]я

3. т[и]н

4. х[ат]а

5. г[оро]д

6. с[а]д

Відповіді до завдання
Партнерки/Партнера 2

1. в[ил]а

2. л[опат]а

3. к[оромисл]о

4. м[ли]н

5. в[ідр]о

6. в[і]з

24.3 Заняття для слухового сприйняття

- а. Несе Галя воду, коромисло гнеться,
- б. За нею Іванко, як барвінок, в'ється.
- в. – Галю ж моя, Галю, дай води напиться,
- г. Ти така хороша – дай хоч подивисься!
- г. – Вода у криниці, піди тай напийся,
- д. Як буду в садочку – прийди подивися.
- е. – Прийшов у садочок, зозуля кувала,
- є. А ти ж мене, Галю, та й не шанувала.
- ж. – Стелися, барвінку, буду поливати,
- з. Вернися, Іванку, буду шанувати.
- и. Скільки не стелився, ти не поливала,
- і. Скільки не вертався, ти не шанувала.

24.4 Заняття з граматики

1-4.

Дієслова з пісні:	Дієслово у формі наказового способу для 2 особи однини (ти)	Дієслово у формі наказового способу для 1 особи множини (ми)	Дієслово у формі наказового способу для 2 особи множини (ви)
Наприклад: несе	несі	несімо	несіть
гнеться	гнися	гнімося	гніться
в'ється	вийся	виймося	вийтеся
дай	дай	даймо	дайте
напиться	напийся	напиймося	напийтеся
подивиться	подивися	подивімося	подивіться
піди	піди	підімо	підіть
напийся	напийся	напиймося	напийтеся
буду	будь	будьмо	будьте
прийди	прийди	прийдімо	прийдіть
подивися	подивися	подивімося	подивіться
прийшов	прийди	прийдімо	прийдіть
кувала	куй	куймо	куйте
шанувала	шануй	шануймо	шануйте
стелися	стелися	стелімося	стеліться
поливати	поливай	поливаймо	поливайте
вернися	вернися	вернімося	верніться
шанувати	шануй	шануймо	шануйте
стелився	стелися	стелімося	стеліться
вертався	вертайся	вертаймося	вертайтеся

Вправа 25.

Засоби масової інформації (ЗМІ) у змінному світі

25.1

Відповіді індивідуальні.

25.2

Відповіді індивідуальні.

25.3

Відповіді індивідуальні.

Додаток В

Читецький театр

Частина I

Українська драма 10. Читецький театр
(Тимчасове видання)

Ukrainian Drama 10. Reader's Theatre Unit
(Interim Edition)

I. Introduction
II. Reader's Theatre
V. Organizing for Instruction

Написали й вклали для
Міністерства освіти Альберти
Юлія Меглей Блажук
Роман Британ
(Вересень 1983)

Written and compiled for
Alberta Education by
Julia Megley Blazuk
Roman Brytan
(September 1983)

Alberta Education, Language Services

Introduction

Drama Sequence

The skill sequence in drama remains the same for all ages or grade levels. It begins with work in Structured Dramatic play where students practice such skills as concentration, sensory awareness etc. and then move through the elementary dramatic forms, and eventually through the dramatic forms appropriate for secondary students. Only the choice of materials which is based on student interest, ability and age; and the pace at which students will move through the sequence will differ.

For example, students in the primary grade may dramatize *Three Billy Goats Gruff*, but students in high school may use *The Lottery* for identical purposes. The primary students may take at least 3 sessions to dramatize the story and internalize the sequence of events, whereas the high school students may move from dramatizing the story to extending and exploring the theme in a single session.

High School Program

High school students with Drama experience may move into secondary forms very quickly. If they have no experience or prerequisite skills which are developed in the elementary dramatic forms they can develop these through experience in the dramatic forms listed under elementary. The dramatic forms are themselves NOT elementary — they are listed under elementary because elementary students are able to cope with them. All the forms can reach sophisticated levels of communication and performance. But it is important to develop basic skills before demanding that students cope with the more advanced communicative and performance stages.

Reader's Theatre

Before students begin Reader's Theatre it is necessary to have basic drama speech and dramatization skills. Therefore teachers are encouraged to plan

- structured dramatic play activities (orientation to Drama);
- choral speech or storytelling experiences; and
- dramatization experiences

before introducing Reader's Theatre. These prerequisite dramatic forms have been outlined in this document. [For scan of full document see...]

Time Suggestions

½ of the semester

- Structured Dramatic Play — 8 classes minimum (1 hour each)
- Choral Speech or Storytelling — 1/3 of the semester minimum
- Dramatization — 4 classes minimum

½ of the semester

- Reader's Theatre.

Reader's Theatre

Continuum of Child Growth in Drama

Usually Child Initiated/Usually Preschool Play → Dramatic Play

Usually Adult Initiated/School → Structured Dramatic Play →

→ Dramatic Forms of Expression

- Focus on Moving
 - Dramatic movement
 - Mime
- Focus on Speaking
 - Choral speech
 - Story telling
- Focus on Moving and Speaking
 - Dramatization
 - Group drama
 - Playmaking
 - Puppetry
 - Choric drama
 - * Reader's Theatre ***
 - Story theatre

Reader's Theatre: a form of oral interpretation in which a group of readers performs works of literature using voice and gesture.

Skills

The child should:

General speaking skills

- develop the following vocal skills:
 - recognize and reproduce the articulated sounds of standard Canadian speech
 - speak clearly
 - speak with ease
 - speak expressively
 - speak with energy
 - speak with an appreciation of the flexibility of the voice as an instrument
 - learn concepts of pitch, pace, pause, rate, intensity, volume
- develop the following interpretative skills:
 - communicate the meaning of the piece of literature
 - express mood
 - explore natural rhythm
 - phrase for meaning
 - colour individual words
 - develop skills of presentation by becoming aware of the importance of face, voice and body
- develop appreciation for enjoyment of literature
- develop empathy through experiencing thoughts and feelings of other people and other cultures as expressed through their story
- develop language skills through the language processes of speaking, listening, writing and reading

Specific Reader's Theatre skills

- learn to project from a script
- utilize skills as outlined in dramatization and group drama
- learn to select visual elements to enhance communication
- learn to adapt material from other areas of study to the Reader's Theatre
- learn to appreciate Reader's Theatre as an art form

Planning for Reader's Theatre**What is Reader's Theatre?**

Reader's Theatre is a form of oral interpretation in which a group of readers perform works of literature using voice and gesture. It is often called "Theatre of the mind" because the objective is to bring the literature to life in the minds of the listeners (audience).

Pre-Requisite Study — choral speech and/or storytelling and dramatization.

Where to begin

1. Select Literature
 - Read to locate an interesting and appealing combination of narration and dialogue which has an identifiable beginning, middle and end.
 - Read to ascertain student appeal.
 - Read to ascertain suitability of vocabulary.
 - Read and consider your target audience.
 - Read and consider the quality of literature.
 - Avoid scripting a piece which is too long. 1-8 pages is usually suitable for 5/6 groupings.
2. Adapt and Develop the Script
 - Read through to determine how many readers are necessary.
 - Select a method of scripting which works for the selection. (You may have to experiment with a variety of approaches first.)
 - Think about relationships between characters and or readers and anticipate how they might be set up (staged).

Method A. Narrator(s) and Character(s)**Example:****RED RIDING HOOD**

*(All readers enter and sit with backs to audience (B.T.A).
Narrators enter — faces to audience (F.T.A).*

Narrator 1: Red Riding Hood by Charles Perrault.

Narrator 2: Once upon a time there was a pretty little girl named Red Riding Hood.

(Red Riding Hood turns F.T.A.)

Narrator 1: She lived with her mother on the edge of a deep, dark forest.

(Mother turns F.T.A.)

Mother: Red Riding Hood, your grandmother is ill.
Would you take this basket of food to her?

Narrator 2: Without a moment of hesitation,
Red Riding Hood replied,

Red Riding Hood: Of course, I'll be please to. I'll leave right away!

Narrator 1: And off she went with the basket of food down the
narrow little path that led to the forest.

(Mother and Red Riding Hood turn B.T.A.)

Method B. Reader is both Narrator and Character

Example:

Red Riding Hood

(All readers enter and stand faces to audience (F.T.A).)

Voice 2: Red Riding Hood.

Voice 1: By Charles Perrault.

Voice 2: Once upon a time there was a pretty little girl named Red
Riding Hood.

Voice 1: She lived with her mother on the edge of a deep, dark
forest. One day her mother said, "Red Riding Hood, your
grandmother is ill. Would you take this basket of food to her?"

Voice 2: Without a moment of hesitation, Red Riding Hood replied,
"Of course, I'll be please to," and off she went down the narrow
little path that led to the forest.

Note. In method B the story is shared with readers assuming responsibility for certain characters and pertinent narration. You might decide that a Voice 3 could project the character of the Wolf and Voice 1, who begins by identifying with the Mother, might also identify with the Grandmother.

3. Tips for scripting

- Edit literature as necessary, usually by shortening descriptive passages.
- If narrators are used they should be aligned with certain characters wherever possible.
- Be sensitive to the meaning of the literature and do not just share the script among a certain convenient number of readers — read and script for meaning.
- Reading aloud assists in determining the general suitability of the selection and gives you an idea of how it is working.

- Start by scripting a couple of paragraphs to see how your approach is working.
- Remember it is boring if you are sitting to read one or two lines! In Reader's Theatre a character can exit and return as another character. Could you give an extra small part to a reader who is already involved or could you eliminate it?
- A poem is a good place to start.

4. How can I Introduce Reader's Theatre to my Class?

There are several ways to introduce this form. Any of these are effective.

- Demonstrate yourself, but explain that Reader's Theatre is always performed by a group. If you have your script ready to distribute to the class and it is scripted for three, the children have an idea to begin with and the opportunity to introduce their own ideas.
- Show a film or a tape.
- Check with another teacher, perhaps in Junior High School, to see if a group of her students might demonstrate.
- Prepare a demonstration piece with another teacher or a librarian.
- Prepare the staff to perform Reader's Theatre at an assembly.
- Prepare one or two groups of children during reading periods. They can then become group readers.

Reader's Theatre Sequence

1. Oral Reading

- Children work in small groups in order to explore ideas, characters, emotions and moods.
- Discussions and sharing ideas with class enhances understanding.
- Children have opportunity to investigate various roles.

2. Oral Interpretation

- New vocabulary explored for meaning and pronunciation. Words phrased to enhance meaning and marked for emphasis.
- Vocal characterisation, pitch, pace and projection are investigated.
- Roles are assigned.

3. Physical Interpretation

- Movement and gesture which enhances the communication is explored.
- The focus is established.
Onstage? Offstage?
Onstage/Offstage?

4. Theatrical Interpretation

- Theatrical elements which support and enhance the meaning of

the literature and its projection to the audience are explored and selected.

- The way in which exits and entrances can be made are explored and selected.

5. Evaluation/Polishing

- The reading is performed for friends (the class).
- Good ideas are identified and helpful suggestions offered.
- Groups then polish presentation.

6. Performance

- Polished presentation is performed for another or larger audience — another class or classes, within the library, for another school.

7. Identification and Adaptation of Literature

- Students research, read, select and script literature and/or original stories for presentation to others.

8. Critical Appreciation of Performance

- Students critique presentation by others, through a process of constructive criticism.

Sample Lesson Plan

Time: 1 hour

Objective: To introduce Reader's Theatre as a dramatic form.

Background information

The students have had a lot of previous experience with choral speech and their general speaking skills are very good. They have also had experience at dramatizing stories and scenes from stories which they have shared.

Advanced Planning/Materials

The teacher has selected a poem which she has scripted and prepared to present to the class in Reader's Theatre style or plans to use *Kim i zоробець*. She has run copies of the script for distribution to the class following her introduction.

Introduction to Concept

1. Teacher tells students that she is going to do some Reader's Theatre for them and that while she is directing the 3 students they should listen and watch carefully so that when the demonstration is over they can tell

her what Reader's Theatre appears to be.

Note. Always give those who are observing a task.

2. Following the demonstration, students' observations are noted on board and more points surface as a result of teacher's questions.

Example:

"It was sort of like a play" (Student)

"Yes, it is sort of like a play, but do actors hold their scripts in their hands?" (Teacher)

"No, they learn it off by heart." (Student)

"They certainly do. In Reader's Theatre, although most readers have memorized their scripts, they still hold it. Can you guess why?" (Teacher)

"Well you used it to tap people on the head!" (Student)

"Excellent observation — we use our script as a prop." (Teacher.)
(Write on board).

Note. Note the points the children make and those which arise from questioning. There will be many opportunities to provide additional information later — don't overload them at this point.

Skill-Developing Activity

Class is divided into groups of three.

Example:

"Donna, Martin, and John take a script each and go and work over there." (Teacher)

"Sarah, Bruce and Sally — take your scripts and go there and get started working it through." (Teacher)

To avoid problems with group numbers it is advisable to have your practice introductory script scripted for either 3 persons or 2 persons. Hand out the scripts for three first, saving the script for two until the end. Once the children are working the teacher circulates — helping out as necessary and reminding them of the elements of the form.

Note. Identify groups and where they go quickly so that they get on with task without fussing.

Culmination/Evaluation

A couple of groups are selected to share their work with the class. The teacher models positive criticism.

Example

"John is already beginning to sound like Sir Brian, he's really helping me visualize this bully."

"Moira, I really believed you had hit someone on the head with your battleaxe — excellent use of your script-as-prop."

The teacher also gives the readers something to think about and to use in the future. Those may be made in general summation. E.g. "Remember that your

task is to share the story with the audience. Get used to speaking out — or projecting your voices.”

Having seen/heard and discussed the work of a couple of groups, pair the remaining groups and ask them to take turns in being presenters and audience. The 2 groups who have already done their presentation may be directed to two other groups to join the audience.

Reader's Theatre — Practice Script

Кіт і горобець. О. Лятуринська

(adapted for Reader's Theatre by Julia Blazuk)

Читці:
ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА
КІТ
ГОРОБЕЦЬ

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА enters from SR and stands at a reading stand.

KIT enters from left and sits on an outside stool.

ГОРОБЕЦЬ enters from left, crosses in front of KIT and then sits on middle stool. KIT is interested! Seeing KIT looking at him, ГОРОБЕЦЬ stands cautiously.

КІТ. Де живеш, чи не отам?

Returns to offstage focus.)

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — горобця Мурко питаю.

ГОРОБЕЦЬ. Там і сям, от і тим!

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — так горобчик відказав.

КІТ. Де обідатимеш, гей?

Stands slowly, slyly.

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — далі кіт розмову вів.

ГОРОБЕЦЬ. У курей кінець сіней!

Moves to right of stool keeping it between KIT and self.

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — так горобчик відповів.

КІТ. Де ти спатимеш, агов?

Takes a slow step to the right to get closer to ГОРОБЕЦЬ.

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — запитав Мурко ізнов.

ГОРОБЕЦЬ. Знав я, знав, та заспав!

Quickly steps up on stool.

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. — так горобчик відказав. А Мурко все:

КІТ. Няв, няв! Може ти б так пригадав?

is put out because ГОРОБЕЦЬ is in the attic.

ОПОВІДАЧ/ОПОВІДАЧКА. Тут горобчик фурр до стріх:

ГОРОБЕЦЬ. Пошукай собі дурних!

ГОРОБЕЦЬ turns back to audience as KIT changes to onstage focus — lunges and misses. KIT ends by sitting at bottom of ГОРОБЕЦЬ' stool.

Note. This poem was used in the choral speech unit. By using familiar content, teachers can demonstrate the different dramatic form more readily.

Glossary of Terms

B.T.A. — Back to Audience (offstage position)

F.T.A. — Front/face to Audience (onstage position)

Exits and Entrances — Readers may enter from and exit to the Back-to-Audience position (B.T.A.). This either permits time to lapse or provides a reader with the opportunity to exit and re-enter as another character.

Readers may enter and exit from either or both sides of the performance space.

Readers may enter and sit with heads bowed, raising heads as they 'enter' and lowering them as they 'exit'.

Readers may enter and exit in character, e.g.: bad Sir Brian may enter with hands on hips and 'blip' a couple of imaginary persons on the head as he/she says "Bad Sir Brian Botany!"

Focus — Offstage

Readers have an imaginary focus which is usually at a mid point, beyond the audience. Actions and reactions to and from other readers (characters) are directed OUT to an imaginary person rather than TO the actual person. If character A is to 'blip' character B on the head, A acts as if B were in front of him and B acts as if he's received the blow.

Focus — Onstage

Readers look at and relate to each other.

Focus — Offstage/Onstage

This is a mixture of onstage and offstage focus.

Theatrical Elements

Costuming, lighting, sound and properties which ENHANCE projection to an audience. In Reader's Theatre only suggestions are used, e.g. a person who is playing two roles — a mother and a grandmother — might exit as the mother (B.T.A.) and return (F.T.A.), wearing a shawl or a pair of spectacles on her nose to assist with the dual characterizations.

An overhead projection might be used as a special effect to provide a background (set) for a Remembrance day reading.

A Reader might create a sound for another character, e.g. a narrator might make a knocking sound for a character who is miming knocking at a door. Occasionally appropriate music may be used to introduce and culminate a performance.

A property such as a handkerchief might be produced and used by a character who is 'crying'.

As a rule of thumb — keep all the theatrical elements to a selected minimum. The objective is to use them only to enhance the communication of meaning.

Reader's Theatre — Evaluation

The child,

- contributes to group understanding of literature.
- reads competently.
- reads expressively.
- uses voice to communicate meaning and character
- selects movements and gestures which enhance communication of literature.
- reads with confidence withing own group and for others.
- performs with enthusiasm and confidence.
- offers helpful suggestions within own group and to others.
- selects appropriate literature for scripting.
- is able to script literature for Reader's Theatre.

Reader's Theatre — Reference

Articles

Busching, Beverly A. "Reader's Theatre: An Education for Language and Life". *Language Arts*, v. 58 n. 3 pp. 330-38, March 1981.

Cheney, Lois A. "Reader's Theatre: Let the Audience Build the Images". *Dramatics*, May 1975.

Groff, Patrick. "Reader's Theatre by Children". *Elementary School Journal*, v. 79, no. 1, pp.15-20, Sept. 1978.

Post, Robert M. "Children's Reader's Theatre". *Language Arts*, v. 56, no. 3, pp. 262-267, March 1979.

Taylor, Mary Stuart. "Reader's Theatre in the Classroom". *Teaching Reading Through the Arts*. Ed. John E. Cowen. Newark, Delaware: International Reading Association, 1983.

Texts

Coger, Leslie Irene. *Reader's Theatre Handbook — A Dramatic Approach to Literature*. Glenview, Illinois: Scott Foresman and Co., 1973.

This is highly recommended as a basic teacher's Reader's Theatre reference. It contains information about Reader's Theatre; instructions for selecting, adapting and directing for Reader's Theatre and complete sample scripts such as "The Elephant's Child" by Rudyard Kipling and "Henry and Ribs" by Beverly Clearly.

Logan, L.M., Logan, V.G., and Paterson L. *Creative Communication*. Toronto: McGraw Hill Rayerson, 1972.

The last section included valuable teacher reference information on oral experiences for students i.e oral interepretation, storytelling, poetry reading, choral speaking, dramatization and Reader's Theatre.

Moffest, James and Wagner, Betty Jane. *Student-centered Language Arts and Reading, K-13*. Boston: Houghton Mifflin Co., 1976.

An excellent practical and philosophical teacher reference for integrated

Language Arts teaching. Includes practical sections on oral activities such as Reader's Theatre, Story Theatre, Choral Speech and Dramatizing. These sections are concise and written for the generalist teacher with little background in Drama.

Sloyer, Shirley. *Reader's Theatre: Story Dramatization in the Classroom*. Urbana, Illinois 61801: National Council of Teachers of English, 1982.

A useful very readable text which includes sections in Part One on "Selecting Material, Compiling and Adapting Material and Classroom Procedures and Production Aids." Each selection is well illustrated with examples and further reference suggestions. Part Two "A Model Reader's Theatre Program: and two script examples". Part Three is a "Selected Annotated Bibliography". Highly recommended.

Tanner, Fran Averett. *Creative Communication*. Pocatello, Idaho: Clark Publishing Co., 1973.

This is an excellent practical student work book giving information on Creative Theatre, Speech and Oral Interpretation. All three areas include sub units with lesson plans and activity sheets for students.

Scripts available from:

Reader's Theatre Script Service
P.O. Box 178333
San Diego, California 92117

Contemporary Drama Service
Meriwether Publishing Ltd.
Box 457 — Downers Grove
Illinois 60515.

Organizing for Instruction

А. Нарис складу лекції

Розклад часу: Розклад часу залежатиме від довжини програми й від попереднього драматичного й мовного досвіду учнів (у драмі й мовних заняттях).

1. Учитель вибирає тему лекції.
2. Учитель представляє проєкт (1-2 тижні)
 - а) представляє або переглядає техніку оповідача
 - б) читає й досліджує тему (якщо ще не зроблено).
3. Підготовка учнів до проєкту (3-5 тижнів).

Учні приготують сцени або казки чи епізоди обговоренням, вправами, мовною діяльністю, імпровізацією й т.д. Учні приготують різні роди представлень:

- а) «Коляж» — збірка літературних творів, пристосованих для читецького театру й сполучених спільною темою.

Учитель дозволяє учням досить часу, щоб дослідити окремі оповідання або поезію. Час дослідження визначений довжиною й трудністю окремого твору.

- б) Один літературний твір — можна приготувати літературний твір у один з наступних способів:
 - розділити літературний твір на окремі сцени. Кожний учень приготує одну сцену, а на кінець усі працюють разом, щоби створити цілу п'єсу.
 - усі разом обдумують твір як цілість і тоді вибирають один елемент і опрацьовують його. Наприклад, характеристика, місце дії, тема, сюжет.

4. Приготування виступу читецького театру (2-4 тижні)
 - а) приготування сценаріїв (учитель це робить самий або разом з учнями)
 - б) представлення поняття читецького театру
 - в) керування виступом.

5. Репетиція
6. Виступ
7. Оцінювання

Б. Формат лекції

1. Специфічна мета

– зосередитися на одному вмінні.

2. Підготовка — 1/3 навчального часу:

- фізична
 - розминка м'язів
 - вправа контролювання
- усна
 - артикуляція, вимова
 - дихання
 - зменшення напруження
 - вправа голосу
- розумова
 - створити учням відповідний настрій

3. Діяльності переведені вчителем — 1/3 навчального часу:

Зосередитися на одному вмінні під час лекції.

Наприклад:

артикуляція
вправлення голосу
характеризація
створення настрою
інтерпретація руху.

4. Злучення — 1/3 навчального часу.

Додаток Г

Матеріали для складу лекцій для тренування голосу й вироблення мови

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ СКЛАДУ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ТРЕНУВАННЯ ГОЛОСУ Й ВИРОБЛЕННЯ МОВИ

Уклала
Маркіяна Цинцар-Грищук

Матеріали цього видання подані відповідно до чинного українського правопису 2007 р.

[Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови — Київ: Наукова думка, 2007. — 288 с.]

Previous edition:
Alberta Education, 1984, Interim Edition

ЗМІСТ

ОЧІКУВАНІ НАВЧАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ	5
НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ	5
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ	5
1. Пояснення — розповідь	5
2. Бесіда	6
3. Вправляти	6
ЗАСОБИ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ	6
1. Техніка мовлення	6
а) <u>Вправи з розвитку і контролі дихання</u>	
– Вправа 1. Павза/вдих, де коми або протинки (,)	7
– Вправа 2. Прочитати цілу фразу на одному видиху	8
– Вправа 3. Прочитати прислів'я на одному мовному видиху	8
б) <u>Вправи з розвитку і контролі голосу</u>	
– Словничок	9
– Вправа 4. Розвиток і контролю голосу	10
в) <u>Вправи з розвитку і контролі дикції</u>	
– Словничок	10
– Вправа 5. Розвиток і контролю дикції	11
– Вправа 6. Розвиток і контролю дикції	11
2. <u>Логічне осмислення твору</u>	13
а) <u>Логічний наголос</u>	
Таблиця правил для пошуку логічного центру	13
– Вправа 7. Логічне осмислення твору. Логічний наголос	15
– Вправа 8. Логічне осмислення твору. Логічний наголос	15
– Вправа 9. Логічне осмислення твору. Логічний наголос	16
– Вправа 10. Логічне осмислення твору. Логічний наголос	16
б) <u>Павзи</u>	
– Вправа 11. Ритмічні, логічні й граматичні павзи	18
в) <u>Інтонація</u>	
– Вправа 12. Павзи та інтонація	20
– Вправа 13. Осмислення твору через логічну інтонацію	21
3. <u>Емоційно-образне відтворення тексту</u>	21
а) <u>Творче ставлення читця</u>	

б) Творче бачення	
в) Підтекст	
г) Спілкування	
г) Міміка і жест	
– Вправа 14. Вироблення навиків емоційно-образного читання	22
– Вправа 15. Вироблення навиків емоційно-образного читання	23
– Вправа 16. Вироблення навиків емоційно-образного читання	23
ТРЕНУВАННЯ ГОЛОСУ Й ВИРОБЛЕННЯ МОВИ. СЛОВНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ І УЧНІВ	24
Представлення	26
Звуки української мови	26
Комбінації звуків	
ВПРАВИ	32
– Вправа 17. Відпруження	32
– Вправа 18. Дихання	32
– Вправа 19. Вимова	33
– Вправа 20. Артикуляція	33
Познайомтеся зі звуками!	
– Вправа 21. Усна вправа	35
Скоромовки	
ГОЛОС І МОВНІ ОРГАНИ ЛЮДИНИ	

[Капська, А. Й. «Як навчати учнів виразно читати». Київ: Радянська школа, 1978, 120 с.]

Тренування голосу й вироблення мови

Очікувані навчальні результати

1. Зрозуміти важливість тренуваного голосу й виробленої мови в радіомовленні й довідатися, які чинники впливають на усне мовлення.
2. Познайомитися з деякими способами тренування голосу й вироблення мови.
3. Проаналізувати й покращити власну усну українську мову — артикуляцію, вимову, дикцію, виразність, темп мовлення, гучність (силу звуку), плавність, емоцію в голосі.
4. Покращити читання, зважаючи на відповідне осмислення (інтерпретацію) тексту й чутливість (емоцію) в голосі, себто навчитися читати так, як артистка/артист, що грає роль, щоб слухачі не тільки зрозуміли, але й відчували та уявили, що діється.

Навчання читання

А. Й. Капська у своїй книжці «Як навчати учнів виразно читати» підкреслює важливість вироблення доброго читання в навчанні мови. Учні читають літературні твори вголос, щоб передати почуття авторки/автора та визначити її/його ставлення до подій, героїв твору — створення чіткого уявлення події, картин, героїв. Для вироблення такого читання в учнів учителька/учитель мусить сама/сам виразно читати, з емоціями, з почуттям. Ось методика навчання такого доброго, усного читання.

Методика навчання читання

1. Пояснення — розповідь

- Перед читанням твору вчителька/вчитель приготує учнів до його слухання.
- Учителька/Учитель коротко розповідає про письменницю/письменника, пояснює головну ідею твору, створює відповідний настрій, тобто здійснює підготовку учнів до свідомого, емоційного сприймання того, що буде прочитано, без подання змісту твору.

2. Бесіда

- Після читання твору вчителькою/вчителем, перед тим як учні самі почнуть його читати вчителька/вчитель допомагає своїм слухачам з'ясувати ідейне спрямування тексту, а разом із цим визначає з учнями мету їх читання.
- Учителька/Учитель допомагає розкрити характери героїв, щоб потім учні донесли їх, за допомогою інтонації, до слухачів; звертає увагу на незрозумілі слова, вирази чи частини тексту; допомагає створити «стрічку» власних бачень.
- Бесіда робить учнів не пасивними слухачами, а активними творцями, і це ще більше активізує їх свідоме читання тексту.
- Перше враження, перша оцінка учнями почутого залежить від того, як буде прочитаний твір вчителькою/вчителем.
- Учні повинні зрозуміти, як правильно читати.
- Учні не повинні штучно копіювати вчительку/вчителя.

3. Вправляти

Щоб виробити виразне читання, можна поділити класу на групи:

- а) пошук інтонації (передати радість, приємність і т. д.);
- б) темп звучання;
- в) передача логічних частин тексту;
- в) дихання тощо.

Засоби виразного читання

1. Техніка мовлення

- а) Вправи з розвитку і контролі дихання
 - Вправи 1-3
- б) Вправа з розвитку і контролі голосу
 - Словничок
 - Вправа 4
- в) Вправи з розвитку і контролі дикції
 - Словничок
 - Вправи 5-6

Павза/вдих, де коми або протинки (,)

1. Уночі літає, (вдих)
вогнем миготить, (вдих)
а диму немає.
Зірка.
2. Зоря, зоряниця, (вдих)
По землі ходила, (вдих)
Ключі загубила, (вдих)
А сонце зійшло, (вдих)
Ключі знайшло.
Роса.
3. Рукавом махнув — дерева нагнув.
Вітер.
4. Йшла зоряниця,
Красна дівиця.
Через покоси,
Гублячи сльози...
Сонечко встало —
Слізки зібрало.

Роса.

Прочитати цілу фразу на одному видиху

На рідній землі

Журавлі-журавлики
Крила натомили, (вдих)
Бо довго над море
З вірію летіли. (вдих)

А коли на рідну землю
В чистім полі сіли, (вдих)
Їм росяночка маленька
Повернула сили. (вдих)

Василь Грінчак.

Прочитати прислів'я на одному мовному видиху

1. За праве діло стій сміло.
2. Малі тілом, та великі духом.
3. Не спіши язиком, квапся ділом.
4. Про добре діло говори сміло.
5. З добром дружись, а лихих стережись!
6. Краще на волі на гілці,
ніж у неволі в золотій клітці.

Словничок

сила голосу — це рівень його звучності

висота — це тональний рівень голосу

темп — часове звучання мовлення, залежно від тексту, характеру героїні/героя, настрою твору, активності дії; він постійно змінюється

тембр — природна властивість голосу, звукове забарвлення, яке може змінюватися

діапазон — межа звучання людського голосу, яка визначається найвищим і найнижчим тоном

політ голосу — здатність посилати голос на певну відстань і регулювати його гучність

рухливість — уміння легко змінювати голос, підпорядковуючи його тексту, аудиторії, слухачам і своєму внутрішньому стану

Розвиток і контролю голосу

Учні читають текст мовчки (про себе). Малюють в уяві те, про що розповідається в тексті. Передати при читанні інтонацією «мову» авторки/автора. Учні можуть зробити аудіозапис свого читання. Відіграти запис у класі й визначити рухливість голосу: чи відповідає зміна сили голосу, висоти, темпу характеру вірша?

**...Все ожило, усе загомніло, —
зелений шум, веселая луна!
Співало все, сміялось і бриніло,
А я лежала хвора й самотна.**

**Я думала: «Весна для всіх настала,
дарунки всім несе вона, ясна,
для мене тільки дару не придбала,
мене забула радісна весна».**

**Ні, не забула! У вікно до мене
заглянули від яблуні гілки,
замиготіло листячко зелене,
посипались білесенькі квітки...**

Леся Українка, «Давня весна», III, с. 228.

Словничок

дикція — це правильна й чітка вимова всіх звуків і слів

Розвиток і контролю дикції

Вимовити чітко всі голосні звуки:

а, о, у, е, и, і

Вимовити йотовані:

я, ю, є, ї

Вимовити йотовані, зливаючи у вимові «й» і голосний звук:

я, ю, є, ї

Розвиток і контролю дикції

Повільно вимовляти слова, звертаючи увагу на правильну вимову.

1. Сонце сяє, а місяць світить.
2. Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув на нас...

Леся Українка, «Колискова».

3. Була сижуха в семи кожухах...
Сидить сижуха, за вухом чуха.

Загадка.

4. Не пошиє шапки, свістки...
5. У Петрика рушничок,
На рушничку колосок.
6. Пиши, та не спіши.
7. Трава-плава, дринь-бринь, брід-глід, лід-рід.

8. У полі я стрибав.
Серед квітів, серед трав.
9. Летіла лебідонька, летіла,
Пір'ячко біле губила.

Загадка.

10. Дружба — дружбою, а служба —
службою.

Прислів'я.

11. У вирій полетіли журавлі,
Вони курликали: кру-кру.
12. Дорога весела
пливе повз оселі
і осінь рум'яна
заходить у села.

Михайло Стельмах, «Дорога весела».

13. Срібні дерева,
срібне гілля,
сріблом пухнастим
вкрита земля.

Леонід Первомайський, «Срібні дерева», I, 45.

14. Прийшла пора — піднялась гора.
Сорока летіла, на гору сіла.

2. Логічне осмислення твору

Існує певний глибокий зв'язок між тим, як ми читаємо, і тим, що ми читаємо. Треба розібратися в тих думках, помислах, що хвилювали авторки/автора.

а) Логічний наголос

Треба визначити логічний центр речення — котре слово найважливіше в реченні, котрі слова менш важливі або й зовсім неважливі.

Таблиця правил для пошуку логічного центру

У реченні виділяють такі слова:

1. Слова, що когось або щось уперше називають.

- а) Та це ж **весна**, бо тоне **сніг**, — дивись: **струмок** з гори побіг.

П. Капельгородський, «Весна», I, 109.

- б) **Дід** і **баба** назвали свого сина **Телесиком**.

2. Слова, що передають зіставлення чи протиставлення.

- а) **Старий** світ **зруйнували** — **новий** **збудували**.

- б) Слава не **поляже**, а про себе **розкаже**.

- в) **Люся** **чистить** кастрию, а **Юра** **миє**.

3. Слова, що означають перелік когось чи чогось (однорідні члени речення).

- а) Зацвіли усі **дїброви**,
і долини, **і луги**,
і річки синіють знову
і не входять в береги.

М. Стельмах, «Квітень», I, 154.

- б) **Пристав** до бережка, **наївсь**, **напивсь**, **відпхнув** золотий човник срібним веселечком і **поплив** далі рибку ловити.

«Буквар», 63.

- в) Київ славиться своїми **фабриками** і **заводами**, **інститутами** і **бібліотеками**, **театрами** і **музеями**, **пам'ятниками**, **парками** і **садами**.

4. Слова, що стоять наприкінці речення (фрази):

- а) Сперечався з сонцем **сніг**,
вкривши в полі сто **доріг**.

- б) Ростуть і вчаться у школах всі діти нашої **країни**.
...І ви станете людьми, корисними для нашої великої **Батьківщини**.

- в) День Пам'яті жертв **Голодомору**.

5. Слова при порівнянні:

- а) По містах і селах люди,
як сім'я єдина...

В. Сосюра, «Ясні зорі, тихі води», II, 131.

- б) А Снігуронька з себе — мов **сніжинка біла**, очі — мов **блакитні намистинки**, русява коса до пояса.

Російська народна казка «Снігуронька», II, 105.

- в) А я стою серед подвір'я і по-своєму перебираю дідові слова. Переді мною, **наче брама**, розчиняється діброва. До мене наближаються далекі води і прихилені до них зорі. І так мені хочеться піти в лісову далечінь, побачити з якогось незнайомого берега отих, **наче з срібла вилитих**, лебедів...

За М. Стельмахом, «Гуси-лебеді», II, 176.

Логічне осмислення твору. Логічний наголос

Висвітлити на екрані кілька речень і, залежно від кількості членів речення, стільки ж запитань. Учениця/Учень читає запитання, вчителька/вчитель дає відповіді, виділяючи слова, які вимагають запитання.

Наприклад:

Прийшла рання весна.

Що прийшло?

Прийшла **весна**.

Яка прийшла весна?

Прийшла **рання весна**.

Чи прийшла весна?

Прийшла рання весна.

Примітка. Зміст змінюється залежно від переміщення логічного наголосу.

Логічне осмислення твору. Логічний наголос

Прочитати текст, висвітлений на екрані, і виділити підкреслені слова (логічні наголоси).

**Ось тихо, мов малесенький прозорий
білий метелик сіла на рукав перша
сніжинка. А ось і друга, третя. Химерні
вони на вигляд, ці снігові зірочки.
Здається, їх вирізьбив талановитий
майстер. Ось затанцювало їх у повітрі
більше, посипалися густіше, засипаючи
білим килимом землю, опале листя,
гілля дерев.**

Прийшла зима.

О. Копиленко, «Зима йде», II, 91.

Логічне осмислення твору. Логічний наголос

Прочитати і записати текст. Підкреслити слова, що позначають перерахування або протиставлення, і виділити їх інтонацією.

Ми любим весну

Ми любим весну,
зелену, чудесну,
грімницю у тучі,
і дощик співучий
і луки широкі,

і ріки глибокі,
і поле веселе,
і рідні оселі,
і цвіт у маю —
всю землю свою.

М. Стельмах, II, 183.

Логічне осмислення твору. Логічний наголос

Прочитати текст мовчки. Відшукати слова, на які падає логічний наголос. Визначити, яким способом виділити слова з логічним наголосом (підвищенням чи пониженням голосу, зміною темпу, посиленням голосу).

- 1. Білий, як сніг, в пошані у всіх.
До рота попав, там і пропав.**
Загадка.
- 2. Осінь сумна — а весело житьь.**
- 3. Вірний приятель — то найбільший скарб.**

б) Павзи

Однією з важливих умов виразності читання є вміння учнів «читати» розділові знаки.

- Крапка (.) — свідчить про завершення думки і завжди вимагає пониження тону.
- Знак питання (?) і знак оклику (!) — потребують зміни висоти голосу і передачі певних почуттів.
- Тире (—) — на місці тире робиться чітку павзу і змінюється звучання голосу від верхнього тону до нижнього.
- Багато крапок (...) — змушує робити різку зупинку в читанні.
- Завершеність думки передається голосом униз, а незавершеність — угору.

Текст перивається павзами, ділиться на окремі інтонаційно оформлені частини.

Відомо шість видів павз:

1. граматична — виникає на місці розділових знаків — кома, крапка, двокрапка;
2. логічна — там, де потрібні павзи в реченні, щоб його зрозуміли — де виникають логічні групи;
3. ритмічна — служить для збереження ритму у віршах.

**Зацвіла в долині /
червона калина
ніби засміялась /
дівчина-дитина.**

**Любо, любо стало,
пташечка зраділа /
і защебетала.**

Т. Шевченко, «Червона калина», Буквар, 91.

4. психологічна — почуттєва, індивідуальна;
5. фізіологічна — передає стан дійової особи в якийсь певний момент;
6. логіко-граматична: збіг двох павз (логічної і граматичної); там, де за змістом речення необхідно поставити логічну павзу, проте за законом граматики тут стоїть розділовий знак і, природно, має бути граматична павза.

Ритмічні, логічні й граматичні паузи

Учні читають текст мовчки, а потім кілька з них — уголос.

Ходить **осінь** по току ▼
у багряному вінку, /
бродить по зерні: //
«**Це усе** — чи **ні?**» //
«**Це не все** — /
шумлять скирти, — //
всі бригади обійди. //
Скільки там зерна — /
тільки **поле** зна, //
та ще знає **агроном**, /
та **комори** під зерном, /
та **вагони** у путі, /
та широкі скатерті. //
Батьківщина зна, /
скільки в нас зерна». //

в) Інтонація

Інтонація — це сукупність усіх голосових властивостей, що допомагають передати думки, почуття, настрої, ту різнобарвну гаму психологічного стану читців, у я кому вони перебувають під час виконання творів.

Прочитати з павзами й інтонацією.

- а) — Таточку, ти ж не все зробив! —
звернулася Мар'яночка до татка.
— Як не все? Все! — відповів татко.
— А на чому маленькі пташенята спатимуть?
— Як на чому? — дивувався татко. —
Намостять їм мама й татко гніздечко з
травички та пуху, там вони й спатимуть.
— Е, я так не хочу, татусю! Я хочу, щоб
вони в ліжку спали!

За Остапом Вишнею, «Вдячний шпак», I, 114.

- б) При зеленому горісі,
при дубочку, на сосні
я гукаю, а у лісі
хтось відгукує мені.

Каже братик:

- Це луна.
— А яка вона?

Каже братик:

- Голосна.
— А ще яка?
— Не знаю...

Тільки є вона в бору.

Я співаю, я гукаю,
я з луною говорю.

А. М'ястківський, «Луна».

Осмислення твору через логічну інтонацію

Прочитати з павзами й інтонацією.

— Ну що, читаємо?

— Ну, що читаємо?

3. Емоційно-образне відтворення тексту

- треба мати розвинуте творче «бачення»
 - міміка й жести допомагають
 - щоб слухачі відчували, переживали разом із читачкою/читачем
- а) Творче ставлення читців
- читці мусять добре оволодіти текстом і відчути його зміст
- б) Творче бачення
- треба пережити описані факти
 - треба бачити все те, що передано в тексті
 - учні використовують свій власний життєвий досвід, «доповнюють» авторські картинки чи образ героїні/героя, і перед нами постає реальне життя, природа тощо
 - бачення пробуджують відповідний настрій, почуття, певні бажання, що обов'язково передається в інтонації
 - творче бачення активізує засвоєння учнями тексту, сприяє кращому запам'ятовуванню
- в) Підтекст
- це той смисл, який розкриває чтиця/читець за словами авторки/автора, ті почуття, прагнення, воля, переконання, які схвилювали авторку/автора і чтицю/читця і які вони хочуть передати слухачам: Для чого я це говорю? Що я хочу цим твором сказати?
- Якщо чтиця/читець знає відповіді на ці запитання, їй/йому легко буде передати відповідну інтонацію.
- г) Спілкування
- насамперед необхідно переконати учнів у тому, що слова, які вимовляються вголос, призначаються для

слухачів з метою викликати в них певні почуття, думки, активно вплинути на їхню свідомість, зробити їх своїми співучасниками в творчому процесі

- читця/читець не читає для себе, а для слухачів

г) Міміка і жести

- це наслідок внутрішніх переживань читця/читця, оцінки нею/ним героїв, подій; це ефективні засоби зовнішнього вираження внутрішнього стану
- міміка допомагає передати те, що слухачка/слухач не почує з уст читця/читця
- внутрішнє відчуття твору, настроїв, простота й щирість самі приведуть читця/читця до зовнішнього вираження того, що вона/він говорить
- жести читця/читця — це один із тих засобів, який підсилює, «викарбовує» якісь почуття чи смисл слова

Вироблення навиків емоційно-образного читання

Що ви уявляєте після читання? Який настрій виникає?

Завірюха

Звечоріло, ніч заходить,
місяць з хмари не виходить;
ані зіроньки не мріє,
тільки сніг кругом біліє.

Ось схопилась хуртовина,
закурилася долина,
і кипить мороз у полі,
на просторі та на волі.

Я. Щоголів, 1, 39.

Вироблення навиків емоційно-образного читання

Прочитайте речення «Завтра ми йдемо до школи» так, щоб було зрозуміло, що ви:

- а) дуже раді
- б) просто повідомляєте
- в) з нетерпінням чекаєте цього дня
- г) не дбаєте / байдужі
- ґ) незадоволені

Завтра ми йдемо до школи.

Вироблення навиків емоційно-образного читання

Прочитати прислів'я, передаючи конкретний підтекст стосовно якоїсь особи (хочете докорити, посміятися, нагадати, провчити і т. д.).

а) Не в свої сани не сідай.

Прислів'я.

б) Треба знати, де що сказати.

Прислів'я.

в) Та тільки віз і нині там.

Л. Глібов, «Лебідь, Щука і Рак».

**г) На світі вже давно ведеться,
Що нижчий перед вищим гнеться...**

Л. Глібов, «Вовк та Ягня».

**ґ) Ото на себе не надійся,
Чужому лихові не смійся!**

Л. Глібов, «Чиж та Голуб».

Тренування голосу й вироблення мови

Словник для вчителів і учнів

Українською МОВОЮ —>	In English	In English —>	Українською МОВОЮ
актори	actors	abdomen	живіт
боязливість	fright	actors	актори
випинання/кидання голосу	projection of voice	anger, rage, wrath	гнів
вироблення	development	anxiety	тривога
висота звуку	pitch	aversion, repugnance	огида
вібрації	vibrations	breathing	дихання
відгравати	to play	certainty	певність
відмінність	variance	characterization	характеризація
відпруження	relaxation	cheeks	щоки
гнів	anger, rage, wrath	chest	груди
голос	voice	clear	чітка /чіткий /чітке
голосові зв'язки	vocal cords	color	кольорит
горло	throat	despair	розпач
груди	chest	development	вироблення
губи/уста	lips	diaphragm	діяфрагма
дикція	diction	diction	дикція
дихальне горло	windpipe	effective	ефективне
дихання	breathing	emotions	емоції
діяпазон	range of voice	epiglottis	надгортанник
діяфрагма	diaphragm	equilibrium, even temper	зрівноваженість
емоції	emotions	feeling	почуття
ефективне	effective	fright	боязливість
журба	grief, sorrow	grief, sorrow	журба
живіт	abdomen	interpretation	інтерпретація

завзяття	zeal	jaw	щелепа
зрівноваженість	equilibrium, even temper	lips	губи, уста
зів	pharynx	lungs	легені
зображення	mental image	mental image	зображення
зображувати	to picture	modulation	модуляція
зуби	teeth	monotony	монотонність
інтерпретація	interpretation	mouth	рот
кидання голосу/ випинання	projection of voice	muscles	мускули/м'язи
кольорит	color	mood	настрій
легені	lungs	nose	ніс
модуляція	modulation	organs	органи
монотонність	monotony	palate	піднебіння
мускули/м'язи	muscles	pause	павза
надгортанник	epiglottis	pharynx	зів
напруження	tension	pitch	висота звуку
настрій	mood	posture	постава/поза
ніс	nose	projection of voice	випинання
огида	aversion, repugnance	projection of voice	кидання голосу/ випинання
органи	organs	range of voice	діапазон
оточення	setting, surroundings	rate	темп
павза	pause	relaxation	відпруження
пазуха	sinus	respect	пошана
певність	certainty	ribs	ребра
піднебіння	palate	role	роля
постава/поза	posture	sadness	смуток
почуття	feeling	setting, surroundings	оточення
пошана	respect	shoulders	рамена
рамена	shoulders	sinus	пазуха

ребра	ribs	teeth	зуби
розпач	despair	tension	напруження
роля	role	throat	горло
рот	mouth	to picture	зображувати
смуток	sadness	to play	відгравати
темп	rate	tone, pitch	тон
тон	tone, pitch	tongue	язик
уста/губи	lips	uvula	язичок
характеризація	characterization	variance	відмінність
чітка	clear	vibrations	вібрації
щелепа	jaw	vocal cords	голосові зв'язки
щоки	cheeks	voice	голос
юність	youthfulness	windpipe	дихальне горло
язик	tongue	youthfulness	юність
язичок	uvula	zeal	завзяття

1. Представлення

Учителька/Учитель пояснює учням, що тренування й вироблення мови є дуже важливим не тільки в радіомовленні, але взагалі для доброї комунікації. Коментатори на радіо й телебаченні виробляють усне мовлення й тренують голос, щоб бути добрими мовцями. Голос і мова мусять бути такими, щоб захопити слухачів й заохотити їх слухати. Виявляється, що не тільки те, що говориться є важливим, але також і як воно говориться.

Учителька/Учитель висвітлює на екрані діаграму «Мускули й органи мовлення» й пояснює учням, що таке «голос».

Опісля вчителька/вчитель розповідає учням про чинники, які впливають на усне мовлення:

а) Зменшення напруження

Треба намагатися відпружитися, заспокоїтися, не боятися, бо це напружує голосові зв'язки й віддзеркалюється в тоні й висоті звуку голосу.

Вправа для відпруження. Див. с. Г32.

б) Постава/поза

Плавний, легкий, вільний, виразний голос залежить від положення тіла, себто від його рівноваги, гнучкості й спокою; треба рівно сидіти або стояти, під час говоріння (мовлення), бо це дозволяє повітрю вільно й легко входити та збільшує силу й випинання голосу.

в) Дихання

Дихання впливає на те, як чтиця/читець говорить; треба дихати, уживаючи діафрагму, бо тоді набирається більше повітря в легені. Горішня частина грудей і плечі залишаються нерухомі. При глибокому вдисі частина навколо діафрагми (під ребрами) надувається.

Вправа з дихання. Див. с. Г32.

г) Артикуляція

Чітка, легка, точна дикція є важливою не тільки в радіомовленні, але й у щоденній мові. Вимова є дуже важливою для доброї усної комунікації. Українська мова має різні звуки, які вимовляються в різних частинах рота й горла.

Висвітлення таблиці «Схема звуків української мови» на екрані й пояснення її. Виконання вправи з вимовлення й вправи з артикуляції в лябораторії (див. 3, 4, с. 31-32) — «Познайомтеся зі звуками!». Читання скоромовок, щоб виробити чітку вимову.

г) Відмінність і кольорит у вимові

Не всі слова вимовляються в той самий спосіб; розбіжність у вимові різних слів у реченні чи фразі додає кольориту до усного мовлення.

д) Відповідні емоції (почуття) в голосі

Різні слова натякають своїм значенням на інше почуття або настрої. Потрібно виражати слова з відповідними емоціями або почуттями.

Усні вправи «Відмінність і кольорит у вимові» й «Слова спонукають емоції (почуття)». Учителька/Учитель роздає подані словники й пояснює нові слова із вправ. Учителька/Учитель пояснює учням,

що в цих вправах учні є акторами. Кожне слово, це маленька роля й вони своїми голосами відіграють відповідні почуття чи звук. Ці вправи допомагають у виробленні голосу.

е) Кидання голосу (випинання)

Кидання голосу на бажану віддаль (себто, на таку віддаль, щоб інші чули) важливе для доброї комунікації. Це робиться без напруження голосового апарату й без псування якості голосу.

Вправи з кидання голосу на бажану віддаль.

є) Усна інтерпретація

Усна інтерпретація полягає в зрозумінні тексту, щоб зуміти усно передати думки так, щоб їх зрозуміли слухачі, щоб досягнути доброї комунікації. Слухачі мусять уявляти, про що йде мова. Ведуча/Ведучий мусить творити ці уявлення у своїх радіослухачів, щоб реклями були ефективними, щоб радіоновини були вірогідними. Добра ведуча/Добрий ведучий уміє змінювати свій тон і силу голосу, темп мовлення/читання і вживати відповідні павзи для ефективної комунікації.

ж) Висота тону голосу

Голос має різну висоту тону. Тон — це «характер звучання голосу людини за висотою та силою під час мовлення». (Словник української мови, т. X, стор. 185.) Рівень, на якому наш голос найкраще звучить, називається «найсприятливішим рівнем». Модуляція — це «перехід з однієї тональності в іншу... зміна висоти звуку». (Словник української мови, т. IV, стор. 778.) Тільки вживаючи ширший діяпазон голосу, ми можемо передати повне значення й почуття слів. Наприклад, високий, тонкий голос висловлює/передає хвилювання, боязливість, слабкість або юність; низький голос виявляє певність, силу, зрівноваженість, огиду, розпач і журбу. Ненормально високий тон дає слухачам знати, що людина нервова, напружена. Звичайно, якщо людина має широкий діяпазон, це значить, що вона висловлює зацікавлення й ентузіазм. Якщо діяпазон малий, людина виявляє, що вона не зацікавлена. Якщо взагалі нема відмінності в голосі, ведуча/ведучий звучить монотонно.

Виконання вправи для поширення діяпазону.

з) Темп мовлення

Темп, це швидкість або повільність, з якою людина вимовляє

звуки або слова. Коли вживаються високі тони, то темп часто прискорюється. Коли переважають низькі тони, то темп часто буває повільним. Тому темп часто сполучається з тоном, щоб передати значення й почуття слів і уникнути монотонності. Звичайно швидкий темп уживається, щоб передати хвилювання, радість, завзяття, палкий гнів. Повільний темп уживається, щоб висловити пошану, смуток, здивування, страх, серйозну думку. Ведуча/Ведучий музичної радіопрограми жанру «рок» уживає швидший темп, ніж ведуча/ведучий радіопрограми класичної музики. Радіоведуча/Радіоведучий мусить говорити приємним, контрольованим, рівним темпом, щоб слухачам було зрозуміло, але, водночас, темп не може бути надто повільним, бо слухачі знуються. Важливим ідеям дається більше часу й наголосу.

и) Сила (динаміка) мовлення

Сила — це енергія мовлення, яка вживається при говорінні. Сила передає значення наголосом на словах. Напр.: Зверніть увагу, як значення речення може мінятися, коли наголошується інакше слово.

- Ірка поїхала до міста вчора.
(Не Маруся чи Тарас)
- Ірка поїхала до міста вчора.
(Не полетіла чи пішла)
- Ірка поїхала до міста вчора.
(Не на вакації чи до лікарні)
- Ірка поїхала до міста вчора.
(Не сьогодні чи місяць тому)

і) Ефективне вживання павзи в мовленні

Павза — це припинання звуку або руху на якийсь час. При читанні павза показує закінчення однієї думки. Павза є важливим засобом, що показує значення групи слів, викликає настрій і дозволяє читачеві набрати повітря.

Усне групове представлення нарисів/розповідей класі, виправляючи тон голосу, темп мовлення, динаміку й уживання павз. Представлення нових слів з читання, саме читання (інтерпретація) й дискусія.

ї) Характеризація, оточення та настроїв у мовленні/читанні

Зрозуміння характерів важливе в радіомовленні, передусім у радіодрамі. Радіоведуча/Радіоведучий під час читання реклям стає акторкою/актором. Оточення часто впливає на те, як особа говорить. У радіомовленні ведуча/ведучий мусить уявляти собі відповідне оточення, щоб те, що вона/він говорить, було ефективним. Колись давно, у «Золотім віці радіо», студії умебльовували так, щоб допомогти радіов едучтим. Настрій, який творить голос, є дуже важливим у радіомовленні.

Усні вправи в лябораторії для передавання характеристизації, оточення й настрою. Вправи читання жартів, відігравання ролей.

Учителька/Учитель може виписати на великому аркуші паперу ті чинники, які впливають на усне мовлення, й повісити його в класі.

Вправи

ВПРАВА**17****Відпруження**

(ціла кляса)

1 день

Учителька/Учитель пояснює, що м'язи шиї, рамен, горла й обличчя повинні бути відпружені перед формальним мовленням. Напруження створює голос із підвищеним тоном.

- а) Учні глибоко вдихають і затримують повітря. Учні витягаються й відпочивають, видихаючи повітря.

Повторення.

- б) Учні згинають голови вперед на груди. Повільно перекочують голову на ліво, на право. Учні відпружують уста, розтулюючи їх. Повторення вправи, змінюючи напрям доти, доки шия й рамена не чутимуться відпруженими.

- в) Учні відкривають уста так широко, як їм це можливо. Тоді натягують кутки уст убік, творячи велику усмішку.

Повторення вправи доти, доки уста не стануть відпруженими.

- г) Насамкінець учні стають на пальці й натягаються якнайвище. З простягненими руками вони спускаються на п'яти, а потім опускають і відпружують руки, щоб вільно висіли по боках.

Повторення

ВПРАВА**18****Дихання**

(ціла кляса)

- а) Учні кладуть руки на талію так, щоб великі пальці були ззаду, а всі інші пальці спереду. Учні натягають пальці спереду, щоб вони зблизилися, тоді вдихають, щоб пальці спереду не віддалилися; видихають і пальці знову зближаються. Якщо учні не дихають глибоко діяфрагмою, а тільки грудьми, вони не зможуть змінити відстані між пальцями.

- б) Учні вдихають і, тримаючи повітря, рахують уголос до п'яти. Тони повинні бути сильні й рівні. Повторити, цього разу

творються в роті. Учні можуть записати своє читання й пізніше переслухати, чи правильно вимовляють слова.

Познайомтеся зі звуками!

Навчіться правильно вимовляти такі слова, звертаючи увагу на різницю між звуками в слові. Котрі звуки звимовляються спереду рота? Котрі ззаду? Котрі звуки вимовляються з допомогою губ? Зубів? Язика? Познайомтеся зі звуками! Вимовляйте слова виразно й чітко.

коментатор	лябіяльні	відділює
му́зика	губи	еле́ктромагнётні хвилі
радіоно́віни	йотовані	що́ки
гу́дзик	зв́уки	черепа́ха
Іва́н	кому́нікація	м'яке́
кві́тка	ді́кція	па́зуха
ля́лька	зрівно́важене	барабо́ля
щока́	випи́нання	енциклопе́дія
вітамі́ни	відпру́ження	у́ряд
му́скули	леге́ні	пу́бліка
пові́тря	діхальне го́рло	дзвони́
ви́бух	трахе́я	лю́
язи́к	підне́біння	па́ртії
позволя́є	комбіна́ції	форма́льна
натяга́ються	па́льці	шпилькі́
п'ятдеся́т п'ять	артикуля́ція	автомати́чні
контрольо́ване	вібра́ція	познайо́мтеся
мікрофо́н	рекла́ми	змі́й
рі́зати	діяфра́гма	бджі́лка
чітка́	гну́чке	фіна́нси

(Поодинокю, парами, групами або цілою класою — до вибору)

(1 день)

Учні читають скоромовки. Якщо це робиться поодинокю, то можна зробити в лабораторії, якщо парами або групами, то одні починають, тоді другі продовжують і так далі. Можна міняти швидкість, висоту звуку, гучність. Одна пара або група може навчати іншу пару або групу скоромовки. Скоромовки можна вивчити напам'ять. Скоромовки можна поділити по групах.

Скоромовки

Алла азбуку вивчала,
На алеї «А» шукала.
«А» під аркою знайшла,
Там, де айстра розцвіла.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 3 (500), березень 1983.

Бім благов забудька Бома:
— Не забудь, купи альбома.
Бом альбома роздобув.
А для кого, — Бом забув.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 3 (501), березень 1983.

Витягла Віра відерце водиці,
Вилила в в'ямку в вогкій травиці.
Вибігли з двору курчата і квочка,
Стали вмиватися біля ставочка.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 4 (501), квітень 1983.

Вигріб Гриць гриба з-під граба,

З ґрунту вигорнув незграбно.
І нагримав гриб на Гриця:
— Так збирати не годиться!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 4 (501), квітень 1983.

Ґвалт! Он ґанґстери на ґанку,
Ґнипом гроші вкрали в банку,
Ґрателюються ґрадіозно ґорилі —
Аґентів за ґрати посадили!

М. Цинцар-Грищук

Добрий дятел жив на дубі,
Долотом дерева длубав —
Де жука, де короїда
Роздобуде для обіду.
А деревам лиш вигода
Короїдів їм — не шкода!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 4 (501), квітень 1983.

Ех! Перевернуте горнятко
Ось-ось з полиці упаде...
І що то скаже Ксені татко,
Як черепки в кутку знайде?

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 5 (502), травень 1983.

Євген горіхи роздає:
— Оце — моє, оце — твоє...
— А це чиє?
— Це теж моє?
Ти ж бач, горіхів не стає...

А в вас такий Євгенко є,
Що так горіхи роздає?

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 5 (502), травень 1983.

Жив жук на жоржині.
Жук скаржився дружині:
— Не полежиш тут ніколи —
Заважають жовті бджоли...

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 5 (502), травень 1983.

Заболіли в Зубра зуби.
Зубр зненацька захворів.
І Зубриха запросила
Знаменитих знахарів.
Знаменитості знайомі
Приїздили звідусіль:
Назвирали звіробою,
Заварили різних зіль,
Закладали Зубру в зуби...
Зубр знемігся:
— Не засну-у-у-у!..
Зуб зайти призмусив Зубра
В зуброклінікіку зубну.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 6 (503), червень 1983.

«Ич, який я!»
«Ич» та «ич», —
вихвалявся ситий Сич.
І було йому не стидно,
Бо в ночі Сича не видно!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 6 (503), червень 1983.

Іде Індик до Індика
Індичка вслід йому гука:
— Візьми калини і малини —
В сусідів нині іменини!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 6 (503), червень 1983.

Їжак їде до їдальні,
Щоб їди не їсти в спальні.
У їдальні краще з'їсти,
Може там на крісло сісти.

М. Цинцар-Гришук

Йосип, Юля і Андрійко
У гайку знайшли копійку.
— Побіжім, часу не гаймо!
Купим чайник чи комбайна!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 7 (504), липень 1983.

Курка квока й Качур кряч
На медку спекли калач,
А Курча надокуча:
— Киньте крихту з калача!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 7 (504), липень 1983.

Лобик гляденький,
Лапки ласкаві —
Котик лапанчик
Муркоче на лаві.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 7 (504), липень 1983.

У млиночку малому
Мишеня муку мололо.
Миша міряла муку —
По наперстку у мішку.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 8 (505), серпень 1983.

На іменини Куниця Куниці
Гарну тканину несла із крамниці.
У нашій майстерні Норка-кравчиня
Наміря Куниці нову спідницю.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 8 (505), серпень 1983.

Он коло Олі — стрункі тополі.
А коло Оленки — сосни тоненькі.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 8 (505), серпень 1983.

Перегукуються в просі
Половину дня
Перепілка, Перепел,
Перепеленя.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 9 (506), вересень 1983.

Порося кришило з бочки
Ріпу, редьку, огірочки.
А буряк — в старе корито —
Буде з чого борщ варити!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 9 (506), вересень 1983.

У совихи Соні
Совенята сонні.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 9 (506), вересень 1983.

Коло тину неспроста
Капустина підроста:
Трудівниця наша Тая
Капустину підгортає.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 10 (507), жовтень 1983.

Утекла прудка Улянка
Від кусаки-гусака.
Він гуляє коло ганку
І Улянку не пуска.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 10 (507), жовтень 1983.

Фарбував Федько фанеру,
Фарбу взяв фіалкам в тон —
У шофера-фантазера
Фіолетовий фургон!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 10 (507), жовтень 1983.

Хмариньки-хмаринки,
Химерні, волохаті, —
Вмостились на хвилинку
У хлопчика на хаті.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 11 (508), листопад 1983.

Цілющий цикорій проціджує Киця,
Цикорій до кави Кицюні згодиться,
Накупить цукерок, спече паляницю,
Запросить на каву сусідку Куницю.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 11 (508), листопад 1983.

У Чижика немає щітки,
І він позичив у Чечітки.
Почистив чоботи й плаща,
Чечітку чаєм пригоща.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 11 (508), листопад 1983.

Шпак шепоче шпаченятам:
— Швидше вчиться вже літати!
Шелестить пожовкле листя:
Шу-шу-шу, зима вже близько.

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 12 (509), грудень 1983.

Виріс щавлик після дощу.
Наварила Щука борщу
І шепнула на вухо Лящу:
— Йди, щавлевим борщем пригощу!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 12 (509), грудень 1983.

Ось день скінчивсь. Закрию книжку,
Бо скрізь вже тіль і лялька спить.
І я вкядусь в м'якеньке ліжко
І теж засну, як лялька, вмить!

Наталя Забіла. «Весела абетка». Київ: Веселка, 1989.

Юлю знаю я давно —
З нею я була в кіно.
Знаю Раю, знаю Майю...
Всіх дівчат в будинку знаю!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 12 (509), грудень 1983.

— Явір, яблунька, ялинка, —
Розрізняє Якилінка...
Розсміялась раптом Яся:
То не яблунька! То ясен!

Любов Пшенична. «Дошкільне виховання». Ч. 12 (509), грудень 1983.

Додаток Г

Матеріали та додаткові вправи до копіювання для учнів

Зміст

До вправ 1-6.1, 1-6.2, 11, 13, 16, 17, 21	
Україномовні інтернет-радіостанції світу	Г2
До вправи 20	
Сценарій ведучої/ведучого	Г4
До вправи 22	
Пісня «Червона рута»	Г6
Відеокліпи до цієї пісні	Г6
22.5 Додаткові мовленнєві заняття	
Вправа 22.5.1	Г7
Вправа 22.5.2	Г7
До вправи 23	
Пісня «Я піду в далекі гори». Текст пісні	Г8
Відеокліпи до цієї пісні	Г8
23.5 Додаткові мовленнєві заняття	
Вправа 23.5.1	Г8
Вправа 23.5.2	Г9
До вправи 24	
Пісня «Несе Галя воду». Текст пісні	Г10
Відеокліпи до цієї пісні	Г10
24.2 Заняття для поглиблення словникового запасу	
24.5 Додаткові мовленнєві заняття	
Вправа 24.5.1	Г12
Вправа 24.5.2	Г12
До вправи 1-6.25	
Тексти українських пісень, дані про авторів та виконавців	Г13
До вправи 1-6.2	
YouTube режисрами	Г13

Матеріали до копіювання для учнів**До вправ 1-6.1, 1-6.2, 11, 13, 16, 17, 21****Україномовні інтернет-радіостанції світу**

Щоб послухати україномовні передачі інтернет-радіостанцій з різних куточків світу, учні можуть відвідати такі вебсайти:

Україна

- Українське радіо Національної радіокомпанії України. Три канали та Всесвітня служба «Радіо Україна» (Київ, Україна): <http://www.nrcu.gov.ua/index.php?id=5>
- Радіо «Люкс FM» (Львів, Україна): <http://www.radiolux.com/>
- Сайт агенції українських та закордонних музичних новин «ФДР радіоцентр»: <http://www.fdr.com.ua/>
- Інтернет-радіостанція сучасної української музики «Зірочка» (Zirochka WebRadio): <http://www.zirochka.com>
- Інтернет-радіостанція популяризації української музики різних стилів «Скриня» (Skrynia WebRadio): <http://skrynia.com>
- «УХ радіо 101,1 FM» (Тернопіль, Україна): <http://www.uhradio.com.ua/>
- Радіо «Є» (Україна): <http://eradio.kiev.ua/>

Північна Америка

- Українська редакція «Радіо Свобода» (США): <http://www.radiosvoboda.org/>
- Українська радіопрограма етнічної радіостанції «101.7 World FM» (Едмонтон, Канада): <http://www.worldfm.ca/schedule/>
- Українська радіопрограма «Наш голос» (Ванкувер, Канада): <http://www.nashholos.com/index.htm>
- Українська радіопрограма «Український час» (Монреаль, Канада): <http://www.ukrainiantime.com/>
- Українська радіопрограма «Звуки України» етнічної радіостанції «CJAM 91.5» (Віндзор, Канада): http://web2.uwindsor.ca/cjam/nvd_program-guide.htm
- Українська радіопрограма етнічної радіостанції «CKJS 810 AM» (Вінніпег, Канада): <http://www.ckjs.com/index.asp?mn=2&id=29&cc=21>
- Українська радіопрограма «Українська година» етнічної радіостанції «CHIN» (Оттава, Канада): <http://www.chinradioottawa.com/ukrainian.html>

Інші країни світу

- Українська програма радіостанції «Би-Би-Сі»: <http://www.bbc.co.uk/ukrainian/>
- Українська програма радіостанції «Радіо Ватикан»:

<http://www.radiovaticana.org/ucr/index.asp>

- Українська редакція Всесвітньої служби «Радіо Румунія»: <http://ukrainian.cri.cn/index.htm>: <http://www.rri.ro/cat.shtml?lang=12&sec=100>
- Українська програма Міжнародного радіо Китаю: <http://ukrainian.cri.cn/index.htm>

До вправи 20

Сценарій ведучої/ведучого

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Шановні гості! Доброго вечора! Вітаємо вас на нашій українській щоденній радіoproграмі «Балачка». Сьогодні ми маємо приємну нагоду вітати в себе визначну українську співачку/визначного українського співака. *(викресліть одну фразу)*

Прошу привітати

(а) _____
(оплески)

Вітаємо вас на нашій українській радіoproграмі.

ГСТЬ. Дякую! Мені приємно завітати сьогодні на вашу українську радіoproграму.

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Українські музичні ентузіясти Альберти хочуть знати все про вас і про ваше життя – то починаймо інтерв'ю. Як довго ви вже співаєте?

ГСТЬ. Я почала/Я почав співати у *(викресліть одну фразу)*

(б) _____ році.

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Дійсно! Я знаю, що часті виступи на сцені вимагають багато енергії. Як ви підтримуєте своє здоров'я в доброму стані?

ГСТЬ.

(в) _____

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Як довго щодня ви цим займаєтесь?

ГСТЬ.

(г) _____ годин щодня.

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Чи ви займаєтесь щодня співом?

ГСТЬ.

(г) _____

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Чи ви самі займаєтесь?

ГСТЬ. Ні. Переважно я займаюся з

(д) _____

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Я знаю, що наші слухачі хочуть послухати хоч одну пісню з ваших нових записів до нового альбому.

ГСТЬ. Добре! Послухаймо!

(грає аудіозапис якої небудь пісні)

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Мені розказували товариші про ваш концерт у Ванкувері. Там щось цікаве трапилося. Розкажіть нам детальніше про той випадок.

ГІСТЬ.

(e) _____

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. Це досить цікаво. Бачу, що ваш час обмежений. Дякую вам ще раз, що ви завітали до нас. Прошу прийдіть знову, коли зможете!

ГІСТЬ. Дякую! Приємно було познайомитися з вами і з вашими слухачами. Побачимось знову після випуску нового альбому в травні.

ВЕДУЧА/ВЕДУЧИЙ. На все добре!

ГІСТЬ. До побачення!

До вправи 22

Пісня «Червона рута»

Ти признайся мені, звідки в тебе ті чари,
Я без тебе всі дні у полоні печалі.
Може, десь у лісах ти чар-зілля шукала,
Сонце-руту знайшла і мене зчарувала?

Червону руту не шукай вечорами, —
Ти у мене єдина, тільки ти, повір.
Бо твоя врода — то є чистая вода,
То є бистрая вода з синіх гір.

Бачу я тебе в снах, у дібровах зелених.
По забутих стежках ти приходиш до мене.
І не треба нести мені квітку надії,
Бо давно уже ти увійшла в мої мрії.

Червону руту не шукай вечорами,
Ти у мене єдина, тільки ти, повір
Бо твоя врода — то є чистая вода,
То є бистрая вода з синіх гір.

Слова і музика: Володимир Івасюк

Відеокліпи до цієї пісні

Історичний відеозапис пісні «Червона рута» у виконанні Василя Зінкевича, Назарія Яремчука та Володимира Івасюка на підсумковому концерті телевізійного конкурсу «Пісня року» 1971 року в Москві (Росія), де ця пісня посіла перше місце (В. Івасюк — праворуч, у костюмі).

http://www.youtube.com/watch?v=iV_4XvldJw0

«Червона рута» у виконанні Софії Ротару на святкуванні 20 річчя незалежності України. 24 серпня 2011 р.

<http://www.youtube.com/watch?v=qp-BWZdC3hQ>

«Червона рута» у виконанні Софії Ротару на новорічному шоу російського телебачення. 1912 р.

<http://www.youtube.com/watch?v=6R3sPW8KzEQ>

«Червона рута» у виконанні Софії Ротару та гурту «Танок на майдані Конго» (ТНМК). Фрагмент новорічного шоу каналу РТР, 2008.

<http://www.youtube.com/watch?v=RHMPxzHDk4Q>

22.5 Додаткові мовленнєві заняття

Виконайте подані нижче завдання лише за вказівки вчительки/вчителя.

Вправа 22.5.1

Словничок

амулет – charm/amulet

задля так – commonly

Працюй у групі. Обговори в групі такі питання:

1. Чи ти віриш у чари, магію і ворожіння?
2. Чи ти маєш амулет, що відповідає твоєму характеру і стилю життя?
3. Якщо так, це тому, що ти віриш у силу амулета чи просто носиш його задля так?

Вправа 22.5.2

1. Працюй у парі.
2. Склади діалог, в якому хтось шукає собі амулет чи талісман, а хтось є знавцем талісманів.
3. Поясни в діялозі, які події їхнього життя є важливі, й опиши, ким вони є, на їхню думку.
4. Представ свій діалог у класі.

Варіація

1. Придумай назви своїм талісманам, які є особливими і значимими для тебе. Поясни це класі.
2. Намалюй свої талісмани, наприклад, щиру посмішку, улюблену тваринку, улюблений костюм, цінний щоденник, престижний трофей. Поясни це в класі.
3. Напиши лист знавцеві талісманів, в якому опиши свої якості, риси, вподобання, мрії. Прочитай свій лист класі.

[Soroka, Nadia. «Ukrainian Grammar Through Songs. Manuscript». 2008, с. 57-131.]

До вправи 23

Пісня «Я піду в далекі гори»

Я піду в далекі гори, на широкі полонини
І попрошу вітру зворів, аби він не спав до днини.
Щоб летів на вільних крилах на кичери і діброви
І дізнавсь, де моя мила – карі очі, чорні брови.

Мила моя, люба моя, світе ясен цвіт.
Я несучу в очах для тебе весь блакитний світ.
Я несучу любов-зажуру, мрію молоду,
І сади цвітуть для мене, як до тебе йду.

А як вітер з полонини полетіти не захоче,
Все одно знайду дівчину – чорні брови, карі очі.
Перейду я бистрі ріки, і бескиди, і діброви,
І шляхи мені покажуть карі очі, чорні брови.

Мила моя, люба моя, світе ясен цвіт.
Я несучу в очах для тебе весь блакитний світ.
Я несучу любов-зажуру, мрію молоду,
І сади цвітуть для мене, як до тебе йду.

Слова і музика: Володимир Івасюк

Відеокліпи до цієї пісні

Володимир Івасюк виконує власну пісню «Я піду в далекі гори»:

<http://www.youtube.com/watch?v=XolO5uz8e34>

«Я піду в далекі гори» у виконанні Квітки Цісик.

<http://www.youtube.com/watch?v=PQfZqnkwXNM>

Унікальне відео-інтерв'ю з Квіткою:

<http://life.pravda.com.ua/culture/2009/04/4/16695/>

23.5 Додаткові мовленнєві заняття

Вправа 23.5.1

Виконайте подані нижче вправи лише за вказівки вчительки/вчителя.

Працюйте в групах. Прочитайте й обговоріть міт про Сизифа. Пов'язуючи тему пісні — зусилля знайти кохану дівчину — й ідею міту про Сизифа — зусилля піднести камінь, — обговоріть у групах подані нижче запитання.

Сизиф видав секрети богів і прикував бога смерти Танатоса, щоб той не зміг досягнути підземного світу. покарали Сизифа. В обмін на смерть Сизиф був змушений котити камінь на гору. Коли він досягав вершини, камінь скочувався донизу. І тоді все починалося спочатку і так тривало вічність.

Запитання для дискусії:

1. Чи досить лише боротися за свою мрію, ідею, мету?
2. Чи особа, яка наполегливо прямує до своєї мети почувається щасливою?
3. Чи ти в своєму житті почувала/почував Сизифів тягар?
4. Що у твоєму випадку є каменем, який ти силкуєшся підняти?

Словничок

наполегливо – persistently

прямувати – to walk in a certain direction

тягар – burden

силкуватися – to strive

Вправа 23.5.2

У житті багато речей трапляються випадково і багато подій стаються через людську наполегливість.

1. Працюйте в групах.
2. Напишіть твори про випадкову подію чи наполегливі зусилля, що спричинили зміни в чиемусь житті.
3. Кожна група презентує свій твір.

[Soroka, Nadia. «Ukrainian Grammar Through Songs. Manuscript». 2008, с. 57-131.]

До вправи 24

Пісня «Несе Галя воду»

Несе Галя воду, коромисло гнеться,
За нею Іванко, як барвінок, в'ється.
За нею Іванко, як барвінок, в'ється.

— Галю ж моя Галю, дай води напиться,
Ти така хороша — дай хоч подивиться!
Ти така хороша — дай хоч подивиться!

— Вода у криниці, піди та й напийся,
Як буду в садочку — прийди подивися.
Як буду в садочку — прийди подивися.

— Прийшов у садочок, зозуля кувала,
А ти ж мене, Галю, та й не шанувала.
А ти ж мене, Галю, та й не шанувала.

— Стелися, барвінку, — буду поливати,
Вернися, Іванку, — буду шанувати.
Вернися, Іванку, — буду шанувати.

— Скільки не стелився, ти не поливала,
Скільки не вертався, ти не шанувала.
Скільки не вертався, ти не шанувала.

Слова і музика: Народні

Відеокліпи до цієї пісні

«Несе Галя воду» у виконанні гурту «Тріо Мареничів».

<http://www.youtube.com/watch?v=M7127PeSpJc>

«Несе Галя воду» у спонтанному виконанні Олега Скрипки та лідера американського гурту «Papa Roach» Джейкобі Дакоти Шадикс (Jacoby Dakota Shaddix).

<http://www.youtube.com/watch?v=9ZczvsMtBMY>

«Несе Галя воду» у виконанні Таїсії Повалій.

<http://www.youtube.com/watch?v=XL84djA5ITE>

24.2 Заняття для поглиблення словникового запасу

Партнерка/Партнер 1	Партнерка/Партнер 2
двір	вила
криниця	лопата
тин	коромисло
хата	млин
город	відро
сад	віз

24.5 Додаткові мовленнєві заняття

Виконайте подані нижче вправи лише за вказівки вчительки/вчителя.

Вправа 24.5.1

1. Учні працюють у парах.
2. Скажіть учням скласти два діалоги поміж закоханих.
3. У першому діалозі учні мають дати вказівки одне одному щодо будь-якої життєвої події.
4. В іншому діалозі учні обмінюються думками про ту саму подію, але у ввічливій формі.

Вправа 24.5.2

Працюйте у двох групах.

Група 1

1. Уявіть, що ви гурт скульпторів.
2. Створіть композицію на тему пісні.
3. Продумайте специфічні деталі, щоб відобразити український колорит.
4. Представте свої малюнки й опис композицій.

Група 2

Обговоріть композиції, виконані на тему пісні українськими майстрами.

Фотографії узяті з <http://lobortas.com/office/jewellery:Gala/>

Подайте опис цієї композиції.

Обговоріть композиції групи цілою клясою.

Скажіть учням уживати наказовий спосіб під час дискусії і дати поради майстрам кожної композиції.

Ця вправа може бути як усною, так і письмовою.

При потребі допоможіть учням пояснити деталі ювелірного виробу «Несе Галя воду».

Наприклад,

Галя зображена на тлі ідеалістичного українського пейзажу з традиційними елементами — тин, глечики, вила і лопата, млин і лелека — чарівна птаха, ангел життєвої долі в мирі і злагоді.

[Soroka, Nadia. «Ukrainian Grammar Through Songs. Manuscript». 2008, с. 57-131.]

до Вправи 1-6.25

Тексти українських пісень,
дані про авторів та виконавців

<http://nashe.com.ua/>
<http://www.pisni.org.ua>

до Вправи 1-6.2

YouTube реклами

Ukrainian Army Ad

http://www.youtube.com/watch?v=cH_E6YSQqTo

Ukrainian McDonald's Commercial featuring Oleh "Fahot" Mykhailiuta of the TNMK group

<http://www.youtube.com/watch?v=vpMgmY-4jgo>

Depardue (sic) Ukrainian cellphone commercial

<http://www.youtube.com/watch?v=gRvjUzu980M&NR=1>

Depardue (sic) Ukrainian cellphone commercial 2

http://www.youtube.com/watch?v=TN_wxPprXm

«Поговоріть зі мною!» (KyivStar Mobile Phone provider)

<http://www.youtube.com/watch?v=kpMTwIudNj8>

Kyivstar Parents (KyivStar Mobile Phone provider)

http://www.youtube.com/watch?v=TvC_2aGI0Mw

реклама чемпіоната по фехтованню

<http://www.youtube.com/watch?v=M8EOQISTUcs>

Ad toyota AURIS car | AdMeUkraine

<http://www.youtube.com/watch?v=OKe4QFNk-HA>

Cellphone commercial Kyiv Ukrainian

<http://www.youtube.com/watch?v=5p2o1s52kW0&NR=1>

Lvivske Pyvo

<http://www.youtube.com/watch?v=2BUQK-J0tl8>

Lvivske i \$

<http://www.youtube.com/watch?v=fQAg-QZVI3c>

Ukrainian Credit Union Commercial (Ukrainian version)

<http://www.youtube.com/watch?v=rVbJtGTbcHg>

"New space for your family", Ukrainian TV commercial

http://www.youtube.com/watch?v=g8x_OU4NQ94

ING Bank Ukraine commercial on TV

<http://www.youtube.com/watch?v=qwRfzwVdNjM>

Kyivstar commercial cell phone

<http://www.youtube.com/watch?v=BdDUftZ9MI>

AdMeUkraine

<http://www.youtube.com/watch?v=R1QI-hTAmnA>

*****Kyivstar Cook

http://www.youtube.com/watch?v=s_ToemStAxQ

NATO Ads on Ukrainian TV (1)

<http://www.youtube.com/watch?v=WrnAqQTpzmY>

"Halychyna" Dairy Company Advertising

<http://www.youtube.com/watch?v=ybfJW65bM7Y>

***McDonald's TV Commercial from Ukraine in Ukrainian

<http://www.youtube.com/watch?v=M22kRqB583g>

UniCredit Ukraine TV reel (English subtitles)

<http://www.youtube.com/watch?v=MHYuMu8yNbE>

Slavutych Beer commercial Ukraine

<http://www.youtube.com/watch?v=J5RDqOe2Q8Q>

***** Slavutich

[Slavutych Beer commercial (funny)]

<http://www.youtube.com/watch?v=uho8ddDztpA>

Slavutich & Okean Elsi co-promo TVC

<http://www.youtube.com/watch?v=ZReiKdbp81c>

***Slavutich dacha [Slavutych Beer commercial]

<http://www.youtube.com/watch?v=k-Xqolm3yJY>

Domino Ukraine

<http://www.youtube.com/watch?v=L3MWN4n1qBE>

Ad water | AdMeUkraine

<http://www.youtube.com/watch?v=elhNdOcU7nc>

Ruslana Stars in Human Trafficking Awareness Ad

<http://www.youtube.com/watch?v=nI5NXi379OM>

Ad candy Korona | AdMeUkraine

<http://www.youtube.com/watch?v=1uEx0-j9DuM>

Korona tv add Ukraine

<http://www.youtube.com/watch?v=XGp9BseXWOM&feature=related>

Украинская социальная реклама

<http://www.youtube.com/watch?v=RWIEovUzD7o&NR=1>

Додаток Д

**Форма для
спостереження групової
праці учнів**

Додаток Д

Записи вчителів про спостереження групової праці учнів під час ОПЗ

Група: _____ Дата: _____

Дана група працює над заняттями такого етапу:

___ етап 1
___ етап 2

___ етап 3
___ етап 4

___ етап 5
___ етап 6

Навики праці

- ___ Група успішно працює над завданням.
- ___ Деякі члени групи успішно працюють над завданням.
- ___ Група має труднощі із завданням.

Спілкування мовою навчання

- ___ Група спілкується українською мовою.
- ___ Група намагається спілкуватися українською мовою.
- ___ Група спілкується переважно англійською мовою.

Розуміння завдання

- ___ Група добре розуміє завдання.
- ___ У групі виникають труднощі із розумінням завдання.

Виконання завдання

- ___ Група виконує завдання завчасно.
- ___ Група виконує завдання згідно із розкладом.
- ___ Група відстає з виконанням завдання.

Зауваження:

Додаток Е

Радіо п'єси.
Збірка текстів

ДОДАТОК Е

РАДІО П'ЕСИ

Збірка текстів

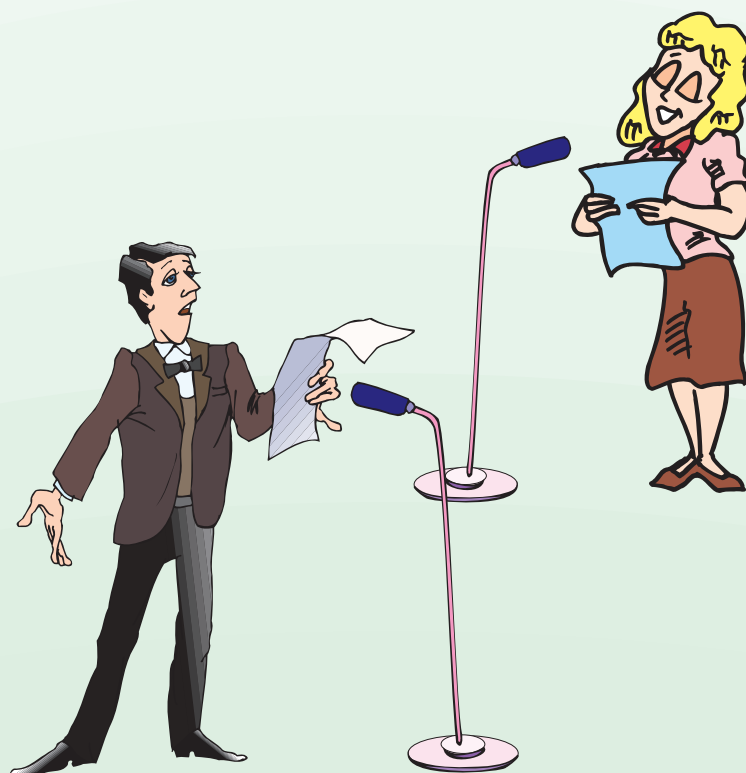
RADIO PLAYS

A Reader

Уклали

Маркіяна Цинцар-Грищук

Дарія Порохівник

© 2012 Міністерство освіти Альберти. Усі права застережені.

Подяка спонсорам

*Висловлюємо щирю подяку за підтримку нашим спонсорам,
які уможливили Інтернет-видання серії «Будьмо»:*

Альбертській фундації сприяння українській освіті
Українсько-канадській фундації ім. Тараса Шевченка

Спонсор розроблення серії «Будьмо»:

Міністерство освіти Альберти

Робоча група

Керівник проекту від Канадсько-української фундації	Анна Биско
Нагляд від Канадсько-української фундації	д. Роман Петришин
Нагляд від Міністерства освіти Альберти	Іван Соколовський, Ксеня Бубель
Відповідальний редактор	Маруся Петришин
Асистент відповідального редактора	Галина Клід
Редактор	д. Віталій Шиян
Науково-педагогічний рецензент	д. Віталій Шиян
Дизайн та художнє оформлення	Галина Клід, Марко Мальований
Коректор	д. Віталій Шиян, Катерина Танчин

Робоча група розроблення веб-сайту

Концептуальний дизайн	Маруся Петришин, Ким Робінсон, Наталя Лубченко, Шон Бле Скиннер, Марко Мальований
Розробник веб-сайту	Шон Бле Скиннер, Марко Мальований

Every reasonable effort has been made to trace ownership of copyright materials. Information enabling the publisher to rectify any reference or credit in future printings will be welcomed.

Видавництво намагалося відшукати власників авторських прав кожного твору в цій збірці й буде вдячне за інформацію, зауваження та поправки.

Pilot edition published 1986.
Printed in Canada.

©2003 the Crown in Right of Alberta, as represented
by the Minister of Learning, Alberta Learning,
44 Capitol Boulevard, Edmonton, Alberta, Canada T5J 3S7

Every reasonable effort has been made to trace ownership of copyright materials. Information enabling the publisher to rectify any reference or credit in future printings will be welcomed.

All rights reserved.

Видавництво складає щиру подяку таким установам та особам за дозвіл на адаптацію й перевидання творів у цій збірці:

.....
У збірці також перевидано в адаптованому вигляді такі твори:

.....
Видавництво намагалося відшукати власників авторських прав кожного твору в цій збірці й буде вдячне за інформації, зауваження та поправки, які просить надсилати на подану нижче адресу.

Головними користувачами цього видання
будуть:

The primary intended audience for this
publication is:

Адміністратори	Administrators
Радники	Counsellors
Загальна публіка	General Audience
Шкільні батьківські ради	Parent School Councils
Батьки	Parents
Учні ✓	Students
Учителі	Teachers

Pilot edition published 1986.
Printed in Canada.

Alberta Learning
Learning and Teaching Resources Branch
44 Capitol Boulevard
Edmonton, AB Canada T5J 3S7
Phone. 780-427-2984; Fax. 780-422-0576
Internet. <http://ednet.edc.gov.ab.ca>

Alberta Learning Cataloguing in Publication Data

Alberta. Alberta Learning. Learning and Teaching Resources Branch.
Radio Piesy . zbirka tekstiv = Radio Plays . a reader.

Compiled by Daria Porochiwnyk... [et al].
ISBN 0-

1. Ukrainian language – Study and teaching – Alberta. 2. Language and languages – Study and teaching – Alberta – Bilingual method. I. Porochiwnyk, Daria. II. Title. Radio Plays. a reader. IV. Series.

PG 2003

Видання випущено на замовлення
Відділу мовних програм при Міністерстві освіти Альберти.

Публікація матеріалів для 11-ї класи,
як частини Програми навчання української мови «Коляж»,
була здійснена за фінансовою допомогою

Методичного кабінету української мови
при **Канадському інституті українських студій,**
Альбертський університет,

i

Клубу українських професіоналів і підприємців Едмонтону.

The development of the Collage Ukrainian Language Development Series was
sponsored by the

Language Services Branch of Alberta Learning.

The publication of the Grade 11 level of the
Ukrainian Language Development Series
was made possible by the financial support of the

Ukrainian Language Education Centre,
Canadian Institute of Ukrainian Studies,
University of Alberta,

and the

Ukrainian Professional and Business Club of Edmonton.

ЗМІСТ

1. Пригода з мільйоном долярів	E6
2. Почуття гумору	E29
3. Тітонька	E36
4. До чого бик звик	E45
5. Мій син — принц (неохочий молодий)	E56

Примітка. Вчителі 11-го рівня використовують тільки п'єси та глосарії, і не звертають уваги на мовні вправи.

ПРИГОДА З МІЛЬЙОНОМ ДОЛЯРІВ

Дійові особи:

Петро Федорик — фермер

Ганка Федорик — дружина Петра

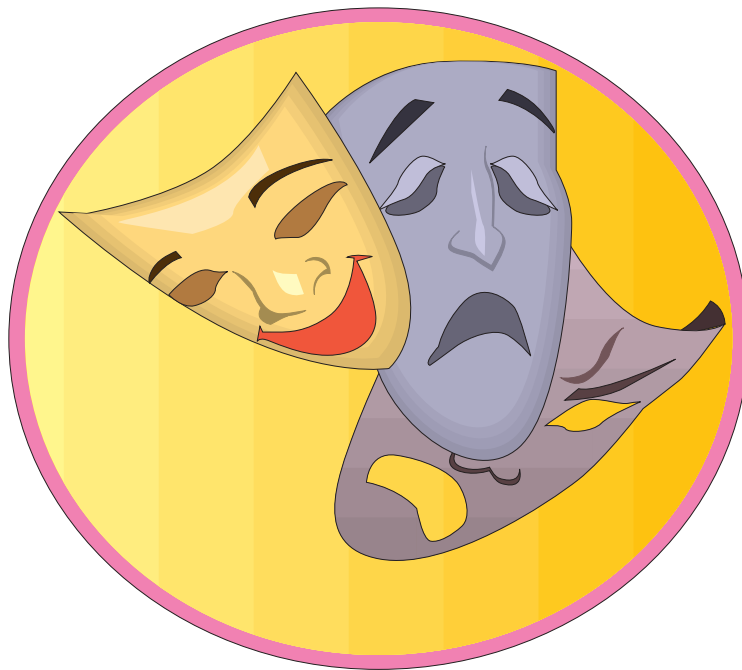
Ромко Федорик — вісімнадцятилітній син

Христя Федорик — шістнадцятилітня донька

Ведучий новин

Василь Стефків — журналіст з «Українських вістей»

Оповідач

СЦЕНА ПЕРША

Музика...

ОПОВІДАЧ.

Усі ми чи не раз думали, які б ми були щасливі, якщо б ми виграли мільйон доларів. Усі ми, напевно, також собі уявляли, що б ми з тим мільйоном доларів зробили — що б купили, з ким би поділилися, куди б поїхали... які б ми були щасливі, веселі, безтурботні...

Але чи це справді було б так? Ось розповідь для роздуму...

Галас, крик.

ОПОВІДАЧ.

Прокинувшись від галасу, Петро Федорик бачить біля себе всіх членів своєї родини. Дружина Ганка, вісімнадцятилітній син Ромко та шістнадцятилітня донька Христя оточили його. Вони схвильовано намагаються пояснити йому щось, чого він ніяк не може зрозуміти — може тому, що він ще цілком не прокинувся. У простягненій до нього руці донька тримає якийсь папірець.

ЧОЛОВІК *(пробуджуючись, позіхає й збентежено питає).*

Що сталося?

ЖІНКА *(зворушено).*

Та ж Петре, ти...

ДОНЬКА *(перебиває, нетерпеливо й з радістю).*

Тату, дивись, що прийшло! Ти виграв! Ми...

СИН *(перебиває).*

Ми мільйонери!

ЧОЛОВІК *(роззублено)*.

Що? Не плетіть дурниць! Що я там виграв...

(позіхає)

Людині спокою не дадуть...

ЖІНКА *(перебиває)*.

В лотерії, Петре, в лотерії!

ЧОЛОВІК.

Що ви говорите? Я не купував жодного лотерейного квитка, ще може...

(ЗАДУМАНО)

Ет, уже не пригадую...

ДОНЬКА.

Але ж тату, ось написано...

(швидко читає)

Мільйоннодолярова лотерія.

Шановний пане Петре Федорик! Вітаємо...

СИН *(перебиває)*.

Ти вгадав числа! Ми багаті!

ЖІНКА *(зворушено)*.

Йой, я не вірю! Петре... Йой!

ЧОЛОВІК *(нетерпеливо)*.

Де? Що? Сам не вірю. Покажи, ну!

Щось ви не зрозуміли... Жартуєте.

СИН.

Вітаю, тату! Купіть мені авто «Порше».

ДОНЬКА.

Ні, мені! Я хочу маленьке, таке червоне, як у «Magnum P.I.».

І комп'ютер, і новий одяг, і хутро...

СИН.

Хутра тобі не треба — ані тут, на фермі, ані на Гаваях.

Віллу... Вітрильний човен...

ДОНЬКА.

Їдьмо до Голлівуда.. Купім гарну хату над океаном...

Можемо жити в сусідстві з кіноартистами... Будемо мати басейн... шофера...

ЖІНКА.

Тихо, діти! Тато ще читає... Може, й досі не вірить.

Ш-ш-ш!

Син і донька продовжують сперечатися про те, що слід зробити з грішми, не чуючи мами.

ЧОЛОВІК *(говорить, немов навколо себе нічого не чує)*.

Ні! Це занадто неймовірно, щоб бути правдою! Як це так, щоб людина ні з сього ні з того стала мільйонером — та ще й людина, яка ніколи в житті нічого не одержувала задурно, ніколи нічогісінько не виграла...

Е-е-е, ні! Пожартувати з мене не вдасться!

(регочеться).

ЖІНКА *(з тривогою в голосі)*.

Петре, Петре — схаменися!

ЖІНКА *(до дітей)*.

Ш-ш-ш! Тато ще не вірить — може дістати серцевий напад, а я — нервовий розстрій!

ЖІНКА *(з підвищеним голосом)*.

Хто тоді зголоситься за грішми? Ой-йой-йой

Тиша.

ЖІНКА *(лагідно до чоловіка)*.

Петрусю, у правду треба вірити. Ти — мільйонер. Ми багаті. Розумієш?

ЧОЛОВІК *(радісно)*.

Я... я багатий! Я мільйонер! Я, Петро Федорик, мільйонер!

СИН.

Увімкнімо телевизор. Ось зараз передають новини.

Чути, як умикають телевизор.

ВЕДУЧИЙ НОВИН *(серйозним, низьким голосом)*.

А тепер — новини про лютерію...

Щойно оголосили, що цього тижня мільйон долярів виграв квиток льотерії з цифрами 7 2 4 9 6 7 8 5. Власника квитка з цими числами вже повідомили поштою. Поки що власник не з'явився по свій виграш. Здається, що щасливий льотерейний квиток був куплений в Альберті. Той, хто виграв, мусить сьогодні до півночі зателефонувати до «Мільйоннодолярової льотерії». Число телефону — 321-1234. Якщо ніхто не зателефонує, виберуть інше число. А тепер — слово від нашого спонсора...

Чути, як вимикають телевізор.

ЧОЛОВІК *(схвильовано)*.

Гей! Це я — моє число! Дідько б тебе взяв! Де той квиток?

ДОНЬКА.

Тату, вже телефонуй!

ЖІНКА.

Петре, ось число телефону: 321-1234.

СИН.

Виграшний квиток! Треба знайти квиток!

Чути, як усі бігають по хаті, шукають по шухлядах, шелестять паперами.

ОПОВІДАЧ.

Ось тут Петро Федорик усвідомив, що виграш — це реальність. Кругом нього бігала його родина, охоплена панікою, шукаючи виграшний білет. Вкрай схвильований він сів на канапу, намагаючись осмислити те, що він щойно почув. Петро не міг зібрати разом усіх думок, почував, що роздвоюється. Поруч справжнього й такого знайомого йому самого себе з'явився якийсь інший, невідомий йому він — мільйонер, з цілком відмінними від нього поглядами на життя, з інакшими вимогами. Цей новий Петро-мільйонер змушував його відчувати, що віднині він вступає в цілком нову фазу свого життя. І від того, що він не був до неї аж ніяк підготований, йому зробилося лячно.

ЖІНКА *(радісно)*.

Ось тут, Петре! У шухляді в бюрці, з твоїми формами

податкової звітності!

ЧОЛОВІК (*задумавшись, зажурено*).

Ой, щоб бодай не стягнули з мене прибутковий податок!

СИН.

Ні, та ж, тату, — це не заробіток, а... дарунок — виграш!

ДОНЬКА.

Так, так, це правда...

ЖІНКА (*нетерпляче*).

Ну, квиток маєш, угадав число! Телефонуй уже, будь ласка, поки мені терпець не урветься! Не можу більше чекати! Йой!

ЧОЛОВІК (*спокійно*).

Жінко, жінко... Ти, Ганю, мусиш утихомиритися.

Вогню нема. Хата не горить. Час є.

СИН.

Тату, прошу телефонувати вже! Ніхто з нас не зможе витримати. Тоді будеш мати з нами спокій.

ЖІНКА (*до дітей*).

Ваш тато завжди спокійний. Що, забули? Шкода, що ми всі такі не можемо бути.

ДОНЬКА.

Тату, телефонуй! Телефонуй! Треба упевнитися.

ЧОЛОВІК.

Ну.

Чути, як тато набирає число телефону й прочищує горло.

ЧОЛОВІК.

Алло? Мільйоннодоларова л'ютерія? Це Петро Федорик зі Смокі Лейку. Я маю квиток, на якому вказані всі числа.

Так. Ага... Ага... 72496785. Добре... Так. Завтра... Розумію... Дякую... До побачення!

Чути, як кладе слухавку.

ЖІНКА.

Ну, Петре? Що сказали?

СИН.

Овва! Гроші! Гроші!

ДОНЬКА.

Голлівуд! Продаємо ферму! Побачимо всіх кіноартистів!

ЖІНКА *(не звертаючи уваги на дітей)*.

Ну, Петре? Петре?

ЧОЛОВІК.

Ганко — це ми — мільйонери! Нема нам більше про що журитися!

ЖІНКА.

Йой! Не вірю! Ще раз повтори!

ЧОЛОВІК.

Ми... мільйонери!

ЖІНКА.

Діти — чули, що тато каже? Мільйонери!

Христю, Ромку — треба написати, що ми повинні зробити з грішми...

Може треба продати ферму. Ні... жаль — гарна ферма...

ЧОЛОВІК.

Чекайте, чекайте! Грошей ще в нас фактично немає!

Аж завтра будуть гроші.

СИН.

Так, тату, але пляни вже можна робити. Треба приготуватися.

ДОНЬКА.

Так... пляни мусять бути. Передусім, я думаю, що мама мусить покинути працю.

СИН.

Я згоджуюся. Дружині мільйонера не випадає працювати — особливо в страховій компанії.

ЖІНКА *(заскочено)*.

Що? Але... але... це моя праця. Я вже там 15 років працюю.

ДОНЬКА *(не слухаючи маминих слів)*.

Так, це правда. Це проста робота для жінки багача. Жінки

інших мільйонерів не працюють. Не випадає.

СИН.

Може пізніше... громадська праця.

ЧОЛОВІК.

Гмм... добродійна діяльність, може, або допомога при церкві. Можеш обійняти почесну посаду. Ганка Федорик — громадська діячка.

ЖІНКА.

О, ні! Та де. Де б я могла це робити. Не жартуйте з мене.

ДОНЬКА.

Мамо, будеш у жіночих журналах. Усі будуть до тебе звертатися.

ЧОЛОВІК *(упевнено)*.

Вирішено! Мама на роботу не піде, уже досить напрацювалася. Ганю, я ніколи не хотів, щоб ти працювала. але обставини були такі...

СИН.

Ну, добре, а тепер тато. Продаємо ферму чи ні?

ДОНЬКА.

Мільйонер не може бути простим фермером — годувати худобу.

ЧОЛОВІК.

Чи ви з глузду з'їхали? Ферма — це моє життя. Я тут народився.

(з образою, схвильовано)

Фермери — це добрі і чесні люди, що тяжко працюють. Якби не ця ферма, ця земля...

СИН.

Ні, тату. Ти не зрозумів.

ДОНЬКА.

Цього ми не казали. Тільки, що...

ЖІНКА.

Може, не продавати ферму. Петре, ти дітей не зрозумів.

Вони лише журяться, що тобі, мільйонеріві, не випадає самому обробляти землю...

СИН.

А що, тату, будеш далі так тяжко фізично працювати?

ЖІНКА.

Можна найняти робітників, а ти, Петре, будеш собі ними розпоряджатися...

ДОНЬКА.

Або можемо жити в Голлівуді. Стану кінозіркою.

Я читала...

СИН *(перебиває)*.

Ти з твоїм Голлівудом! Як продавати ферму — то на Гаваї... «Порше»... вілла... сонце... океан... дівчата...

ЖІНКА.

Ага, ще татові вашому, старому, дівчат треба!

СИН.

Не для тата, а для мене!

ДОНЬКА.

Ну, куди ідемо? До Голлівуда?

СИН.

На Гаваї!

ЧОЛОВІК.

Тихо! Нікуди покищо! Я ферми не продаю й кінець! Може збудую нову хату.

Чути дверний дзвінок.

ЖІНКА.

Христю, піди подивися, хто там прийшов.

СИН.

Ну, тату, що? Гаваї?

ЖІНКА.

Мовчи, ну! Гаваїв з дівчатами не буде! Ти замолодий.

Треба школу скінчити.

ОПОВІДАЧ.

Христя пішла відчинити двері.

Чути, як двері відчиняються... голоси... двері зачиняються.

ЧОЛОВІК.

Ш-ш-ш...

ЧОЛОВІК *(кличе)*.

Христю, хто там?

ДОНЬКА *(кричить)*.

Кореспондент з «Українських вістей»!

ЧОЛОВІК *(здивовано)*.

Кореспондент? А що він тут хоче в нас? Гмм... Дивно!

ЖІНКА.

Невже ж знає про лютерію?

СИН.

Тату, будеш славний! Знімок у газеті!

Чути, як голоси наближаються.

ОПОВІДАЧ.

Донька приводить до вітальні якогось незнайомого чоловіка-журналіста.

ЖУРНАЛІСТ.

Добрий вечір! Я журналіст — Василь Стефків з «Українських вістей». Гратулюю вам, пане Федорик.

Вітаю Вас з виграшем. Я попрошу у Вас інтерв'ю, якщо можна, і фотографію.

ЧОЛОВІК *(заскочено)*.

Та... та... добре...

ЖІНКА *(гостинно)*.

Прошу сідати, пане Стефків. Може, кави?

Ми недавно повечеряли.

СИН.

Бачиш, тату!

ДОНЬКА.

Ш-ш-ш, Ромку!

ЖУРНАЛІСТ.

Так, дякую, я ніколи від кави не відмовляюсь.

ОПОВІДАЧ.

Ганка Федорик відходить, щоб зварити кави.

Чути звуки з кухні... пускає воду.

ЖУРНАЛІСТ *(дуже професійно)*.

Ну, пане Федорик, розкажіть, яка була ваша перша реакція, коли довідалися, що ви мали виграшний квиток.

ЧОЛОВІК *(повільно)*.

Я... я... просто не вірив. Спав, мене збудили.

Думав, що це з мене жартують — діти, жінка.

ОПОВІДАЧ.

Повертається Ганка з кавою й перебиває всім розмову, незважаючи на те, що її чоловік говорить.

ЖІНКА *(до журналіста)*.

Ось ваша кава...

Петро не вірив. Нам усім було тяжко повірити.

СИН.

Але ми раді — веселі!

ДОНЬКА.

Почуваємося дуже щасливі.

ЧОЛОВІК.

Це ж мій перший раз, що я коли-небудь щось виграв.
Перший раз. Ось ні з сього, ні з того я мільйонер! Диво!

ЖУРНАЛІСТ.

Можу собі уявити. Всі про це мріють. Тому про це цікаво читати.

А маєте вже якісь пляни, що з цими грішми зробите?

ЧОЛОВІК.

Грошей ми ще не маємо. Трохи завчасно робити конкретні пляни. Треба буде перше борги сплатити. Життя тепер тяжке, погана економіка. Дещо треба буде тут полагодити, купити нову машинерію. Може, здалось би дати гроші на будову нової церкви.

ЖУРНАЛІСТ.

Тяжко знайти щирих людей. Мало хто має і гроші, і добре серце.

ДОНЬКА.

Так, усім тепер грошей треба. Хотіли б ми поділитися з тими, що бідують, але в нас тільки мільйон доларів.

ЖУРНАЛІСТ.

Можна тепер Вас сфотографувати — цілу родину? Присуньтеся ближче. Пане Федорику, покажіть виграшний квиток. Усміхніться. Добре.

ОПОВІДАЧ.

Виходячи з хати, журналіст спитав, чи Федорики вже повідомили поліцію про їхній виграш.

ЖІНКА (*тремтячим голосом*).

А що таке, пане Стефківе? Хіба цей наш виграш нелегальний? Порушує закони?

ОПОВІДАЧ.

О, ні, журналіст мав на увазі щось зовсім інше. І пояснив, що тих, хто виграє стільки грошей, часто турбують небажані люди та організації, включно з викраданням членів родини, щоб потім вимагати за них викуп.

ЖУРНАЛІСТ.

Але я не думаю, що вам таке трапиться.

СЦЕНА ДРУГА

ОПОВІДАЧ.

Та запевнення журналіста, що все буде гаразд, все-таки не допомогло. Ганка Федорик так перелякалася, що аж налякала цілу свою родину. Врешті не було ради. Треба було повідомити поліцію, щоб стерегли хату.

Того ж самого вечора відвідали Федориків представники телеканалів та ще двох додаткових місцевих газет. Зважаючи на пізню годину, Федорики були змушені відкласти своє дальше плянування на наступний день. Тим часом родина вирішила, що, поки вирішиться доля фарми, Петро Федорик залишить роботу своїм робітникам, а згодом найме собі ще більше людей до праці.

Уранці діти, як і завжди, пішли до школи — проти цього ніхто не заперечував, бо ж усім відомо, що діти мільйонерів також учаться.

Перш ніж іти спати, Ганка Федорик кілька разів перевіряла, чи добре позамикані вікна й двері. Спала вона неспокійно й кілька разів протягом ночі будила свого чоловіка Петра. Бідний Петро через жінчині домагання мусів ходити перевіряти кімнати дітей, бо їй усе причувалися то стукіт, то шарудіння.

Ледве діти пішли до школи, як Петро Федорик з дружиною сіли продовжувати плянування. Списують свої думки — що їм особисто важливе й потрібне. Щойно встигла Ганка Федорик записати про зміни хати й меблів, а Петро Федорик — про зміну трактора й авта (саме в такій послідовності) — як задзвонив телефон.

Чути, як дзвонить телефон. Петро Федорик підносить слухавку.

ЧОЛОВІК.

Алло. Так, це Петро Федорик. Ага, ага. А чому ви, пане керівнику, до мене телефонуєте? Я не розумію. У чому я вам можу допомогти? Хіба я розуміюся на країнах, що розвиваються? О, ви читали про наш виграш у газеті. Ага, і зрозуміли, що ми хочемо допомогти. О, дуже дивно. Гмм... Та ми ще, властиво, не маємо грошей. Гмм... Ні. До побачення.

Чути, як Петро поклав слухавку.

ЖІНКА (*нетерпеливо*).

Ну, Петре, а хто то був? Що хотіли?

ЧОЛОВІК.

Що хотіли? Читали про наш виграш і от хотіли, щоб ми їм подарували гроші. Гроші для країн, що розвиваються.

ЖІНКА.

Ну, і що ти їм сказав? Дамо?

ЧОЛОВІК.

Як то, дамо? Що, ми гроші вже маємо? Будемо всім так гроші роздавати? Не маємо бідних тут, у своїй власній Канаді? Ці гроші не вирости на дереві, Ганко!

ЖІНКА.

Не нервуйся, Петре. Я лише думала, що якщо комусь дуже потрібно, а ми такі багаті...

ЧОЛОВІК (*уперто*).

Багаті чи не багаті, а я чужинцям своїх виграних грошей не буду віддавати!

Чути, як телефон дзвонить.

ОПОВІДАЧ.

Цього разу Ганка біжить до телефону. Поправляє своє волосся, усміхається й підносить слухавку.

ЖІНКА (*високим голосом*).

Галло. Так, це родина Федориків. Ага. О! Чули, що ми виграли мільйон долярів. Ха, ха, ха, ха! Так, це правда. Так, почуваетося дуже щасливими. Так. Так, о так. Так. Правда. Так, я поговорю з чоловіком. Ага. Так, я вважаю, що це добра ціль. Ага, я певна, що чоловік погодиться. Так. Філярмонії потрібно грошей. Дякую. Я вам ще зателефоную. До побачення!

Чути, як Ганка поклатала слухавку.

ЧОЛОВІК.

Ну, Ганко, хто то був? Уже віддала весь наш маєток?

ЖІНКА (*оправдуючись*).

Та де! Я... я тільки сказала, що ти, напевно, погодишся пожертвувати малу суму на Філярмонію. Ти так музику любиш.

ОПОВІДАЧ.

І так минув їхній день. Продовжувати плянування їм не довелося, бо майже цілий день Федорики або приймали гостей, або відповідали на телефонні привітання від родини, друзів та знайомих. Також телефонували представники різноманітних організацій, щоб Федорики пожертвували трохи грошей на всякі добрі цілі.

Зрозуміло, одним відмовляли, а іншим погоджувалися дати жертву. Дали і на церкву значну суму, і на оперу, і на балет, і на організації української молоді, і на Українську енциклопедію, і на Канадський інститут українських студій, і на «рака», і на «серце», і на «цукровий діабет», і на інші добрі цілі.

Прийшли діти зі школи й розповіли батькам, як то інші учні говорили, що їхня родина хоче всім бідним допомогти.

ЖІНКА.

Як то всім хочемо допомогти? Та, певно, таким, що потребують.

РОМКО.

Ні, мамо! Усі наші приятелі казали, що ми хочемо поділитися грішми з усіма, що бідують. Так було написано в газеті...

ХРИСТЯ (*перебиває*).

Тату, як вони це можуть казати? Звідки вони це собі вигадали?

ЧОЛОВІК.

Що ви плетете дурниці? Я вас зовсім не розумію.

РОМКО.

Та це не дурниці — ось газета. Ось написано. Я Христі казав, а вона мене не хотіла слухати.

ОПОВІДАЧ.

Усі глянули в газету, і ось там, на першій сторінці, перед їхніми очима була їхня фотографія й стаття... Стаття, що зробила з них філантропів — тих, що всі гроші віддають на добрі цілі. І лише тепер усе стало їм ясно й зрозуміло.

ЖІНКА *(схвильовано)*.

Ой, ой-ой! Та, що то буде?

ЧОЛОВІК *(зажурено)*.

Тепер я все розумію. То це інша річ. Мусимо їм вияснити справу, бо нам спокою не дадуть з тими телефонами. Як родина наша почує, то буде неприємно, що ми всім гроші роздаємо, а їм — нічого.

СЦЕНА ТРЕТЯ

ОПОВІДАЧ.

Але на цьому не скінчилося. Телефон не переставав дзвонити. Найняли господиню, щоб приймала гостей і перевіряла, кого впустити, а кого ні. Кінець кінцем змінили число телефону на приватне число. А коли поклали мільйон до банку, то Федориків почали відвідувати й запрошувати до співпраці різні фінансові компанії, фірми купівлі й продажу нерухомого майна, адвокати та інші шановані в суспільстві товариства й особи. Довідавшись, що мільйон долярів, якщо його віддати в добрі руки, може приносити чималий прибуток, Петро Федорик з жінкою вирішили подорожувати. Але, зважаючи на те, що діти мусіли закінчити шкільний рік, відклали подорож на літо.

За той час Федорики збудували нову хату, найняли робітників, щоб доглядали ферму, купили нові меблі, авто для себе й для дітей, накидку з хутра норки для Ганки, нові комп'ютери. Також найняли більше домашніх працівників і садівника. Надійшло літо, й ціла родина вирушила в тримісячну подорож по світу. Повернувшись додому, до безтурботного свого життя, Федорики не знали, що із собою робити. Усі їхні погляди на життя, усі їхні вартості якось раптово змінилися. З'явилися всякі непередбачені більші й менші проблеми.

ЖІНКА *(задумано)*.

Знаєш, Петре, у нас життя змінилося.

ЧОЛОВІК.

Та певно, що змінилося — ми мільйонери, можемо тепер собі все дозволити, все, що бажаємо, можемо робити.

ЖІНКА.

Та не все. Чомусь життя якось змінилося... і... і не дуже веселе.

ЧОЛОВІК.

Як то не веселе? Маємо мільйон долярів — ні, більше, бо прибавились проценти в банку, а тобі вже життя не миле? Гмм.

ЖІНКА.

Наші знайомі вже нас не запрошують до себе так часто, хіба, може, тільки тоді, коли хочуть нами похвалитися — що мають мільйонерів за приятелів. Знаєш, Петре, я навіть чула, що хтось із наших знайомих казав, що ми хвалимося своїми мільйонами, коли приймаємо гостей. Але, якщо скромно приймаємо, то кажуть, що ми скупі. Уже не знаю, що робити.

ЧОЛОВІК.

Але знаєш, Ганко, усім не можемо догодити. Це виявляє, хто є справжнім приятелем, а хто ні.

ЖІНКА.

То значить, що в нас приятелів немає?

ОПОВІДАЧ.

Позбулися Федорики друзів, а лишилися зі своїми грішми. Тепер, коли все неначе стало таким доступним для них, Петро з дружиною відчули, що їм постійно чогось бракує, чогось такого, чого вони не могли купити за всі їхні гроші. Через цей мільйон й характери дітей почали змінюватися.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

ЧОЛОВІК.

Ганю, що будемо сьогодні робити? Діти в школі.

ЖІНКА *(перебиває)*.

Та де діти в школі! Ромко спить, а Христя щось воркоче, що їй краще було б жити самій, у власному помешканні, щоб мала більше приватности. То вона там, нагорі, у спальні, пакує свої манатки, вибирається з хати. Я тобі казала, що мусиш звертати більше уваги на дітей. Наші діти пропадають!

ЧОЛОВІК *(не розуміючи)*.

Що ти говориш, Ганко? Як так? Відколи вони перестали ходити до школи?

ЖІНКА.

Якщо б ти не волочився по банках з тими дурними грішми, то знав би. Ромко вже тиждень не був у школі, а Христя от нині день пропустила.

ЧОЛОВІК *(кличе)*.

Христю, Ромку, ходіть сюди! Ром-ку! Сюди, негайно!

(воркоче)

То я так тяжко напрацювався, а вони легковажать? Не може бути!

Чути кроки.

РОМКО *(позіхає)*.

Тату, що ти хочеш? Чому кричиш? Мені так добре спалося. Учора був на забаві.

ХРИСТЯ.

Що, тату. Що ти так кричиш? Що сталося?

ЧОЛОВІК *(сердито)*.

Що сталося? Чому ви не в школі? Як так? По забавах сидите до ранку, цілий день спите, до школи не ходите.

РОМКО.

Але ж, тату, нам фаху не треба. Маємо гроші. Треба трохи пожити.

ХРИСТЯ.

То я через це й з хати йду! Ви дуже втручаєтеся в наше життя.

ЧОЛОВІК.

То ми для вас уже не годимося? Втручаємося у ваше життя? Та ж ми ваші батьки!

ЖІНКА.

Христю, як ти до тата говориш? Йой-йой-йой! До чого світ дійшов?

РОМКО.

Слухайте, школа нічого нам не дасть. Працювати нам не потрібно. Ми — мільйонери.

ХРИСТЯ.

Діти інших мільйонерів роблять собі, що хочуть. Я читала...

ЧОЛОВІК *(підвищуючи голос)*.

Ти читала? Ти читала? Інші діти? Ви не інші діти. Ви наші діти й будете робити так, як ми кажемо. Чуєте?

ХРИСТЯ.

Кінець! Я тут більше не буду жити! Буду робити, що хочу!

ЖІНКА.

Ой-ой-ой! Петре, зроби щось!

ЧОЛОВІК.

Кінець справи! Я спортивні авта від вас забираю, більше грошей вам не дам. Я не буду годувати ледарів.

ЖІНКА.

Ви чули тата. Зараз же збирайтеся до школи!

СЦЕНА П'ЯТА

ОПОВІДАЧ.

Якийсь час родина жила в спокої. Діти не пропускали більше школи, але й не вчилися так, як колись. Не мали чомусь охоти. Одного дня, коли Петро й Ганка дивилися телебачення, а діти причепурювалися й знову збиралися на забаву, почалася така розмова...

Чути телепрограму.

ЧОЛОВІК.

Ганю, знаєш, я от думаю про щастя. Що тобі бажалось би мати для того, щоб ти почувалася щасливішою?

ОПОВІДАЧ.

Ганка Федорик нічого не відповіла, схилила голову на руки й задумалась. Це було дуже дивно. Раніше на такі запитання вона реагувала інакше, мала всілякі бажання. Вона завжди любила плянувати. За якийсь час Ганка глянула на Петра своїми наповненими сумом очима й промовила.

ЖІНКА.

Наше давнє життя.

ЧОЛОВІК *(здивовано)*.

Ти маєш на увазі те життя, яке ми мали перед нашим виграшем?

ЖІНКА *(тихенько, заплакано)*.

Так.

ОПОВІДАЧ.

І по її обличчі покотилися дві великі сльозини.

ЖІНКА.

Мільйон долярів не приніс нам щастя. Навпаки, він відібрав у нас і те задоволення, яке ми мали від наших, можливо й маленьких, досягнень. Ці досягнення були важливими для нас, бо вони були осягнуті завдяки нашим здібностям і зусиллям. Тепер, якщо ми щось робимо, то люди кажуть, що це через наш виграш, через той мільйон долярів... І діти змінилися... і... і ми змінилися. Граємо одне одному на нервах, сваримося...

(плаче)

ОПОВІДАЧ.

Петро Федорик задумався. За кілька хвилин пішов за папером і олівцем.

ЖІНКА.

Що ти робиш?

ЧОЛОВІК.

Будемо плянувати. Ми вже так давно нічого не плянували.

ОПОВІДАЧ.

На папері Петро Федорик вираховував, скільки в них залишилося грошей з виграшу. Пішов до телефону й підняв слухавку.

Чути, як Петро набирає число телефону.

ЧОЛОВІК.

Алло! Слава Ісусу Христу, отче. Вас турбує Петро Федорик. Я телефоную в справі грошової жертви на будівлю нової церкви. Хочу пожертвувати два й пів мільйони долярів. Так, отче, я розумію, що це велика сума грошей. Так. Ага. Прошу дуже. Добре, до побачення.

Чути, як кладе слухавку.

ОПОВІДАЧ.

У Петра була велика усмішка на устах, і жінка теж усміхнулася. Очі в неї були великі, здивовані.

ЖІНКА *(з радістю)*.

Ромку, Христю, ходіть сюди. Тато має вам щось сказати!

Чути кроки.

ЧОЛОВІК.

Слухайте, діти. Я віддав усі гроші на церкву!

РОМКО.

Що? Мамо, чи тато хворий?

ХРИСТЯ.

Тату, не жартуй!

ЖІНКА.

Ні, діти. Тато не жартує. І все гаразд із його здоров'ям. У нас чомусь дуже життя змінилося й ми змінилися. Це через гроші. Тепер мусимо призвичаїтися до нового, тобто, властиво, старого стилю життя. Побачите, будемо всі веселіші й щасливіші.

ПОЧУТТЯ ГУМОРУ

Дійові особи:

Антін Костюк — робітник

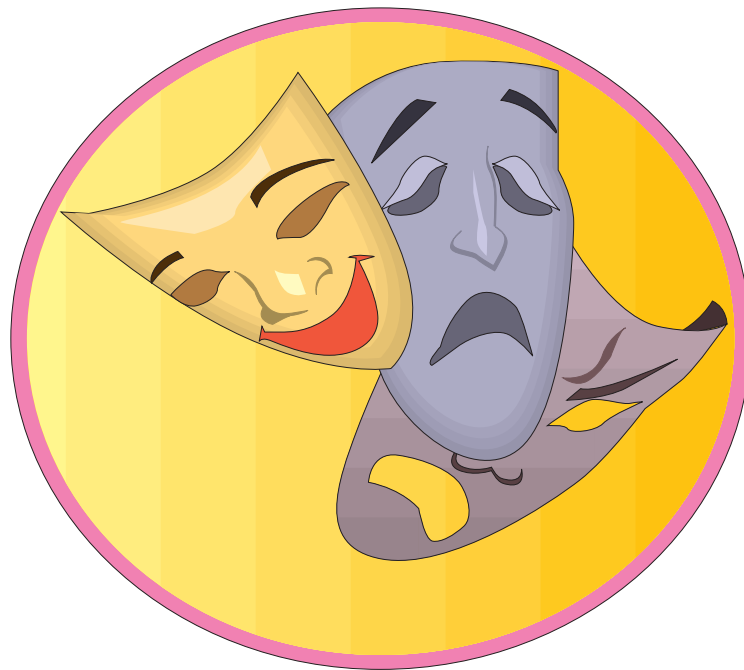
Ігор Кіндрат — начальник

Секретарка

Робітник 1

Робітник 2

Оповідач

СЦЕНА ПЕРША

ОПОВІДАЧ.

Уранці 1-го квітня Антін Костюк телефонує своєму начальникові.

Чути, як хтось набирає число телефону. Дзвонить телефон. Хтось підймає слухавку на другому кінці.

ІГОР КІНДРАТ *(низьким, заспанним голосом)*.

Алло.

АНТІН *(прочищує горло)*.

Алло! З вами говорить Антін Костюк. Зламав я ногу, пішки йти не можу. Пришліть авто.

ІГОР КІНДРАТ.

Авто попсоване, не працює.

АНТІН *(нахабно й водночас грайливо)*.

То замовте таксі.

ОПОВІДАЧ.

Антін Костюк уважав, що Ігор Кіндрат сприйме його витівку за жарт.

ІГОР КІНДРАТ *(серйозно)*.

Гаразд, чекайте.

Чути, як хтось поклав слухавку; телефон короткими гудками сповістив, що розмову закінчено.

ОПОВІДАЧ.

Відвезло таксі Антона Костюка на роботу. Сказав він таксистові, що компанія сплатить рахунок.

Стукає Антін у двері до кабінету начальника.

СЕКРЕТАРКА *(гугнявим голосом)*.

Заходьте!

АНТІН.

Начальник уже є?

СЕКРЕТАРКА *(перестає набирати на комп'ютері, здивовано).*

А де палиці? Пан Кіндрат казав, що Ви ногу зламали.

АНТІН *(сміючись).*

Витівка! Нині 1-го квітня! Ха, ха, ха!

СЕКРЕТАРКА *(сміючись).*

Ха, ха, ха! Добрий жарт! Гумору нам тут треба! Ой, не можу собі уявити, як він зреагує... виразу його обличчя!

Постукайте в двері. Він на Вас чекає.

Стукає.

ІГОР КІНДРАТ *(глибоким голосом).*

Заходьте!

АНТІН *(жартівливо, з ноткою гумору у голосі).*

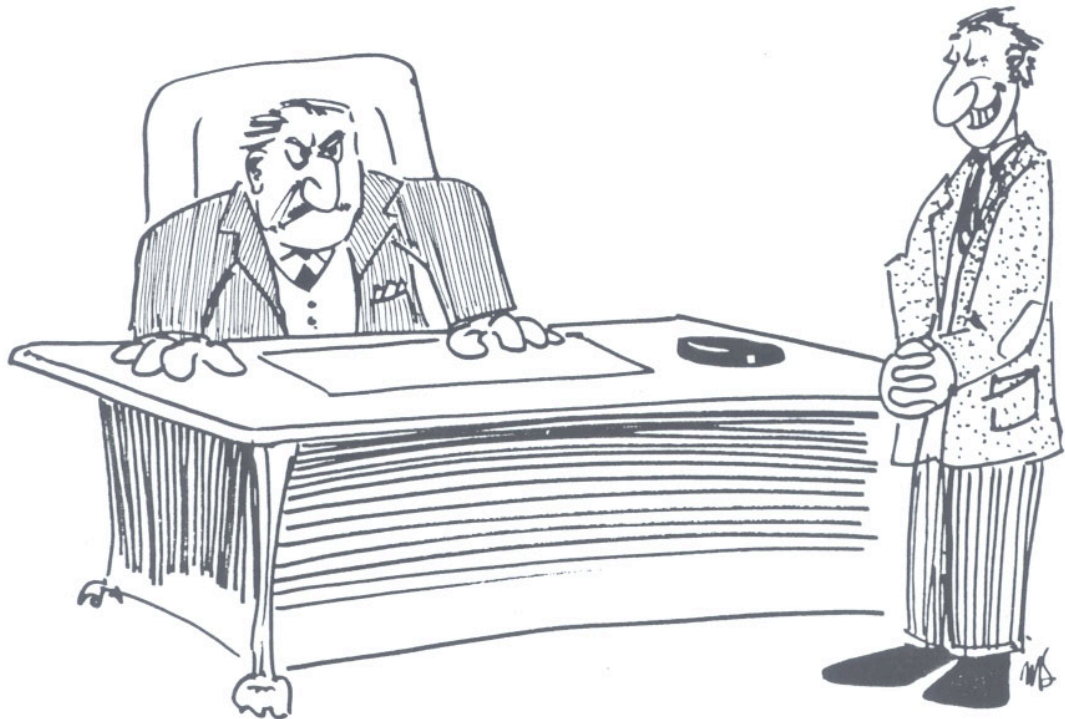
Вітаю Вас, пане Кіндрате, з першим квітня й першим розіграшем!

ОПОВІДАЧ.

Ігор Кіндрат почервонів, як ошпарений рак.

ІГОР КІНДРАТ *(крижаним голосом).*

Пишіть заяву «За власним бажанням».

ОПОВІДАЧ.

«О! — подумав Антін Костюк. — Сердитий, що я його розіграв, тепер мене хоче обдурити». Антін посміхнувся, по-змовницьки підморгнув начальникові (у такий день усе дозволено!) і пішов писати заяву про звільнення зі свої посади «за власним бажанням». Антін повернувся, Ігор Кіндрат підписав заяву і післав його до відділу кадрів. У кафетереї, де сиділи співробітники, Антін розповів про розіграш.

АНТІН *(з ноткою гумору в голосі)*.

Знаєте, яку витівку я втнув Ігореві Кіндрату на 1-го квітня?

РОБІТНИК 1.

Яку?

РОБІТНИК 2.

Ну, що?

АНТІН *(сміючись)*.

Сказав, що ногу зламав. Ха, ха, ха! Звелів, щоб авто прислав... а він — таксі. Ха, ха, ха! Ще й сказав, щоб рахунок вислали компанії!

Робітники регочуться.

РОБІТНИК 2 *(сміючись)*.

Антоне, ти добре його піддуриш! А що він сказав, коли дізнався, що то розіграш? Як сприйняв жарт?

АНТІН *(далі сміючись)*.

Сказав... ха, ха, ха... заяву писати про звільнення з роботи!

Ха, ха, ха! То я написав... а він її прийняв! Ха, ха, ха!

РОБІТНИК 1.

А ти знаєш, клоуне, що на твоє місце давно моститься якийсь чи родич, чи син приятеля Кіндрата? Дивись тепер — загримиш.

АНТІН.

Ах, ти жартуєш!

СЦЕНА ДРУГА

ОПОВІДАЧ.

Наступного дня Антін Костюк спокійно йшов до кабінету начальника. Уявляв собі, як славно повеселиться з Ігорем Кіндратом.

Стукає.

СЕКРЕТАРКА (гугнявим голосом).

Заходьте!

АНТІН.

Начальник уже є?

СЕКРЕТАРКА.

Є. Очікує Вас.

АНТІН.

О, добре. Зараз посміємось! Скаже мені: «Що, нагнав страху? Мабуть, усю ніч не спав?» — і порве заяву на дрібні шматочки. Ха, ха, ха!

СЕКРЕТАРКА.

Постукайте, очікує Вас.

Стукає.

ІГОР КІНДРАТ.

Заходьте!

ОПОВІДАЧ.

У кабінеті начальника сидить молодик. В Антона Костюка тьохнуло серце.

ІГОР КІНДРАТ.

Здавайте справи, пане Костюку. Дякуємо за Вашу працю з нами. Бажаємо Вам успіхів на Вашій новій роботі!

АНТІН.

Та, пане Кіндрате, я ж не серйозно... День такий, день жартів.

ІГОР КІНДРАТ.

А я цілком серйозно кажу, пане Костюку. Жарти... Бачили такого жартівника! Спасибі скажіть, що за власним бажанням.

ОПОВІДАЧ.

Словом, довелося Антонові Костюку шукати роботу... і начальника, який знався б на жартах.

Словничок до радіоп'єси «Почуття гумору»

вигівка (імен., ж.р.)
– safer, prank
 гаразд (присл.)
– okay, all right
 грайливо (присл.)
– playfully
 гудок (імен., ч.р.)
– hum, buzzing, beep
 звеліти (дієсл.)
– to command
 звільнення з праці (імен., с.р.)
– losing or resigning from a job
 заява (імен., ж.р.)
– statement, declaration, request
 зреагувати (дієсл.)
– to react
 клоун (імен., ч.р.)
– clown
 крижаний (прик., ч.р.)
– icy
 молодик (імен., ч.р.)
– youth, young man
 нахабно (присл.)
– impudently, cheekily
 начальник (імен., ч.р.)
– boss
 обдурити (дієсл.)
– to fool someone
 піддурити (дієсл.)
– to deceive
 підморгнути (дієсл.)
– to wink
 по-змовницьки (присл.)
– conspiringly

попсований (прикм. ч.р.)
– broken down
 посада (імен., ж.р.)
– position, job
 реготати (дієсл.)
– to laugh boisterously, to roar
 with laughter
 родич (імен., ч.р.)
– relative
 розіграш (імен., ч.р.)
– prank, joke, jest
 славно (присл.)
– nicely
 спасибі (вигук)
– thank you, thanks
 сповістити (дієсл.)
– to foretell, indicate
 спокійно (присл.)
– calmly
 сприймати (дієсл.)
– to take, to receive
 уявляти (дієсл.)
– to imagine, to fancy

Вислови та ідіоми

замовити таксі
– to call a cab
 почервонів, як ошпарений рак
– (his) face was flushed
 втнути (жарт, вигівку)
– to fool someone with a

practical joke, a prank, gag,
 почуття гумору
– a sense of humor
 прочищувати горло
– to clear one's throat
 поздоровив з першим квітня
– wished him a happy April Fool's
 Day
 гугнявий голос
– nasal voice
 писати заяву «за власним
 бажанням»
– to write a letter of resignation
 відділ кадрів
– personnel department
 на твоє місце давно моститься
– he had an eye on your job for a
 long time
 дивись, тепер загримиш
– look out, or you'll be fired
 (kicked out)
 нагнати страху
– to frighten to death
 здавайте справи
– give up your responsibilities
 тьохнуло серце
– the heart started to throb
 спасибі скажіть
– be thankful, be grateful
 який знався б на жартах
– who would understand jokes

ТІТОНЬКА

Дійові особи:

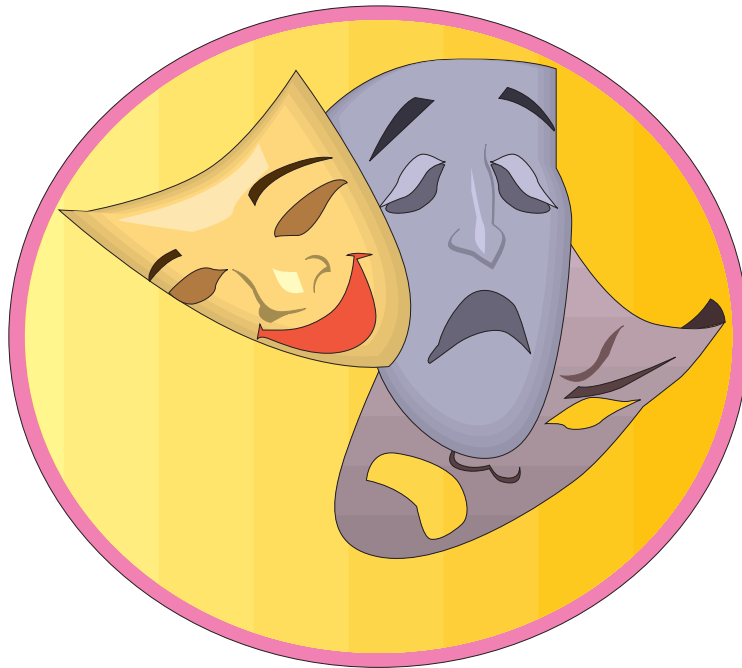
Настя Фляк

Гриць Фляк

Василько Фляк — шестилітній синок

Тітонька — тітка Гриця Фляка; стара напівсліпа жінка

Оповідач

СЦЕНА ПЕРША

ОПОВІДАЧ.

Обідня пора в родині Фляків. Тато Гриць Фляк і син Василько сидять за столом, а мама Настя Фляк подає обід.

Чути калатання посуду під час їди.

Гриць їсть і читає газету.

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Слухайте, що пишуть у газеті. Крокодил утік із зоопарку, і хтось його бачив у Північно-Саскачеванській ріці!

ВАСИЛЬКО *(весело, схвильований)*.

Овва! Справді, тату? Можемо поїхати подивитися? Чи можемо, тату? Прошу!

НАСТЯ ФЛЯК *(вагаючись)*.

Направду? Щось то тяжко повірити, Грицю, щоб крокодил жив у такій забрудненій воді. Та ж то холодно — лід ще покриває ріку де-не-де. Але, якщо в газеті пишуть, то, може, й правда.

ГРИЦЬ ФЛЯК *(сміючись)*.

Ха, ха, ха! То ви повірили! Я не вірю! Ха, ха, ха!

ВАСИЛЬКО *(здивовано, не розуміючи)*.

Що, тату? Коли ми поїдемо до крокодила?

НАСТЯ ФЛЯК *(гостро)*.

Ну, що? Ти з нами жартуєш, Грицю, чи що? Васильку, твій тато щось говорить, а ми його не розуміємо.

Гриць сміється і не відповідає.

ВАСИЛЬКО *(з повним ротом їжі)*.

Тату, не розумію. Коли ми їдемо? По обіді?

НАСТЯ ФЛЯК *(нетерпеливо)*.

Васильку, скільки разів ми тобі нагадували не говорити з повним ротом? Негарно! Грицю, перестань сміятися! У чому річ? Є крокодил чи нема?

ГРИЦЬ ФЛЯК *(сміючись)*.

Та як же може... ха, ха, ха... бути крокодил? Ха, ха, ха!

ВАСИЛЬКО *(здивовано)*.

Нема? Крокодила нема?

НАСТЯ ФЛЯК.

Що значить нема? А казав, що в газеті пише...

ГРИЦЬ ФЛЯК *(сміючись)*.

Може собі писати. Ха, ха, ха.

НАСТЯ ФЛЯК.

А чому писали б дурниці, неправду? Це неможливо!

ГРИЦЬ ФЛЯК *(сміючись)*.

А яке нині число, Настю?

НАСТЯ ФЛЯК *(збентежено)*.

Та ж нині...

ВАСИЛЬКО *(перебиває)*.

Я знаю, я знаю! Перше квітня! Нині Перше квітня!

НАСТЯ ФЛЯК *(здивовано)*.

Перше квітня? Перше квітня! Жарт. Жарти в пресі!
Нечувано! Ха, ха, ха!

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Так, нарешті ви розумієте в чому річ! Нечувано, щоб преса
зналася на гуморі. Та ж газета зазвичай серйозна. Гммм...
Цікаво, скільки людей повірило, скількох людей обдурила
газета.

НАСТЯ ФЛЯК *(у паніці)*.

Йой, перше квітня! Грицю — уродини тітоньки! Ти, може, їй
щось купив?

ГРИЦЬ ФЛЯК *(урівноважено)*.

Ні, забув. Не журися, Настю. Тітонька зрозуміє. Та ж чого їй
у такому старому віці ще треба? Нічого. Завжди каже, щоб
дарунків не купувати.

НАСТЯ ФЛЯК.

Ну то й що? Треба дарунка. То ж її уродини.

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Гмм. Може, парфуми?

ВАСИЛЬКО *(знову з повним ротом)*.

Може, квіти?

НАСТЯ ФЛЯК.

Що ви? Уяви у вас ніякої нема? Не можемо купувати їй те саме щороку. Не диво, що вона каже, що їй дарунків не треба! Може, купити їй якийсь дарунок з гумором — з натяком на Перше квітня!

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Ну, який же це може бути дарунок? Настю, ти сама щось придумай!

НАСТЯ ФЛЯК.

Подаруймо їй нашого «Крайслера»!

ВАСИЛЬКО *(здивовано)*.

Наше авто? Чому?

ОПОВІДАЧ.

У Гриця Фляка в грудях ніби щось обірвалось. Зблід.

ГРИЦЬ ФЛЯК *(тихо, ледве промовляючи)*.

Що? Де ж тут натяк? Дати старій наш улюблений «Крайслер»?

НАСТЯ ФЛЯК *(упевнено)*.

Усе дуже просто — натяк на те, що ми не збираємося сплачувати їй борг за «Крайслера»!

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Оце такий першоквітневий гумор?

НАСТЯ ФЛЯК *(радісно)*.

Так! Ми подаруємо тітоньці авто, але вона від нього відмовиться, бо старенька, сліпне, гаражу не має, нікуди не їздить. Тоді не доведеться нам сплачувати борг. Зрозумів?

СЦЕНА ДРУГА

ОПОВІДАЧ

Закінчивши обід, поїхали Фляки своїм «Крайслером» до тітоньки дарунок вручити. Пішли Гриць і Василько до хати, а Настя поїхала собі автом.

Дзвонять у двері. Двері відчиняються і перед ними стоїть тітонька — старенька, ослаблена жінка.

ГРИЦЬ ФЛЯК *(підбадьорливо)*.

Добрідень, тітонько! Многая літа!

ВАСИЛЬКО.

Многая літа, тітонько!

ТІТОНЬКА *(весело)*.

Дякую, дякую. Заходьте до середини.

Чути кроки, входять до хати, витирають черевики.

ОПОВІДАЧ.

Сідають собі на канапу. Василько чемненько сидить, бо в гостях, а Гриць місця собі не може знайти, нервово крутиться.

ТІТОНЬКА.

Рада я, що про мене не забули! А де ж Настя?

ОПОВІДАЧ.

У Гриця тьохнуло серце.

ГРИЦЬ ФЛЯК *(непевно)*.

Та, та... Вона зараз буде... Везе ваш дарунок.

ВАСИЛЬКО *(тоненьким голосочком)*.

Так, Мама зараз буде! Привезе дарунок!

ТІТОНЬКА.

Йой, скільки разів я вам казала, що дарунків мені не потрібно. Я стара, сліпа — ще скільки мені жити. Я все маю.

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Тітонько, тітонько, так не говоріть — гріх! Ви ще нас переживете!

ВАСИЛЬКО (чемненько).

Ви не старі... аж так дуже.

ТІТОНЬКА (сміючись).

Та я... ха, ха, ха... стара. Але не в тому річ. Ви ж грошей не маєте. Нащо на мене, стару, витратити. Молодим треба заощаджувати кожного цента. Та я ж вам позику дала на авто.

Чути скрегіт коліс по асфальті; голосно сигналить авто.

ВАСИЛЬКО (весело).

Мама! Мама вже є!

ОПОВІДАЧ.

Василько біжить до вікна.

Чути кроки.

Гриць Фляк веде тітоньку до вікна. Настя, з великою усмішкою на обличчі, махає й виходить з авта.

Чути, як гримає дверима, замикаючи їх.

Біжить до хати.

ГРИЦЬ ФЛЯК *(урочисто)*.

Дивіться, тітонько. Це Вам від нас дарунок на уродини!

ТІТОНЬКА *(здивовано)*.

Дарунок? Який же це дарунок?

ВАСИЛЬКО *(радісно)*.

Авто, тітонько, авто!

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Даємо Вам нашого «Крайслера»!

ОПОВІДАЧ.

Входить Настя Фляк до хати, весела, усміхнена.

Чути кроки, витирає черевики.

НАСТЯ ФЛЯК *(весело)*.

Многая літа, тітонько! Ну, сподобався Вам наш дарунок?

ТІТОНЬКА.

Спасибі. От ми поквиталися!

ГРИЦЬ ФЛЯК *(не вірячи)*.

Що? Але ж у Вас нема гаражу!

ТІТОНЬКА.

Нічого, збудую.

НАСТЯ ФЛЯК *(перелякано)*.

Що? І зір у Вас не той.

ВАСИЛЬКО.

Так, Ви сліпі!

ГРИЦЬ ФЛЯК *(додаючи)*.

І старенькі Ви...

ТІТОНЬКА.

В одному журналі я вичитала, що дев'яносторічна жінка сама літаком керувала! Мені ж тільки сімдесят чотири. Або... пощо мені самій їхати. Я гроші маю. Найму собі шофера.

ВАСИЛЬКО.

Але ж куди Ви поїдете?

ТІТОНЬКА.

Поїду я в гості.

НАСТЯ ФЛЯК *(нетерпеливо)*.

Усі Ваші знайомі вже повмирали.

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Так, тільки лишилася родина — ми. Можемо по Вас приїхати.

ВАСИЛЬКО.

Нам треба авта — до зоопарку, робити закупки.

ОПОВІДАЧ.

Встрілило щось Насті Фляк у голову. Тітонька з них наспіхається. Хочє з ними пожартувати. Треба її зловити на жарті.

НАСТЯ ФЛЯК *(насилу сміючись)*.

Ха, ха, ха! Тітонька жартує. Вона знає, що це витівка. Правда, тітонько? Ви авто віддасте.

ТІТОНЬКА.

Який же це жарт? Це не розіграш. Авто буду тримати. Справа скінчена. Не віддаю.

ГРИЦЬ ФЛЯК.

Та ж сьогодні перше квітня. Думали, що трохи пожартуємо. Усе жарт, витівка!

ВАСИЛЬКО.

Так, це жарт.

ОПОВІДАЧ.

Родина Фляків стала тітоньці натякати, що авта їй не треба, що це був тільки розіграш. Але тітонька нічого не хотіла розуміти. У неї зовсім не було, як виявилось, почуття гумору.

Фляки їй, звичайно, свого улюбленого «Крайслера» не віддали. Посварились, а водночас і зрозуміли, як важко жити з людьми, які не розуміють гумору.

Словничок до радіоп'єси «Тітонька»

асфальт (імен., ч.р.)
– asphalt, pavement

борг (імен., ч.р.)
– debt

вагатися (дієсл.)
– to hesitate

витрачати (дієсл.)
– to spend

виявитися (дієсл.)
– to come to light

зрозуміти (дієсл.)
– to make clear

відмовитися (дієсл.)
– to refuse, to decline

рівноважено (присл.)
– evenly tempered

вручати (дієсл.)
– to deliver

гостро (присл.)
– sharply

гримати (дієсл.)
– to bang

груди (імен., мн.)
– chest

дев'яносторічна (прик., ж.р.)
– ninety-year-old

доводитися (дієсл.)
– to have to

забруднена (прик.ж.)
– polluted

заощаджувати (дієсл.)
– to save

збентежено (присл.)
– with alarm, with confusion

збиратися (дієсл.)
– here to intend

збліднути (дієсл.)
– to become pale, to turn white

здивовано (присл.)
– with astonishment

калатання (імен., с.р.)
– noise, clatter

канапа (імен., ж.р.)
– sofa, couch

керувати (літаком) (дієсл.)
– fly a plane

«Крайслер» (імен., назва)
– Chrysler

крутитися (дієсл.)
– here — to fidget

направду (присл.) — truly, really
насміхатися (дієсл.)

– to laugh at, to make fun of

натяк (імен., ч.р.)

– hint, implication

нервово (присл.)

– impatiently

нечувано (присл.)

– unheard-of

обдурити (дієсл.)

– to deceive

ослаблена (прик., ж.р.)

– weakened

паніка (імен., ж.р.)

– panic

парфуми (імен., мн.)

– perfume

перебивати (дієсл.)

– to interrupt

пережити (дієсл.)

– to live longer than

перелякано (присл.)

– with fear, with fright

підбадьорливо (присл.)

– with encouragement

повертати (дієсл.)

– to return

повірити (дієсл.)

– to believe

пожартувати (дієсл.)

– to joke

позика (імен., ж.р.)

– loan

поквитатися (дієсл.)

– to settle one's accounts

покривати (дієсл.)

– to cover

посуд (імен., ч.р.)

– dishes, china

потрібно (присл.)

– it is necessary

придумати (дієсл.)

– to invent, to devise

рот (імен., ч.р.)

– mouth

скрегіт (імен., ч.р.)

– screeching

сліпа (прик., ж.р.)

– blind

сплачувати (дієсл.)

– to pay off

старенька (імен., ж.р.)

– rather old (woman)

схвильовано (присл.)

– excitedly

тітонька (імен., ж.р.)

– auntie

тоненький (прик.ч.)

– thin

сигналіти (дієсл.)

– to honk

тьохнути (дієсл.)

– to palpitate

улюблене (прик.с.)

– beloved, favourite

упевнено (присл.)

– confidently

урочисто (присл.)

– solemnly

уява (імен., ж.р.)

– imagination

шофер (імен., ч.р.)

– chauffeur, driver

Вислови та ідіоми

ну то й що?

– so what about it?

подаруймо їй

– let's make her a gift; let's present her with

де ж тут натяк?

– what sort of a hint is that?

от ми й поквиталися

– now we're even

нічого

– that's nothing

ДО ЧОГО БИК ЗВИК

Дійові особи:

Панько Ходак

Марина Ходак

Данка Ходак — шістнадцятилітня дочка

Хорхей Пабліто — хлопець, друг Данки Ходак

Анджело Році — співробітник Панька Ходака

Оповідач

СЦЕНА ПЕРША

ОПОВІДАЧ.

До чого людина звикне, дуже тяжко її від того відучити. Наприклад, китайця не відучиш повсякденно їсти риж, італійця — макарони, румуна — мамалигу, а українця — борщ і вареники.

Ось одного дня завели мову про їжу в домі родини Ходаків. Сидить Панько Ходак при столі в кухні, читає газету.

Чути шелестіння сторінок.

Марина Ходак дивиться по шафах, у холодильник, які в неї харчі, щоб злагодити обід.

Чути кроки; шафи й холодильник відчиняються й зачиняються; хтось пересуває речі, шукаючи чогось.

Входить їхня дочка Данка до хати.

Чути, як задні двері відчиняються й зачиняються і як чиєсь авто від'їжджає із скреготом коліс.

ДАНКА *(кричить весело)*.

Гай, мамо, тату! Я вже вдома! Що на обід?

МАРИНА ХОДАК.

Доброго дня, Данцю! Ще обіду немає. Я ось щойно дивлюся, що в нас є. Пляную, що зварити.

ПАНЬКО ХОДАК.

Ну, Данко, що нового? Далі ходиш з тим Хорхеєм. Я відразу чув, що то ти. Той Хорхей знову скреготів колесами. Повинен уважніше їздити — колеса довше послужать!

ДАНКА *(здивовано)*.

Тату! Ти сам же казав, що він добрий хлопець, чемно поводить. Я думала, що він тобі сподобався.

ПАНЬКО ХОДАК *(бубонить під ніс)*.

Сподобався чи не сподобався — він не українець.

ДАНКА (нахабно).

Ну то й що? Це Америка! Можу собі мати всяких хлопців-друзів.

МАРИНА ХОДАК (пояснюючи).

Слухай, Паньку. Ти все сприймаєш занадто серйозно! Дівчина ще не виходить заміж. Дай їй чистий спокій. Треба зі всіма добре жити. А ти, Данко, зрозумій свого тата — йому все, що українське, найдорожче, наймиліше. Ще думає по-старому. Старого дерева не напростуєш.

ПАНЬКО ХОДАК (обурено).

Як то по-старому? Овва, Марино! Як я вже тобі старий, то ти також мусиш почуватися старою!

МАРИНА ХОДАК.

Що ти, Паньку, плетеш? Кажу лише, що ти ще не виробив американського погляду — усе мусить бути українське.

ДАНКА.

Тату, ти трохи «old-fashioned», правда?

МАРИНА ХОДАК.

Ну, досить уже на цю тему. Треба лагодити обід. Час летить, а обіду ще нема. Що хочете їсти?

ДАНКА.

Може щось новеньке... щось таке, чого ми часто не їмо...
Може, спагеті, або тако... або чау мейн?

Панько нічого не говорить, гортає сторінки газети.

МАРИНА ХОДАК.

Гмм... Може... А ти що, Паньку, хочеш?

ПАНЬКО ХОДАК.

Борщ звари, Марино! Два дні ти не варила його, а мені так хочеться борщу, що, їй-бо, голову свою віддав би за одну миску.

ДАНКА (неохоче).

О, ні. Знову борщ.

МАРИНА ХОДАК (*перебиває*).

Та кому, Паньку, твоя голова потрібна? І не виплатиться за неї морочитися над борщем. А зрештою, що ти за створіння таке, що нічого більше, крім борщу, не хочеш знати?

ПАНЬКО ХОДАК (*зітхнувши*).

Та, Марино — я, як і більшість українців, звик до борщу й без нього не уявляю собі обіду! Дуже люблю борщ, люблю його в усіх видах: великоукраїнський з капустою; галицький — лише з буряками; зелений із щавлем, з фасолею, горохом чи бобом; з квашеною чи свіжою капустою; з квашеними чи свіжими буряками; з воловиною, свининою, курятиною, рибою чи пісний — на олії.

ДАНКА.

Ой, тату! Ми їли борщ два дні тому. Усе борщ, і борщ, і борщ.

МАРИНА ХОДАК (*нетерпеливо*).

Господи! Стільки літ жити тут, на еміграції в Америці, і не набратися прогресу? І як тобі не обридне щодня борщ? Я сама не проти борщу, і я люблю його, але вистачає раз на тиждень. Треба щось інше також їсти.

ПАНЬКО ХОДАК (*переконливо*).

Ти не мусиш завжди ваш полтавський борщ варити. У понеділок можеш зварити полтавський, у вівторок — галицький, у середу — зелений із щавлем, у четвер...

ДАНКА.

У четвер треба їсти іншу якусь страву. А надто особливо завтра... бо... бо... я запросила Хорхея на обід.

МАРИНА ХОДАК (*перелякано*).

Що? Завтра? Але ти мені нічого не казала. Я не готова. Мушу зробити закупи. Ой! Треба приготувати щось особливе, нове.

Чути, як знову відчиняються й зачиняються шафи, холодильник.

ПАНЬКО ХОДАК (*бубонить під ніс*).

Гм! І кажуть мені, що це не серйозно з хлопцем. Пішов мій борщ.

ОПОВІДАЧ.

Як бачите, у доборі свого щоденного обіднього меню Панько Ходак — український консерватор. Натомість його дружина, Марина, у цьому випадку дотримується цілком протилежного погляду. Вона, так би мовити, більш прогресивна. Марина Ходак у свою кулінарну програму часто любить втикати страви інших національних кухонь, як-от: італійські спагеті, мексиканське чилі, китайське чау мейн та інші. А дочка — нічого й говорити, справжня американка у своїх смаках, навіть у виборі хлопця-друга. Може, жінки більше, ніж чоловіки, схильні до змін?

Як відомо, прогресивним людям важко зрозуміти консерваторів. Ось того ж самого вечора, коли Панько Ходак пішов на роботу, під час перерви на каву, трапилося таке...

ПАНЬКО ХОДАК *(весело)*.

Гей, Анджело! Як там справи? Чому нахмурився, задумався?

АНДЖЕЛО РОЦІ *(обурено, скаржиться)*.

Ті дурні американці! Ти знаєш, що мені Том сказав? Сміються, що ми, італійці, крім спагеті, нічого більше не їмо. Та це ж брехня! Ось у мене вдома, наприклад, коли в понеділок є спагетті, то у вівторок — макарони, у середу — равіолі, у четвер — лазанья. І так кожного дня маємо іншу страву.

ПАНЬКО ХОДАК *(зрозумівши)*.

Ага! Погоджуюся з тобою. Вони не розуміють, що в нас, емігрантів, є різноманітні страви. Є різні види макаронів. Ми мали якраз те саме непорозуміння сьогодні вдома. Жінка й дочка хотіли ще щось інше, окрім борщу, а я гину за борщем. У нас, українців, є багато різновидів борщу... А жінка й донька нарікали, що все борщ, і борщ, і борщ!

АНДЖЕЛО РОЦІ *(обурено)*.

Мене це допекло до живого. Як можна такі дурниці говорити? Щодня в нас є щось інше на обід, а вони думають, що ми, італійці, лише спагеті їмо!

ОПОВІДАЧ.

Щодо щоденного меню, як бачимо, Анджело Році не менший консерватор від Панька Ходака.

Уранці, після нічної зміни, входить Панько Ходак до хати.

Чути кроки, гримають задні двері.

ПАНЬКО ХОДАК.

Марино! Жінко! Твій чоловік удома!

Чути звуки з кухні, дзеленчать ложки, посуд.

МАРИНА ХОДАК.

Чую, чую. Я тепер дуже зайнята, лагоджу обід.

ОПОВІДАЧ.

Коло чогось дуже заходилася Марина Ходак у кухні. Мала в пляні, очевидно, щось нове, бо раз у раз заглядала в куховарську книжку.

ПАНЬКО ХОДАК.

Що вариш сьогодні?

МАРИНА ХОДАК.

А ось побачиш і знатимеш!

ОПОВІДАЧ.

Почала Марина Ходак вимірювати щось ложкою та склянкою. Бачить Панько — фасолька дрібна, паприка, червоний перець, пшеничні паростки, мелене м'ясо. «Ого, — подумав собі Панько, — чи не китайський або індійський обід готує жіночка?»

Ждати довелось довгенько. Уже голод почав дошкуляти, коли Марина покликала гостя та чоловіка з дочкою до столу.

МАРИНА ХОДАК.

Хорхею! Данцю! Паньку! Обід готовий. Прошу всіх до столу.

Чути кроки.

ОПОВІДАЧ.

Метнулися вони в кухню. На столі вже стояв горщик, а біля нього сковорода. З обох посудин неслися незнайомі запахи.

МАРИНА ХОДАК *(схвильовано)*.

Сідайте, сідайте! Хорхею — ти ось тут, біля Данки.

ХОРХЕЙ ПАБЛІТО.

Дякую.

Чути скрип крісел.

ОПОВІДАЧ.

Розсілися, беруть серветки. Хорхей Пабліто підносить чарку вина, щоб виголосити тост.

ХОРХЕЙ ПАБЛІТО.

Обід пахне дуже смачно, пані Ходак! Випиймо за здоров'я кухарки!

ОПОВІДАЧ.

Марина Ходак червоніє від похвали й кліпає весело очима, усміхається. Усі підносять чарки й цокаються легенько, щоб не розбити дорогого кришталю.

УСІ.

Дай Боже!

ХОРХЕЙ ПАБЛІТО.

І ще раз за гостину, за здоров'я господаря. Пане Ходак...

Чути цокання чарок.

УСІ.

Дай Боже!

МАРИНА ХОДАК.

Що ти, Паньку, крутиш носом? Не догодила?

ПАНЬКО ХОДАК.

Почекай! Не лізь поперед батька в пекло. Побачимо.

ДАНКА *(усміхаючись)*.

Мамо, а що це за чудасію ти зварила?

МАРИНА ХОДАК.

Еге! Щоб ви думали і передумали, та не вгадали б ніколи.

ПАНЬКО ХОДАК.

І не намірявся угадувати. Ти скажи, що це таке?

ХОРХЕЙ ПАБЛІТО.

О, я знаю. Оце в сковороді — мексиканське та́ко.

ДАНКА.

А тут, у горщику — китайське чау мейн.

МАРИНА ХОДАК.

Ой, вгадали! А ось тут, з та́ко — італійська підлива з червоного перцю!

ДАНКА.

Ммм. Усе дуже смачно пахне, мамо!

ОПОВІДАЧ.

Панькові Ходаку аж мурашки по тілу забігали. То ж це насправду багатокультурний обід! «Щоб хоч смакував, — подумав собі. — Не випадає осоромитися перед хлопцем».

МАРИНА ХОДАК *(нетерпеливо)*.

подавай, Паньку. Беріть собі, скільки хочете.

Чути стукіт ложок, виделок, посуду.

МАРИНА ХОДАК *(схвильовано)*.

Як вам смакує?

ДАНКА.

Ммм. Дуже смачно!

ХОРХЕЙ ПАБЛІТО.

Дуже добре! Та́ко таке, як у моєї мами! Лиш підлива інакша. Смак цікавий.

ПАНЬКО ХОДАК *(бубонить під ніс)*.

Їсти можна.

МАРИНА ХОДАК.

Дякую!

Чути стукіт ложок, виделок, посуду.

ОПОВІДАЧ.

Усі смачно пообідали, крім Панька Ходака. Він немов покутував якийсь вельми важкий гріх. Вираз обличчя мав такий, немов їв сиру кропиву начинену будяками. У роті пекло, наче вогнем, а язик задерев'янів. Домучивши порцію, допхався Панько до води та напився досхочу, що й дихнути було тяжко.

Поїхав бідний у нічну зміну, а що на роботі було спекотно цього разу, то пекло Панька наче вогнем, уже з усіх боків.

Щохвилини довелося бігати до крана з водою, а коли вода не допомгла — гасив спрагу кока-колою. Насамкінець напився кави й мало дуба не врізав. Живіт у Панька Ходака надувся, як м'яч. Думав, що пропаде, але якось перебув.

Приїхавши вдосвіта додому, побачив, що Маринина миска стоїть на столі майже повна, миска дочки була напівповна, а миска Хорхея була порожня. «Мабуть, бідний, вмирав з голоду або призвичаєний до тих страв... Або, може, бідний хлопець не хотів образити жінки», — подумав собі Панько Ходак. З вчорашнього обіду в горщику та на сковороді лишилося майже все. Подивився Панько — аж пересмикнуло його.

Чути скрип крісла.

Сів Панько за стіл. Для «відваги» випив подвійну порцію вина й узявся за ложку. Мучиться, мордується, але доїдає.

Чути кроки.

Входить дочка до кухні.

ДАНКА (нозіхає).

Доброго ранку, тату! Ти вже вдома? Що ти їси?

ПАНЬКО ХОДАК.

Доброго ранку, Данко! Та вчорашній обід доїдаю. Шкода викидати стільки китайсько-італійсько-мексиканської страви у смітник. Хоч вона й дивна якась на смак і язик

від неї ще й досі наче кілок у роті стирчить, але ж коштує, мабуть, зо два наші борщі, як і не більше. Задля економії треба доїдати, нема ради.

ДАНКА.

Тату, але цей обід такий пекучий на смак.

ОПОВІДАЧ.

Мучився, мордувався Панько Ходак, але таки все з'їв. Тільки скінчив, аж тут дружина його, пробудившись, гукає зі спальні.

МАРИНА ХОДАК (*напів заспано*).

Паньку! Ти вже приїхав? Чую голоси. Там, на плитці, в горщику є борщ. Як ти поїхав на роботу, я зварила. Бери, їж.

ОПОВІДАЧ.

Довелося Панькові Ходаку китайсько-італійсько-мексиканські залишки заїдати його рідним полтавським борщем, бо від гострого перцю немилосердно палило йому в роті. Щастя, що це була субота і не потрібно іти на роботу. Вдома Панькові буде легше «видихати» з'їдене.

Вислови та ідіоми

Пережив справжнє пекло
– Lived through real hell.
Гасив спрагу
– Quenched his thirst.
Мало дуба не врізав
– Just about died.
Умирав з голоду
– He was dying of hunger.
Аж струснуло/пересмикнуло його.
– He shuddered.
Нема ради
– There's nothing one can do.
До чого бик звик
– To what one gets used to.

Старого дерева не напроствуєш
– you can't straighten an old tree; you can't teach an old dog new tricks.
Що ти плетеш?
– What are saying? What are you babbling
Час летить
– Time flies.
Набрався прогресу
– Became progressive.
Бубоніти під ніс
– (To mutter) under one's nose.
Так би мовити
– So to speak.
Дай Боже!
– Give, God!, Cheers!
Крутиш носом
– Turning up your nose; wrinkling your nose.
Не лизь поперед батька в пекло
– Don't jump your guns.
Мурахи по тілу забігали
– Shivers ran up the spine.

МІЙ СИН — ПРИНЦ (НЕХОЧИЙ МОЛОДИЙ)

Дійові особи:

Король Гаврило

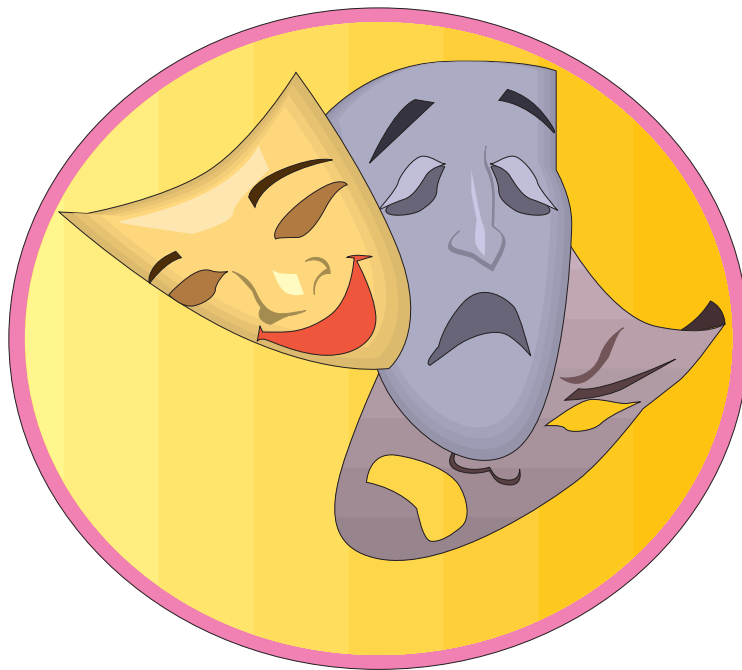
Принц Юліян

Нянька

Чарівник – хресний батько

Паж

Оповідач

СЦЕНА ПЕРША

ОПОВІДАЧ.

Одного дня королеві Гаврилу не сиділося на своєму троні й він нервово ходив сюди-туди. Стара нянька дивилась на нього зажурено.

Чути, як хтось ходить сюди-туди по кімнаті.

КОРОЛЬ *(раптово)*.

Котра година зараз, нянько?

НЯНЬКА *(терпеливо)*.

Пів по середі, Ваша Величносте.

КОРОЛЬ.

То все? Здається, що пізніше.

НЯНЬКА.

Ваша Величносте, час скоріше б минав, якби Ви щось робили, мали якесь заняття. Без роботи день роком стає. Ідіть ляжте або почитайте якусь книжку.

КОРОЛЬ.

Вам це легко казати, нянько. Що вам з того, що мій син із себе дурня клеїть? Ви можете спокійно спати. Але станьте на моє місце на хвилю. Сором! Ганьба! Мені так прикро! Той син зробить з мене посміховисько на всі Сім Королівств.

НЯНЬКА.

Хлопці є хлопці, Ваша Величносте.

ОПОВІДАЧ.

Похмурий та засмучений Король Гаврило сідає на трон, береться за голову, а відтак вимахує руками.

КОРОЛЬ.

Я цього не хочу чути! Я маю трьох синів. Щоб хоч один вийшов у люди! Але ні! Три ідіоти, три йолопи — це мої сини!

НЯНЬКА.

Ваша Величносте, втихомиртеся. Ще дістанете нервовий розстрій або серцевий напад! Ваші сини не є аж такими поганими хлопцями. Вони здорові, як дуби, високі й стрункі, як тополі, вродливі, про Вас дбають.

КОРОЛЬ.

Га! Про мене дбають! От король Пантелеймон — він має синів! Обоє справжні принци!

НЯНЬКА.

Не думаю я, що ті два хлопці є якимись особливими.

КОРОЛЬ.

Ви не думаєте, га? Найстарший — він захотів женитися. Ось що він робить — знаходить собі дівчину, яка вміє перетворювати сіно в золото. Той хлопець має розум!

НЯНЬКА.

Але Ви не забувайте, що тепер він мусить терпіти того дивного малого чоловічка зі смішним ім'ям, який живе в його палатах.

КОРОЛЬ.

Добре, добре, то він має трохи клопоту зі сватами. З жінкою, яка вміє перетворювати сіно в золото, можна навчитися жити з деякими незручностями.

А молодший син... Кого він бере собі за жінку? Улюблену доньку найбагатшого купця в усіх Сімох Королівствах! А молодший син короля Пантелеймона аж ніяк не красень. Чи ви коли-небудь бачили обличчя того хлопця! Справжнісінький звір — а він жениться з красунею! То сини! А мої три...

ОПОВІДАЧ.

Король Гаврило безнадійно похитує головою.

НЯНЬКА.

Ну, що злого з Вашими хлопцями?

КОРОЛЬ.

Ви, нянько, жартуєте. Мій найстарший — моя гордість і потіха, спадкоємець мого королівства — мій Лукіян... Чи він полює? Ні. Займається стрільбою з лука, або мисливством зі соколом, або фехтуванням, як кожний нормальний принц? Ні! Він читає книжки! Хто чув про принца, який читає книжки?

НЯНЬКА.

Але ж він із книжок навчився чорної магії. Якби він не знався на чаклунстві, не знайшов би собі жінки.

КОРОЛЬ.

Яка ж то йому жінка? Така лінива дівчина, що спала аж сто років. Вона не мала жодних прагнень та бажань, навіть щоб заручитися з нею, її потрібно було спочатку розбудити.

НЯНЬКА.

Але ж вона була зачарована?

КОРОЛЬ.

Гм, зачарована? То тільки викрут. Вона лінива, я вам кажу. На весілля я подарував їй той новочасний домашній прилад — прядку. Вона глянула на цей мій дарунок і зомліла!

НЯНЬКА.

Ваша Величносте, але я певна, що ви не маєте жодних нарікань на жінку вашого середульшого сина.

КОРОЛЬ.

Вона красива, вродлива дівчина, правда. Але кому потрібні ті семеро гномів? Куди б я не пішов, мені здається, що я навколо себе бачу малих чоловічків. Часом не знаю, чи це справді королівські палати, чи будинок початкової школи. А по-друге, вона мені не подобається. Вона дивачка — фанатичка здорового харчування.

НЯНЬКА.

Ваша Величносте, Ви зовсім не справедливі.

КОРОЛЬ.

Я серйозно говорю! Яюсь я дав їй посмакувати гарне, червоне, блискуче яблучко. Чи вона мені подякувала, як цивілізована людина? Ні. Вона верещить (король імітує): «То отрута! Отрута!» Вірте мені, якби була тут якась отрута, я б сам її випив!

Чути, як сурми сурмлять.

Скажіть, будь ласка, щоб перестали сурмити в ті дурні сурми. У мене голова болить.

НЯНЬКА.

Я думаю, що принц Юліян уже повернувся додому, Ваша Величносте.

КОРОЛЬ.

Ну, то вже час.

Чути кроки.

ОПОВІДАЧ.

Входить принц Юліян, уклоняється батькові й махає радісно няньці. Нянька всміхається, підморгує оком і завертає очима в сторону короля. Король Гаврило сидить похмурий, стукає нігтями по троні й чекає.

ЮЛІЯН.

Я вже вдома, тату.

КОРОЛЬ (*саркастично*).

Вітаємо переможця!

ЮЛІЯН.

Ой, не смійся з мене, тату. Я мав прикрий, тяжкий день, і я в поганому гуморі.

НЯНЬКА (*із співчуттям*).

Ой шкода, синку.

КОРОЛЬ.

Так і не знайшов дівчини?

ЮЛІЯН.

Не знайшов. Але я завтра знов піду її шукати. Я буду шукати, й шукати, й шукати, доки...

КОРОЛЬ *(перебиває)*.

Доки мені терпець урветься! Що буде, якщо ніколи її не знайдеш!? Ти не можеш волочитися від хати до хати, як продавець енциклопедій. Та ж ти принц!

ЮЛІАН *(насувлено)*.

Часом я мрію, що я не принц.

КОРОЛЬ.

Що? Ти вважай на свій язик, бовдуре! Як ти до мене говориш?

ЮЛІАН *(сердито)*.

Ну, я серйозно говорю, тату. Прості люди не мають такого клопоту.

КОРОЛЬ.

Прості люди не закохуються в кришталеві черевички!

ЮЛІАН.

Я закоханий не в черевички, а в дівчину, яка була взята в тих черевичках.

КОРОЛЬ *(до няньки)*.

Вісімсот дівчат було на балі, а він мусів закохатися в одну, яка загостила без запрошення. Вісімсот імен і адрес у списку запрошених, а він вибирає одну дівчину, яка навіть не подала число телефону!

ЮЛІАН.

Але вона була така красуня, тату, така делікатна, така тендітна...

КОРОЛЬ.

А інші не були? А Рапанзеля, наприклад? У житті не бачив такої красуні.

ЮЛІАН *(з огидою)*.

Усе те волосся! Фе!

КОРОЛЬ.

А Одетта? Шийка в неї, як у лебідки!

ЮЛІАН.

О, так! І пір'я, як у лебідки, і перетинчасті лапи, як у лебідки!

КОРОЛЬ.

Ну, добре. Нема в світі людини, якій нічогосінько не бракує.

ЮЛІАН.

Ой, тату, ви не знаєте, що це справжнє кохання? Справжнє, правдиве кохання з першого погляду? Ви не були закохані в маму?

КОРОЛЬ.

З твоєю мамою і зі мною було інакше. Я не вдався на вроду. Усі мене звали жабою. Мама твоя змилосердилася наді мною і одного вечора поцілувала мене. Я відразу після того поцілунку почувся принцем! Але ти — ти вродливий. Ти мудрий. Ти талановитий. Ти можеш мати, кого захочеш. Чому ти вчепився дівчини, яка якраз тепер ходить в одному черевіку?

Чути, як сурмлять сурми.

КОРОЛЬ.

Нянько, скажіть, щоб перестали сурмити!

НЯНЬКА.

Добре, Ваша Величносте.

ОПОВІДАЧ.

Нянька виходить, уклоняючись королеві.

КОРОЛЬ.

Юліяне, послухай свого тата. Подумай про все, що я для тебе зробив. Тобі захотілося семимильних чобіт, я дістав тобі їх. Ти хотів навчатися у коледжі, я послав тебе до Технологічного Інституту Казкової Землі. Ти хотів брати участь у демонстрації, я тобі дозволив маршувати перед палатами з плякатом, на якому було написано «Королі не справедливі. Монархії треба позбутися!»

Мені не легко було, Юліяне, але я тобі дозволяв робити все, що ти хотів. Тепер я маю до тебе лиш одне маленьке прохання — забудь дівчину, яка носить кришталеві черевички третього розміру, й візьми собі за жінку звичайну принцесу, бажано з великим маєтком і грішми. Будь розумним і женися на грошах!

ЮЛІАН.

Гроші, гроші, гроші — це все, про що ваше покоління думає.

Не маєте ви жодних ідеалів? Ні кохання? Мистецтво?
Гуманність?

КОРОЛЬ.

Ой, сину, сину, сину! Що мені з тобою робити? Тобі все
попереверталось у голові!

Чути, як сурмлять сурми.

ОПОВІДАЧ.

Входить паж, уклоняючись королеві й принцові.

ПАЖ.

Ваша Величносте, ваш хресний батько, Чарівник, прийшов
Вас відвідати.

КОРОЛЬ.

Прекрасно! Знаменито! Чуєш, Юліяне!? Мій хресний батько
прийшов. Він навчить тебе трохи розуму.

КОРОЛЬ *(до пажа)*.

Ну, не стій тут. Попроси його увійти!

ПАЖ.

Так, Ваша Величносте.

ОПОВІДАЧ.

Паж уклоняється королеві Гаврилу й скоренько, як
перелякана мишка, біжить виконувати наказ короля.

Чути кроки пажа, коли він вибігає.

КОРОЛЬ.

Зараз мій хресний батько все владнає! Він завжди
з'являється, коли мені потрібна його допомога. Ото
чутливість!

Чути кроки.

ОПОВІДАЧ.

Входить паж, а за ним хресний батько, Чарівник. Паж
уклоняється королеві Гаврилу.

ПАЖ (оголошує).

Його славіть, хресний батько, Чарівник!

ОПОВІДАЧ.

Паж уклоняється й скоренько виходить.

Чути кроки.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Добрий вечір, Гавриле!

ОПОВІДАЧ.

Король Гаврило, з великою усмішкою на обличчі та ентузіазмом, подає руку хресному батькові.

КОРОЛЬ.

Добрий вечір, хресний батьку! Йой, який я радий Вас бачити.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Та певно, що ти радий, Гавриле. Адже я тільки тоді з'являюся, коли в тебе є якісь труднощі, коли ти в біді. Тож який у тебе клопіт цього разу, Гавриле?

ОПОВІДАЧ.

Король Гаврило показує пальцем на свого сина Юліяна.

КОРОЛЬ.

Він!

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Юліян? Що з ним? Він мені виглядає непогано.

ОПОВІДАЧ.

Юліян показує пальцем на короля.

ЮЛІЯН.

Я не є проблемою — він є. Я хочу женитися з любові, а він хоче, щоб я женився на грошах.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Що, Гавриле, маєш фінансові клопоти?

КОРОЛЬ.

Ні, та де! Тільки щось стрілило хлопцеві в голову одружитися з дівчиною, яка носить кришталеві черевички. Та ж він навіть не знає, як вона називається! А я хочу йому трохи розуму впхати до голови. Дарма, хресний батьку, до нього говорити, — однаково, що горохом об стіну кидати. Може, вам пощастить з ним.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Чому ж то так важливо знати ім'я дівчини?

КОРОЛЬ.

Слухайте, хресний батьку, кого ви обстоюєте?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Не питай, Гавриле, кого я обстоюю. Тут справа в порозумінні. Хлопець закохався. Ти не можеш цього зрозуміти? Не пам'ятаєш, яким ти був у його віці, тоді, коли любов, мистецтво й гуманність видавалися тобі чимось дуже важливим?

Чути, як хтось ходить сюди-туди по кімнаті.

ОПОВІДАЧ.

Король Гаврило зажурено почав ходити сюди-туди по кімнаті. Усілякі думки приходили йому до голови.

КОРОЛЬ.

Слухайте, не думайте, що я не співчуваю йому, але тепер настав такий час, що кожен гребе під себе обома руками. Я тільки хочу, щоб Юліян це зрозумів і одружився як солідна і серйозна людина. Дівчина мусить бути багата, мусить мати великий маєток.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Ой, Гавриле, я сподівався, що ти зрозумієш хлопця. Ти сам колись був молодим.

КОРОЛЬ.

О, я, — молодий і дурний. Я наробив купу помилок, але чи він також мусить їх робити?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Помилки! Мені здається, що ти, Гавриле, забув про одну молоду дівчину, яка називалася Гусячою дівчиною.

КОРОЛЬ *(задихаючись)*.

Ой!

(собі під ніс)

О, ні, ні! Та де ж я її забув!

ЮЛІАН.

Хто вона така, ця Гусяча дівчина, тату?

ОПОВІДАЧ.

Король зі сорому зачервонівся, як буряк.

КОРОЛЬ *(соромливо, затиноючись)*.

Та-а... та це довго пояснювати, Юліане.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Коли твій тато був молодим хлопцем, Гусяча дівчина була найвродливішою дівчиною в усіх Сімох королівствах. Така красуня, що просто дух перехоплювало! Юліане, твій тато в неї закохався й хотів женитися.

ЮЛІАН.

То чому, тату, ти з нею не одружився?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Тому що його батьки, і тато, і мама, хотіли, щоб він розважливо, з розумом підходив до вибору майбутньої дружини. Вони самі для нього обрали дівчину — багату й навіть красиву, а ще й до того — принцесу! «Вона з тебе зробить чоловіка!» — вони йому казали.

КОРОЛЬ *(схвильовано)*.

І вона це зробила. Я був жабою, а вона мене перетворила в принца! Твоя мама, Юліане, була прекрасною жінкою. Ти ніколи цього не забудь!

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Але вона не була Гусячою дівчиною, Гавриле, правда чи ні?

КОРОЛЬ *(схвильовано)*.

Ні, вона не була Гусячою дівчиною.

ЮЛІЯН.

А що сталося з Гусячою дівчиною, тату? Чи вона померла з відчаю та розпуки?

КОРОЛЬ.

Ні. Вона вийшла заміж за принца із сусіднього королівства. Він називався принц Чарівний. Як я йому заздрив! Його батьки не були такими впертими, як мої, не втручалися в його життя. Гусяча дівчина мала семеро чудових дітей з принцом Чарівним. Вони весело разом зажили.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Але за всі ці роки, Гавриле, ти її не забув, правда?

КОРОЛЬ.

Ні, я Гусячої дівчини не забув.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО *(посмішно)*.

Юліяне, я не думаю, що ти матимеш тепер якісь непорозуміння зі своїм татом. Іди й шукай свою дівчину із кришталевим черевичком. Я певний, що одного дня ти її знайдеш.

ЮЛІЯН.

Ви справді так думаєте? Є надія, що я її знайду?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Певно, що так. Ти її знайдеш, з нею одружишся й ви будете дружньо жити.

ЮЛІЯН.

Ой, дякую вам, дякую! Я зараз же йду знову її шукати!

Чути, як принц вибігає.

ОПОВІДАЧ.

Принц Юліян побіг шукати дівчину своїх мрій.

КОРОЛЬ.

Ви дуже мудрі, хресний батьку! Я дуже вам вдячний, що ви так допомогли моєму синові, що знайшли час для нас, що про нас потурбувалися.

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Досить, Гавриле, досить. Нема за що дякувати! Ти завжди переборщуєш.

КОРОЛЬ.

Чи ви справді думаєте, що хлопець зможе цю дівчину знайти?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Не маю жодних сумнівів. Але на всякий випадок, Гавриле, ти трохи допоможи йому й пошукай дівчину, яка зветься Попелюшка Степ, і запроси її на вечерю.

КОРОЛЬ.

О, то це вона?

ОПОВІДАЧ.

Хресний батько покивав головою й підніс палець до уст, щоб король Гаврило тихше говорив.

КОРОЛЬ.

Попелюшка — гарне ім'я.

(перелякано).

А вона не живе з якимись карликами? Не спить сто років?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Ні, це справді скарб, а не дівчина. От, щоправда, має неприязнь до мишей та гарбузів. Але ви до цього призвичаїтесь. Ну, я мушу йти.

КОРОЛЬ.

Та ви щойно прийшли! Хоч повечеряйте з нами!

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Гавриле, ти думаєш, що ти мій єдиний похресник? Не легко бути Чарівником і хресним батьком водночас. Я вже полагодив у тебе справи й мушу комусь іншому допомогти.

КОРОЛЬ.

О?

ХРЕСНИЙ БАТЬКО.

Так, так. Ось треба допомогти такому одному недоумкуватому Майдасі. Бідний просить мене, щоб я наділив його здатністю перетворювати в золото все, чого він торкнеться. Думаю, що цього разу дам йому.

ОПОВІДАЧ.

І так кінчається наша розповідь-мелодрама про клопоти в казковому світі. Бачимо, що і тут бувають труднощі. Дійові особи казкового світу мають свого роду клопоти. Син принц пригадує своєму татові королеві, що значить бути молодим і ще мати віру в ідеали. Син навчає тата, що щира любов є важливішою за гроші, коли йдеться про подружжя.

А на помилках і проблемах казкових героїв вчимося і ми, люди з реального світу. Як бачите, Чарівник, хресний батько і нас чогось навчив — дав нам привід для роздумів про вартості в нашому особистому житті. Шкода, що в кожного з нас немає такого хресного батька, Чарівника, щоб нам завжди допомагав! А, може, й добре, що ми мусимо покладатися на свій власний розум?

Словничок до радіоп'єси «Мій син — принц»

баль – ball, banquet, feast	дивний – odd	мелодрама – soap opera
береться за голову – holds his/her head in his/her hands	дуб – oak	мисливство – hunting
біда – trouble	дурень – idiot, dummy	мистецтво – art
Ваша Величність – Your Excellency	дух – breath	підморгувати оком – to wink
у доброму гуморі – in a good mood	звір – beast	мріяти – to daydream
вдячний – thankful, grateful	женитися – to get married	надія – hope
велить – demands, orders	заняття – something to do, pastime	насуплено – glumly
верещить – screams	зачарована – enchanted	незручність – inconvenience
викрут – excuse	змилосердитися – to take pity	неохочий молодий – reluctant bridegroom
зомліла – fainted	ідеали – ideals	нервовий розстрій – nervous breakdown
волочитися – to bum around	йолоп – dummy	нервово – nervously
вродливий – handsome, good looking	карлики – dwarves	нігтями стукає – drumming one's nails
сором – shame	клопіт – trouble	нянька – nursemaid, nanny
утихомиритися – to calm down	королівство – kingdom	одружитися – to get married
ганьба – disgrace	кпитися – to make fun of	паж – page
гарбуз – pumpkin	красива – beautiful	палати (королівські) – palace
глянути – to glance	красуня – beauty	переборщувати – to exaggerate
гордитися – to be proud of	красень – handsome man	перелякана мишка – frightened mouse
гуманність – humanity	кришталевий – of crystal	переможець – winner
гуска – goose	купець – trader, merchant	перетворювати – to change
делікатна – delicate	лебідка – swan	перетинчасті лапи – webbed feet
дивачка – weirdo	маршувати – to march	неодумкуватий, пришелепуватий – crazy

пір'я
– feathers

плякат
– sign, banner

позбутися
– to get rid of

покладатися
– to rely

полагодити
– to fix

полювати
– to hunt

посміховисько
– laughing stock

потіха
– comfort, amusement, joy

попереверталосся в голові
– mixed-up in the head

похмуро
– scowlingly

похресник
– godson

прикро
– unpleasantly

приклад
– machine, contraption

продавець енциклопедій
– encyclopaedia salesman

прості люди
– plainfolks

прохання
– request

прядка
– spinning wheel

раптово
– suddenly

справжній, звичайний
– regular

розпука
– grief

розум
– sense, brain

свати
– in-laws

серйозний
– serious

скарга
– complaint

сокіл
– falcon

список запрошених
– invitation list

співчуття
– sympathy

справедливі
– fair, just

стріляти з лука
– shoot with a bow

сприйняти
– to accept

стрункі
– straight, slender

сумнів
– doubt

тендітна
– fragile, delicate

терпеливо
– patiently

терпець урветься
– temper breaks

терпіти
– to bear, to endure

тополя
– poplar

отрута
– poison

трон
– throne

сурми
– trumpets

удар серця
– heart-attack

улюблена
– beloved

фехтування
– fencing

фінансові клопоти
– financial problems

цивілізована людина
– civilized person

чарівник
– sorcerer

чарівник-хресний батько
– fairy godfather

черевичок
– slipper, shoe

чорна магія
– black magic

Додаток Є

**Змісти компонентів
«Будьмо разом!»
Навчальний розділ 1.**

«Будьмо разом!» Мовна скарбничка

1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (ЗМІ) / MASS MEDIA

1.1	ДЕЩО ПРО РАДІОСТАНЦІЇ В УКРАЇНІ І КАНАДІ / ABOUT RADIO STATIONS IN UKRAINE AND CANADA	1
1.2	ГОВОРИМО ПРО РАДІО / TALKING ABOUT RADIO	2
1.3	ГОВОРИМО ПРО ЖАНРИ РАДІОПЕРЕДАЧ / TALKING ABOUT TYPES OF RADIO PROGRAMS	3
1.4	ГОВОРИМО ПРО ВИДИ РАДІОПРОГРАМ / TALKING ABOUT GENRES OF RADIO FORMAT	4
1.5	ГОВОРИМО ПРО СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ АБО КОМПОНЕНТИ РАДІОПРОГРАМИ / TALKING ABOUT THE PARTS OF A RADIO PROGRAM	5
1.6	ГОВОРИМО ПРО ПРОФЕСІЇ ПРАЦІВНИКІВ РАДІО / TALKING ABOUT RADIO PROFESSIONALS	6
1.7	ГОВОРИМО ПРО РАДІОПРИЛАДИ Й ОБЛАДНАННЯ / TALKING ABOUT RADIO EQUIPMENT	7
1.8	ГОВОРИМО ПРО ПРАЦЮ НА РАДІО / TALKING ABOUT WORKING IN RADIO	8
1.9	ГОВОРИМО ПРО НОВИНИ / TALKING ABOUT THE NEWS	9

2. СУЧАСНА МУЗИКА І ВИКОНАВЦІ / CONTEMPORARY MUSIC AND PERFORMERS

2.1	ГОВОРИМО ПРО МУЗИЧНІ ЖАНРИ І ТЕНДЕНЦІЇ / TALKING ABOUT MUSICAL GENRES AND TRENDS	10
2.2	ГОВОРИМО ПРО МУЗИКУ, ЯКА ЗВУЧИТЬ НА РАДІОХВИЛЯХ / TALKING ABOUT PLAYING MUSIC	11
2.3	ГОВОРИМО ПРО ВПЛИВ МУЗИКИ НА ЛЮДИНУ / TALKING ABOUT HOW MUSIC AFFECTS PEOPLE	13
2.4	ГОВОРИМО ПРО ЗВУКОЗАПИСУВАННЯ / TALKING ABOUT A RECORDING SESSION	14

3. ДІЄСЛОВА, ПОВ'ЯЗАНІ З МУЗИКОЮ / ACTION WORDS CONNECTED TO MUSIC

3.1	ГРАМАТИЧНА ДОВІДКА. ДОКОНАНИЙ ТА НЕДОКОНАНИЙ ВИД / GRAMMATICAL INFORMATION. PERFECTIVE AND IMPERFECTIVE ASPECTS OF VERBS	17
3.2	ВИСТУПАТИ / TO PERFORM — ВИСТУПИТИ / TO HAVE PERFORMED	19
3.3	ВИКОНУВАТИ / TO DO, TO COMPLETE, TO PERFORM — ВИКОНАТИ / TO HAVE DONE, TO HAVE COMPLETED, TO HAVE PERFORMED	20
3.4	СПІВАТИ / TO SING — ЗАСПІВАТИ / TO HAVE SUNG, TO BEGIN SINGING	21

4. ТВОРИМО РАДІОПРОГРАМУ! ДІЄСЛОВА / CREATING A RADIO PROGRAM! VERBS

4.1	ПРЕДСТАВЛЯТИ / TO INTRODUCE — ПРЕДСТАВИТИ / TO HAVE INTRODUCED	22
4.2	ГРАТИ / TO PLAY — ЗАГРАТИ / TO HAVE PLAYED, TO BEGIN PLAYING	23

4.3	ПРОПОНУВАТИ / TO OFFER, SUGGEST — ЗАПРОПОНУВАТИ / TO HAVE OFFERED, SUGGESTED	24
4.4	ЗАПИСУВАТИ / TO RECORD — ЗАПИСАТИ / TO HAVE RECORDED	25
4.5	ПОЯСНЮВАТИ / TO EXPLAIN — ПОЯСНИТИ / TO HAVE EXPLAINED	26
4.6	ВИСЛОВЛЮВАТИ / TO EXPRESS — ВИСЛОВИТИ / TO HAVE EXPRESSED	27
4.7	ВМИКАТИ / TO TURN ON, PLUG IN — УВИМКНУТИ / TO HAVE TURNED ON, PLUGGED IN	28
4.8	ВИМИКАТИ / TO TURN OFF, UNPLUG — ВИМКНУТИ / TO HAVE TURNED OFF, TO UNPLUGGED	29

5. МУЗИЧНІ СМАКИ / MUSICAL TASTES

5.1	ГОВОРИМО ПРО ВЛАСНІ СМАКИ / TALKING ABOUT PERSONAL TASTES	30
5.2	ГОВОРИМО ПРО СМАКИ Й УПОДОБАННЯ ІНШИХ ЛЮДЕЙ / TALKING ABOUT TASTES AND PREFERENCES OF OTHERS	31
5.3	ДІЄСЛОВА «ЛЮБИТИ» — «ПОЛЮБИТИ» / THE VERB(S) «TO LOVE»	32
5.4	ДІЄСЛОВА «ПОДОБАТИСЯ» — «СПОДОБАТИСЯ» / THE VERB(S) «TO LIKE»	33
5.5	ДІЄСЛОВО «ПОДОБАТИСЯ» ТА ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК / THE VERB «TO LIKE» AND THE DATIVE CASE	34
5.6	ЧИМ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ВЖИВАННЯ ДІЄСЛІВ «ЛЮБИТИ» — «ПОЛЮБИТИ», «ПОДОБАТИСЯ» — «СПОДОБАТИСЯ» / COMPARE USING VERBS «TO LOVE» AND «TO LIKE»	35

6. МУЗИЧНІ СМАКИ ТА ВПОДОБАННЯ / MUSICAL TASTES AND PREFERENCES

6.1	ГОВОРИМО ПРО МУЗИЧНІ ВПОДОБАННЯ / TALKING ABOUT MUSICAL PREFERENCES AND INTERESTS	36
-----	---	----

7. ЯК ВИРАЖАТИ, ЩО ДІЄСЛОВО ЗАЛЕЖНЕ ВІД ЯКОЇСЬ УМОВИ / HOW TO INDICATE THAT THERE ARE CONDITIONS TIED TO AN ACTION

7.1	ГРАМАТИЧНА ДОВІДКА / GRAMMATICAL INFORMATION	37
-----	--	----

8. ВИКОРИСТОВУЄМО ВИЩИЙ І НАЙВИЩИЙ СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ, КОЛИ ОПИСУЄМО ІМЕННИКИ / COMPARING THINGS USING ADJECTIVES OF DEGREE

8.1	ГРАМАТИЧНА ДОВІДКА / GRAMMATICAL INFORMATION	38
8.2	ШОСТА (СКЛАДЕНА) ФОРМА ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ: ВИЩИЙ І НАЙВИЩИЙ СТУПЕНІ / ANOTHER WAY OF EXPRESSING FORMATION OF COMPARATIVE DEGREES: A SIXTH PATTERN	40
8.3	СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ З ПРИЙМЕННИКАМИ / CONSTRUCTIONS REQUIRED BY ADJECTIVES IN COMPARATIVE DEGREE	41
8.4	СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ЗІ СПОЛУЧНИКОМ «НІЖ» / CONSTRUCTIONS REQUIRED BY ADJECTIVES IN COMPARATIVE DEGREE	42

9. ВІТАЄМОСЯ ТА ЗВЕРТАЄМОСЯ ДО СЛУХАЧІВ / GREETING AND ADDRESSING THE AUDIENCE

9.1	УЖИВАНІ ВИРАЗИ / USEFUL EXPRESSIONS	43
9.2	ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ УТРИМУВАННЯ УВАГИ СЛУХАЧІВ. УЖИВАННЯ СКЛАДЕНИХ СПОЛУЧНИКІВ З МЕТОЮ ДОДАТИ ЩОСЬ ДО ТЕКСТУ	44

9.3	ПІД ЧАС ПРОГРАМИ	46
9.4	ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ З ДІЄСЛОВОМ «ПРИСВЯТИТИ»	47
10. ВЕДЕМО РАДІО ПЕРЕДАЧУ / PRESENTING A RADIO PROGRAM		
10.1	УЖИВАНІ ВИРАЗИ ВЕДУЧОЇ/ВЕДУЧОГО МУЗИЧНОЇ ПРОГРАМИ / USEFUL EXPRESSIONS FOR A DISC JOCKEY	48
10.2	ВИСЛОВЛЮЄМО ПОДЯКУ СЛУХАЧАМ ТА ГОСТЯМ ПРОГРАМИ / THANKING THE AUDIENCE AND PROGRAM GUESTS	49
10.3	ПРОЩАННЯ ЗІ СЛУХАЧАМИ РАДІОПРОГРАМИ / SAYING FAREWELL TO THE RADIO PROGRAM AUDIENCE	50
11. ТЕЛЕФОННИЙ ЕТИКЕТ / TELEPHONE ETIQUETTE		
11.1	ТЕЛЕФОННИЙ ЕТИКЕТ / TELEPHONE ETIQUETTE	51
12. ТЕЛЕБАЧЕННЯ / TELEVISION		
12.1	ГОВОРИМО ПРО ПЕРЕДАЧІ / TALKING ABOUT TELEVISION PROGRAMS	52

«Будьмо разом!» Учнівський зошит вправ

ОСНОВНЕ ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ. ВПРАВИ 1-1 - 1-18

1.	Основне практичне завдання. Підготовка й запис радіопрограми про сучасну українську музику	1
1.1	Ситуація	1
1.2	Комунікативне та практичне завдання	1
1.3	Критерії оцінювання Основного практичного завдання (ОПЗ)	4
1.4	Етапи виконання ОПЗ	9
1-1	Проведення «мозкової атаки» для визначення концепції радіопрограми	11
1-2	Вибір концепції програми, визначення ролей головних ведучих	12
1-3	Перевірка чернетки «Вступ до сценарію» за контрольним списком	14
1-4	Запис та оцінювання даних досліджень	15
1-5	Остаточний вибір пісень	19
1-6	Пошук інформації для трьох оголошень	21
1-7	Підготовка інтерв'ю з гостею/гостем програми	36
1-8	Перевірка проведення інтерв'ю за контрольним списком	37
1-9	Перевірка завершення написання сценарію за контрольним списком	38
1-10	Перевірка підготовки до аудіозаписування	39
1-11	Уміння активно відреагувати на програму наших ровесників і подати належний відгук	41
1-12	Мої міркування про те, що я дізналася/дізнався	45
1-13	Самооцінювання. Перегляд власних цілей та оцінювання досягнутого	49
1-14	Самооцінювання рівня володіння українською мовою	50
1-15	Самооцінювання моєї праці над цим розділом	51
1-16	Листок самооцінювання застосування навчальних стратегій	52
1-17	Культурне самооцінювання	54

ВПРАВА ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ РОЗДІЛУ

2.	Анкета стосовно засобів масової інформації (ЗМІ)	56
----	--	----

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УМІНЬ ЧИТАТИ ТА РОЗУМІТИ ПРОЧИТАНЕ

3.	Деякі факти про радіо	66
4.	Радіо як засіб масової комунікації	67
5.	Спочатку було слово...	69
6.	Знайди слово. Винахід — радіо	75
7.	Канада і Сполучені Штати Америки змагаються за першість у радіопередачі. Шукаємо головну ідею тексту	77

8.	Деякі факти про новини радіо	81
9.	Деякі факти про інтерв'ю на радіо	83
10.	Роля музики в радіопередачі	86
11.	Деякі факти про рекламу й оголошення в радіопередачі	89
12.	Реклама в засобах масової інформації (ЗМІ)	93

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УМІНЬ ЧИТАТИ ТА РОЗУМІТИ ПРОЧИТАНЕ, ОГЛЯДАТИ Й РОЗУМІТИ ПОБАЧЕНЕ

13.	Веб-сайти світових україномовних радіостанцій	98
14.	Радіо «Бі-Бі-Сі» по всьому світі	100

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УМІНЬ ЧИТАТИ ТА РОЗУМІТИ ПРОЧИТАНЕ, СЛУХАТИ Й РОЗУМІТИ ПОЧУТЕ

15.	Уроки з курсу англійської мови	104
	Урок 1. Перше знайомство ведучих курсу	104
	Урок 2. Про менеджера та лейбли	109
	Урок 3. Чи любите ви гастролі і хто з вами їздить?	113
	Урок 4. Фагот співає пісню Е. Гампердінка	117
	Урок 5. Мова Інтернету і файли для друзів	121

ВПРАВИ ДЛЯ СЛУХАННЯ

16.	Слухаю радіопрограми	125
17.	Відгукуючись на сучасні соціальні, політичні та економічні теми, почуті на радіо	126

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ПРОЧИТАНОГО. УСНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

18.	Радіоп'єси	129

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ

19.	Презентація інтерв'ю	132
19.1	Виделка на спогад	132
19.2	Мавпа — помічник лікаря	133
19.3	Остерігайтесь бандитів!	133
19.4	Стріляний Майкл	134
19.5	Бабуся-лихач	134
19.6	Міра пограбування	135
19.7	Університет тугодумів	135
20.	Веселе інтерв'ю	136

ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ РОЗУМІННЯ ПРОЧИТАНОГО. ПИСЬМОВІ ЗАВДАННЯ

21.	Аналізуємо та оцінюємо реклами	138

ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ

22.	Пісня «Червона рута»	157
23.	Пісня «Я піду в далекі гори»	164
24.	Пісня «Несе Галя воду»	172

МІРКУВАННЯ ПІСЛЯ ЗАНЯТТЯ

25.	Засоби масової інформації (ЗМІ) у змінному світі	180
25.1	Попередні особисті відгуки	180
25.2	Оприлюднення результатів	182
25.3	Міркування після заняття	183
	ПОСИЛАННЯ	189

